ÇAWDER

Political, educational, social weekly press ..kurdistan iraq

No.: (19) 7-3-2005

THE OBSERVER

www.madaniat.org

info_chawder@yahoo.com

سلێمانی - شەقامی سالم

مەکتەبی ڕێکخراوە دیموکراتیەکان

تەلەفۆن: ٣١٤٠٤١٦- ٣١٢٧١٢٠

نرخی: (٢٥٠) دینارە

خاوەنی ئیمتیازو بەڕێوەبەری بەرپرس: مەلا بەختیار

ستافی کارا:

سامی هادی، جەمال حوسێن

نەخشەسازی: جەلیل حسێن

ئینتەرنێت: سۆران عەبدوڵڵا

پیتچنین: سۆران بورهان؛ تەها حەمە نوری؛ ئیبراهیم حسێن

فێستیڤاڵی مۆزیکی کوردیو چەند سەرنجێک

لەرۆژانی (٢٤-٢٠٠٥/٣/٢٨) یەکێتی هونەرمەندانی کوردستان، لەشاری سلێمانیدا، دووەمین فێستیڤاڵی هونەریو گۆرانی، بەهەمان دروشمی یەکێتی هونەرمەندان، کە لەیەکەمین فێستیڤاڵیش دا بەرزیان کردەوە (رووەو هونەرێکی کوردی رەسەنو هاوچەرخ) سازدا.

لەم فیستیڤاڵەدا (١٥) تیپی موزیکی گۆرانی ئامادە بوون، کە لەزاخۆوە هەتا کەرکوکو گەرمیانو هەڵەبجە بەشداریان کردبوو. چوار رۆژی رەبەق، تیپەکان بەرهەمەکانیان پێشکەش کرد. کەجەماوەرێکی زۆر ئامادەی کۆنسێرتەکان دەبوون، دەتوانین بڵێین: لەفێستیڤاڵەکانی چەند ساڵی رابوردودا. بەئەندازەی ئەم جەماوەرە زۆرەی رۆژانی فیستیڤاڵەکە، تەنها لەشانۆگەری (ئەوەدەمەی دونیا بێ تامە.. حەیرانی)ی تیپی کۆری شانۆی (با)دا بینراوەز رۆژانە، هۆڵو دەرەوەی هۆڵەکە، جمەی دەهات.

گرنگترین بەرنامەو برپاری فێستیڤاڵەکە، بی جیاوازی کۆکردنەوەی تیپەکانی کوردستانە، بەتایبەتی، دوای ئەوەی ساڵەها ئەم تیپانە، بەهۆی کێشەکانی ناوخۆ وەلێک دابڕان، پێکەوە کۆبونەوەیان لەفێستیڤاڵێکدا، کارێکی هونەری جوان بوو. بێگومان بەرهەمی سەرنج راکێشو جوانیش پێشکەش کران. بەتایبەتی تیپەکانی سلێمانی، زاخۆو دەربەندیخان، بەرهەمی تازەیان کردە خەڵاتی فێستیڤاڵەکە، پێشمان وایە ئەم فێستیڤاڵە لەمەودوا، رچەی شکان کەساڵانە، یان ناوبەناو، فێستیڤاڵی گۆرانی موزیکی کوردیی، سازبکرێتەوەو نەشخرێتە خزمەتی پڕوپاگەنگەی حیزبایەتی. بەڵکو، تەنها لەخزمەتی هونەردا بێ، هەروەکو لەم فێستیڤاڵەدا بینیمان کەرۆژانی ناو هۆڵەکە، رەنگی حیزبایەتی نەگرتبوو. لەکۆتایی فێستیڤاڵیش دا، پیاهەڵدانی سەرکردەو سەردارانی تیا نەبوو. ئەمەش پەیامی راستەقینەی هونەرە. نەک هونەر بکرێتە بڵندگۆی بڵند پیاوانی سیاسی.

لەپاڵ ئەو دیمەنە جوانانەی فێستیڤاڵدا، هەندێک تێبینیو سەرنجیش هەن، بۆ باشتر سازدانی فێستیڤاڵەکانی دیکە، جێی خۆیەتی باس بکرێن

یەکەم: جارێ ناوی فێستیڤاڵەکە بەهەڵە نوسراوە (ڤیستیفاڵ) راستیەکەی (فێستیڤاڵ)ە. زۆر جار ئەم هەڵەیە دوپات دەکرێتەوە.

دووەم: بەرهەمی کۆن لەفێستیڤاڵەکەدا، پێشکەش کران.وەکو: تیپی سۆران، بەرهەمی ساڵی (١٩٩٢) یان بەدەنگی (نەجات برایم) پێشکەش کرد.

سێیەم: دیکۆری سایکی هۆڵی فێستیڤاڵەکە، لەئاستی هونەری جواندا نەبوو. دەکرا، هەمان پۆستەری فێستیڤاڵ، کەجوان بوو. جوانتربوایەوئاماژەی هونەری رەسەنی کوردیش لەپۆستەرەکە، بەکارهێنرابا.

چوارەم: جلوبەرگی تیپەکان، لەئاستی رازاوەیی هونەری رێکوپێکدا نەبوو.

سەرەرای هەموو ئەو سەرنجانە، "چاودێر" دەست خۆشی لەیەکێتی هونەرمەندان دەکا، لەوانەش سەرپەرشتی ئامادەکردنو پێشکەشکردنی فێستیڤاڵەکەیان کرد. بەهیواشین، بۆ ساڵی ئایندە، یەکێتی هونەرمەندان زووتر تیپەکان لەرێی پرۆڤەی زیاترو لەبێژنگدانی باشتری بەرهەمەکانەوە، خۆی بۆ سازدانی فێستیڤاڵ ئامادە بکا بەهیوا..■

تیپی مۆسیقای سلێمانی - ئاڤان جەمال

تیپی مۆسیقای شاکار - نەجات ئیبراهیم

تیپی مۆسیقای شۆرشڤان - ئاواز خەلیل

بەخوا شک نابەم

هەڵبەتە یەکەمین ئیحتیمال بۆ ئەم شک نابەمە ئەوەیە جوابی دایکێکی بێ حەوسەڵەبێت لەوەڵامی مناڵەکەیا کە داوای هەزار دیناری وردەی لێ ئەکات بیبات بۆ مەکتەب بۆ وەرەقەی ئیمتیحان.

دووهەمینیش ئەوەیە لچ هەڵقورچاندنی دەڵاڵێکی زەویو خانوو بێت لەعاست ئەو کابرا داماوەی کە بەهەموو ئەقڵی خۆی بەدوای خانوویەکی موناسیبا ئەگەڕێت هەم هەزران بێتو هەم بێ پێشەکیش.

سەرچاوەکانی هەواڵیش کە هەزار جار ئەم بەخوا شک نابەمەیان بیستووە ئەڵێن هەبێو نەبێ ئەمەیان دەستی موعەمەر قەزافییەو ئەینێ بەڕووی ئەو حکومەتەی تارانەوە کە کوناو کون بۆ شوێنێکی ئەمین ئەگەڕێت کەرەسە ئەتۆمییەکانی تیا بشارێتەوە.

ئیحتیمالیشە ئەخیر ئاواتی قوڕ بەسەرێک بێت کە هەموو خزمو ناسیاوەکانی راسپاردووە تەختەبەستێکی بەمەوعیدی بۆ بدۆزنەوەو ئەوانیش لەکۆرسێکی خەمباردا بەیەک دەنگ بڵێن بەخوا شک نابەین.

لەوانەشە زمانحاڵی شارەوانی بێت بۆ پرسیاری ئەو زەلامە قسە بەتوێکڵەی کە ئەفەرموێ جادەیەکی ساغو سەلیمم بۆ بدۆزنەوەو بڵێن قیر. خۆ رەنگە عوزرهێنانەوەی عەمر موسا بێت بۆ سوریا کە سەرەخولێی پێ کەوتووە بۆ ئسلوبێک ئەمریکا لەگەڵیا ئاشت بێتەوانێ.

هیچ بەدووریشی مەزانن پەراوێزی سەر سکاڵایەک بێتو بڵێ نەبەخوا شک نابەم..

هیچ رێگەیەک شک نابەم ئەم هەموو ناهەقییەی پێ چارەسەر بکرێو دانیشن بەخێر.■

گەلاوێژی نوێ دەکەوێتە بازاڕەوە

□ ژمارەی ٣٥-٣٦ گۆڤاری گەلاوێژی نوێ کە ئەم بابەتانەی گرتۆتە خۆ لەم هەفتەیەدا دەکەوێتە بازاڕەوە

چەند لێکۆڵینەوەیەکی ئەم نوسەرانەی گرتۆتە خۆ

(رەئوف عوسمان، مەسعود بینەندە، هەورامی، فوئادی تاهیر سادیق، لوقمان رەئوف..)

ئەم شاعیرانەش شیعریان تیادا بڵاوکردۆتەوە (سامی هادی، عباس ساڵح، عومەر عەبدولکەریم، هیدایەت عەبدوڵڵا حەیران، هۆشەنگ شێخ محەمەد).

ئەم دوو چیرۆکنووسەش چیرۆکیان تیا بڵاوکردۆتەوە (سەلام مەنمی، فریا یونسی) و چەند بابەتێکی وەرگێڕانیشی تیا بڵاوکراوەتەوە، جگە لەوەی کەدوو دیمانەی تیا بڵاوکراوەتەوە (ئیزابیل ئەلەندی لەوەرگێڕانی بەختیار سەعیدو دیمانەیەکیش لەگەڵ سامان قادری نیگارکێشدا بڵاوکراوەتەوە کەسەلاح محەمەد سازی کردووە. هەروەها لەم ژمارەیەدا گەشتێکی روناکبیری گرتۆتە خۆ.■

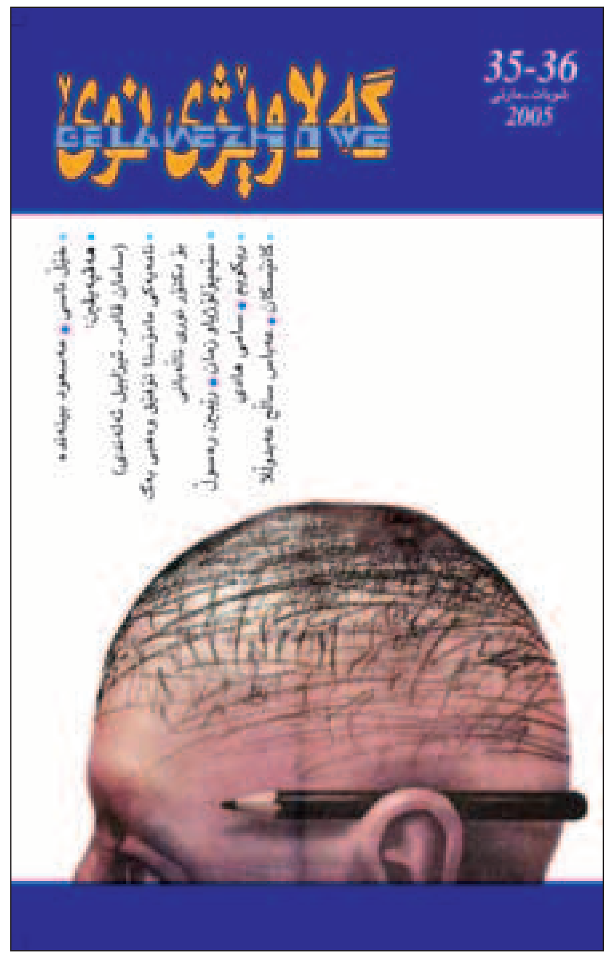

چاودێر

THE OBSERVER

Aweekly Political, Educational & Social Press

رۆژنامەیەکی سیاسی رووناکبیریی کۆمەڵایەتی هەفتانەیە

ژمارە (١٩) دوو شەممە ٢٠٠٥/٣/٧

عەباس بەیاتی زانیاریەکەی لەسەر کەرکوک راست نییە

□ دوای سەردانەکەی د. برایم جەعفەری بۆ کوردستانو گفتوگۆکردنی سەرەتا لەگەڵ بارزانیو پاشان تاڵەبانیدا، ئاژانسەکان هەواڵی جۆراوجۆریان لەسەر چۆنیەتی گفتوگۆکان بڵاوکردەوە. بەتایبەتی لەسەر کەرکوک.

لەسەر کێشەی کەرکوکو گفتوگۆکانی جەعفەر لەکوردستاندا، چەندین هەواڵ بۆ رێک نەکەوتن بڵاوبۆتەوە، "چاودێر" دوای راستی هەواڵەکان کەوتو بۆی دەرکەوت کەوا: هەواڵەکان تێکرا راست نین. بەتایبەتیش ئەو قسانەی لەم بارەوە (عەباس بەیاتی) کاندیدی شیعەی ناو لیستی ئیئتلاف، کە بۆ ئیزگەی "سوا" گوتویەتی گوایە باس کردنی کێشەی کەرکوک لەکۆبونەوەکانی کوردستاندا دواخراوە، راست نییە. راستیەکەی ئەوەیە کەد. جەعفەری لەگەڵ بارزانیو تاڵەبانیدا، لەسەر کێشەی کەرکوک گفتی داوە کەئامادەیە مادەی (٥٨) وەکو خۆی جێبەجێ بکا. بەرۆشنیش لەسەر ئەم خاڵە دواوەو لەکۆبونەوەکاندا، هیچ چەشنە گیروگرفتێک لەسەر چۆنیەتی جێبەجێکردنی مادەی بڕیار لێدراوی (٥٨) لەکەرکوکدا نەبووە.■

الانصات المرکزی ٣/٤

ئایا جەعفەری مادەی (٥٨) جێبەجێ دەکات؟ شێخ محەمەدی کربچنە ئیستخبارات دەرچوو!!

لێکدانەوەی هەواڵ - ل (٢)

١- پەیامێکی تاریق عەزیز بۆ مام جەلال.. (مەلا بەختیار)

٢- دەست تێوەردانی ئێران.. (ئازاد عەلی)

٣- ئێران و وتارەکەی حەسەن رۆحانی.. (بەختیار نامیق)

بەعس و زمانی بەڵگەنامەکان

لەتیف فاتح فەرەج

کوردستان سەرانسەر - ل (١٢)

گفتوگۆیەک لەگەڵ نەرمینعوسمانو شەمام شەوقی

رەخنەو دیالۆگ - ل (٨-٩)

(جۆزیف بۆیس) بەنێو کوردستانی شاخاویدا

و. لەئەڵمانیەوە: ئاری عومەر

هونەر - ل (١٤)

تایبەت بەچاودێر

راپەڕینی بەردەوام.. بەردەوامە

□ ساڵڕۆژی راپەڕین.. ساڵڕۆژی چارەنوسسازترین هەڵمەتو روداوی سیاسی دەهەی کۆتایی سەدەی بیستەمە، لەسەرانسەری کوردستاندا. ساڵڕۆژی روداوێکە، بەڕاستی گەلە ستەملێکراوەکەمانی لەدۆخی خەتەرناکی مانونەمانەوە، گواستەوە بۆ قۆناغی سەرهەڵدانەوەو سەرکەوتن. سەرکەوتنێک.. دەیان سەرکەوتنی گەورەتری بەبەرەوە بوو. هەتا گەیشتە روخاندنی رژێمو بردنەوەی لیستی هاوپەیمانی کوردستان.

راپەڕین.. چرکەساتێکی سیاسی - شۆڕشگێڕانەیە کە نەک بوو بەمایەی وەرچەرخانێکی بێوێنە لەجیهانبینی بزوتنەوەی سیاسی گەلەکەمان، بەڵکو، گرنگتر لەوەش، راپەڕین رێبازی کلاسیکی کوردایەتی کە خەباتی چەکداری شاخەکان بوو، گۆڕی بەخەباتی جەماوەری ناو شارەکان. بەمەش، دەروازە کرایەوە کە چیکە، هەژمونگەری تاقەحیزبێک، یان چەند حیزبێک، یاخود هێزی پێشمەرگە، بەسەر خەڵکدا نەمێنێ. ئیدی لەو دەروازەیەوە، لەپاڵ حیزبەکانەوە، توانای خەڵکی دی، توانای سیاسی، ئابوری، ئیداری، روناکبیریو مەدەنی.. تاد خرانە خزمەتی سەرخستنی ئەزمونی حوکمڕانی کوردستانو دیموکراتیزەکردنی کۆمەڵ. هەر لەناو ئەم ئالوگۆڕەشدا، بینیمان، لەناو کولتوری سیاسی کوردستاندا، دیاردەی نوێی ئازادی تاکو مەدەنیەتو بیرورای گشتی، سەریانهەڵدا. باوەڕیش ناکەین تازە ئەو دیاردانە، بەهیچ هێزێکو هەژمونێک، خامۆش بکرێنەوە. بەڵکو سەرکەوتنو پێشکەوتنی زۆرتر بەردەوام چاوەڕوانیانە.

لەچواردەیەمین ساڵڕۆژی راپەڕیندا، جێی خۆیەتی بپرسین: سەرەڕای کەموکوڕیو تەنگوچەڵەمەکان، ئایە بەو سەرکەوتنو پێشکەوتنانەی بەدەستهاتون، ئیتر دواپەیامی راپەڕین هێنراونەتەدی؟ یاخود نەخێر، هێشتا زۆری ماوە؟

بێگومان.. خەسڵەتی راپەڕین، یان گیانی بەرزی راپەڕین، لەوەدایە کە راپەڕینێکی بەردەوامە. واتا: هێشتا ئەرکی زۆری راپەڕین ماوە بەدیبێنین. هێشتا خەمی زۆری کوردستان ماوە بڕەخسێن. بەتایبەتی، ئەرکو خەمی ئازادیو مەدەنیو دیموکراتیزەکردنی کۆمەڵ.. بەچەمکە فراوانو بەچەمکە زانستیو شارستانیەکەی. ئەمەش مەحاڵە بێتەدی، ئەگەر بێتو لەلایەکەوە، هەڵەکانی رابوردوو راست نەکرێنەوەو لەلایەکی دیکەشەوە، لێبڕاوترو هۆشمەندتر، ئەرکەکانی ئازادیو دیموکراتیو مەدەنیەت.. لەم سەردەمەدا، لەناو تاکوکۆی کۆمەڵو لەهەموو بوارەکانی ژیاندا، جێبەجێنەکرێن. تەنها ئەمە.. گیانی بەردەوامی راپەڕینی بەردەوامە!■

دوو بەڵگەنامەی دیکە لەسەر پەیوەندی کۆنی شێخ محەمەدی کربچنە بەئیستیخباراتەوە

□ لەژمارەی پێشودا بەڵگەنامەی لیستی موخابەرات وئیستیخباراتی نەهرۆی شێخ محەمەدی کربچنە، هەندێک موریدو زرگ وەشێن وکاسەلێسی تەکیەی کەسنەزانی، لێرە و لەوێ گوتویانە: شێخ محەمەد گوناهی چییە، کورەکەی پێ پرسی خۆی ئەمەی کردووە.شێخ خۆی هەر خەریکی خواپەرستی وتەقوایە.خادم فقرایە، کوا لەم زەمانەدا ئەولاد بەقسەی باوک دەکات.ئێمەش هیچ قسەیەک لەسەر ئەومورێدانە ناکەین چونکە دەزانین کوێیان دێشێ، تەنها دووبەڵگەنامەی زیاتر لە بیست ساڵ لەمەو بەر لەسەر پەیوەندی شێخ محەمەدی باوکی شێخ نەهرۆ بڵاودەکەینەوە.هەتا بزانرێت ئاوەکە باوکە شێخ ڕشتویەتی نەک بێچووە شێخ.ئەمەش دەقی هەردوو بەڵگەنامەکەیە کەهی مودیریەتی گشتی ئیستیخباراتی عێراقن، بەڵگەکان جگەلەوەی گومان لەسەر پەیوەندی شێخ محەمەد ناهێڵێ، دەریشی دەخەن کە عیزەت دوری ئایا دەرویشی تەکیەکەی شێخ محەمەد بووە، یان بەرپرسیاری؟■

عەلی کیمیاوی، نامەی مۆرکراوی لەسەر بۆردومانکردنی هەڵەبجە سەلماند

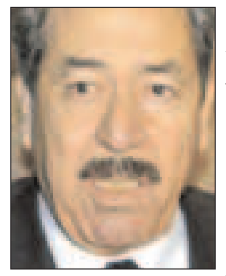

□ لەسەردانی د. ئیبراهیم جەعفەری کاندیدی لیستی ئیئتلافی شیعە بۆ سەرەک وەزیران، بۆ قەلاچوالانو لەکۆبونەوەی رەسمی لەگەڵ تاڵەبانی کاندیدی لیستی کوردستان بۆ سەرۆک کۆماری عێراقو مەکتەبی سیاسی یەکێتیو حکومەتی کوردستان (ئیدارەی سلێمانی) جگە لەباسی رەسمیو پۆستە سیادییەکانی عێراقو هاوپەیمانێتی لەگەڵ لیستی هاوپەیمانی کودستان، چەند زانیارییەکی دیکەش لەسەر سەرانی گیراوی رژێم باسکردبوو. وەکو: لەم رۆژانەدا دادوەری لێکۆڵینەوە لەگەڵ عەلی کیمیاویدا، تاوانی کارەساتی هەڵەبجەی لەگەڵدا کۆڵیبوەوە. تاوانبار گوتبووی روداوەکە هی جەنگی عێراق - ئێرانەو هەقی بەسەر کوردەوە نییە. دادوەریش، نامەی خۆی پیشان داوە کە (١٩٨٨/٨/٢٣) بڕیاری کیمیاباران کردنی کوردستانی مۆر کردووە، لەکاتێکدا جەنگی عێراق - ئێران (١٩٨٨/٨/٨) راگیراوە. کە عەلی کیمیاوی نامەی دەست خەتو مۆر کراوی خۆی بینیوە، بەڕووزەردیەکەوە گوتویەتی: راستە.■

نابێ ئێران دەست وەربداتە ناو کاروباری عێراقەوە

□ لەگفتوگۆیەکی تەلەفۆنی نێوان د. ئەیاد عەلاویو سەرۆکی ئەمریکا جۆرج بوش دا، هەردوو لا قسەو باسیان لەسەر پێکهێنانی حکومەتی عێراق کردووەو هەردوکیان دوپاتیان کردۆتەوە کەسوریاو ئێران نابێ دەست وەربدەنە ناو کاروباری عێراقەوە. لەسەر ئێران قسەکەری رەسمی کۆشکی سپی (سکوت ماکیلان) رۆژی (٣/٤) گوتی: مەترسیەکی زۆرمان لەئێران هەیە کە هەوڵیدا دامەزراندنی حکومەتی عێراق بخاتە ژێر کاریگەری خۆیەوە. هەر لەم بارەوە (ئادام ئیرلی) قسەکەری رەسمی وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکا گوتی: حکومەتی کاتی عێراق مەسەلەی دەست تێوەردانی ئێرانی لەپێکهێنانی حکومەتی عێراق دا باسکردووە، ئەمەش زۆر زۆر نیگەرانمان دەکا، بەتایبەتی کەلەعێراقیەکانی دەبیسین.■

سەدام.. لەدادوەرەکەیەوە هەواڵی هەڵبژاردنی زانیووە

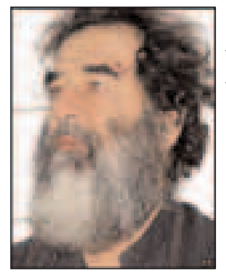

□ سەدام حسێن، لەزیندانێکی خاوێنو پارێزراودایە. بۆ پاکیو خاوێنیو خواردن، درێغی لەگەڵ نەکراوە. بەڵام تەلەفزیۆنو رادیۆ قەدەغەیە لێیو ئاگای لەمەحمودی بێ زەواڵ نییە. دادوەرەکەی، لەکاتی هەڵبژاردندا، پێی گوتووە: دەست کرا بەهەڵبژاردنی سەرانسەری عێراق. بەماتیو دڵتەنگیەوە سەیری دادوەرەکەی کردووەو هیچی نەگوتووە. (چاودێر) ئاگادارە کە جگە لەو هەواڵە، سەرەنجامی هەڵبژاردن بەسەدام جارێ رانەگەیەندراوە.■

ڤیدیۆی مەراسیمی سەرۆکی عێراقو سەرەک وەزیران پیشانی سەدام دەدرێ

□ لەکۆبونەوەی هاوبەشی د. برایم جەعفەریو وەفدە یاوەرەکەی، نەرمە باسێکی مەراسیمی وەرگرتنی پۆستی سەرۆک کۆمار (جەلال تاڵەبانی) و سەرەک وەزیران (د. جەعفەری) کراوە. ئەوەش باس کراوە کە سەدام رقێکی زۆری لەهەردوکیان بووە. کۆسرەت رەسول عەلی (بەرپرسی دەستەی کارگێڕی مەکتەبی سیاسی یەکێتی) پێشنیازی کردووە کە ڤیدیۆی مەراسیمی وەرگرتنی هەردوو پۆستەکە پیشانی سەدام بدرێ. د. جەعفەری پێشنیازەکەی زۆر بەدڵ بووە.■

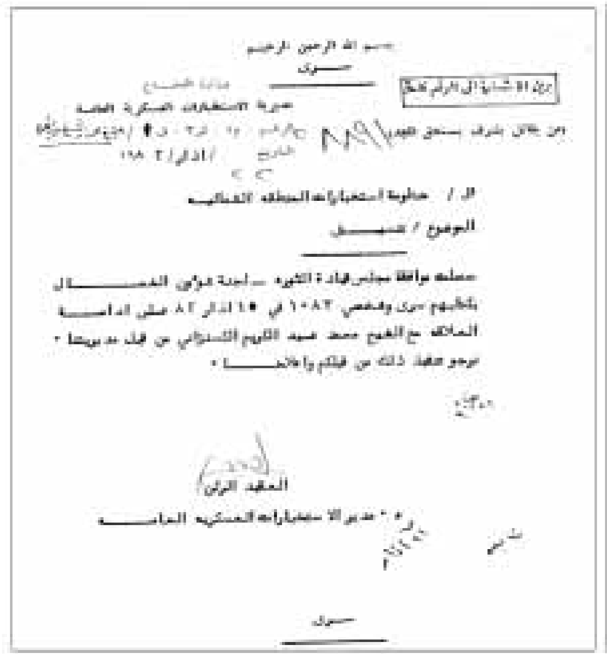

هەواڵو مەترسی

□ تەزویری بەڵگەنامە

چەندین تاوانبارکراو بەتەزویری بەڵگەنامەکانی حکومەتی کوردستان، دەستگیر کراونو دانیان بەتاوانەکانیان ناوە کە، بەجیهازی کۆمپیوتەر ساختەکاریەکەیان ئەنجام داوە، تاوانبارەکان ئەمانەن:

١-رزگار م.خ/دانیشتوی ئازادی

٢-ئەرسەلان م. ص/دانیشتوی کارێزە

٣-سالارج. م/دانیشتوی ئیسلاح

٤-ئەزمەر م. م/دانیشتوی سابونکەران■

□ (١٦٠) هەزار دۆلاری کوردێک دەدزرێ

رۆژی ٢٠٠٥/٣/٢، هاوڵاتیەکی کورد (شوکر عەباس ئیبراهیم) سکاڵای دژی تۆمەتبار (کامەران. ە. ج) تۆمارکردووە کەلەگەڵ چوارکەسی ترلەدزەکانی (عظیم) (١٦٠) هەزار دۆلارو نیو کیلۆ ئاڵتونیان لێدزیووە. تۆمەتبار کراو بەپێی بڕیاری دادوەر گیراوە و لێکۆڵینەوەش لەگەڵیان بەردەوامە.■

□ پارتی سێ یەکێتی دەگرێ

بەپێی هەواڵێکی باوەڕپێکراو، لەناوچەی چۆمان، کاربەدەستانی پارتی دیموکراتی کوردستان، سێ ئەندامی کۆمیتەی رێکخستنی یەکێتی نیشتمانی کوردستانیان لەسەر ئەوە گرتووە کەگوایە، یەکێتی لەرانیە کادرێکی پارتی گرتووە. سێ کادرەکەی یەکێتیش بەم ناوانەی خوارەوەیە: ١-عارف جەمال ساڵح ٢- مام دەروێش ٣-عەبدولڕەحمان عەلی. گیراوەکان لای ئاسایشی چۆمان بەندکراوون.■

L-1+16.qxd 26/01/1426 09:27 ª Page 2

لەیادی ڕۆژی جیهانی ژناندا

ئایە ژنان دەگەنە سەرکردایەتی حزبەکان؟

گفتوگۆیەک لەگەڵ نەرمین عوسمان و شەمام شەوقی

چاودێر: پێمان خۆش بوو چاوپێکەوتنێک لەگەڵتان بکەین کەشەفاف بێت، دوور لە ڕەسمیات و هەندێک عورفی ڕۆژنامەوانی لای ئێمە، لەڕاستیدا عورفێکی باش نییە، پرسیاری زۆر تەقلیدی، باوەڕناکەم بەردی ئەو...

نەرمین عوسمان: یاساکانی مەغریب، یاساکانی تونس، میسر، لوبنان لەدەستوردا هەموو شتەکانی تیا نین، بەڵام لەژێر فشاری ڕێکخراوە دیموکراتیەکانی ژنان ئەوەندە فشار دەخاتە سەر دەسەڵات کە توانیویەتی بەشێک لەیاساکانی بۆ بگۆڕێت

■ نەرمین عوسمان

نەرمین عوسمان: شتە بایۆلۆژیەکان لای خەڵک نەبووە، لەبەرئەوەی ژن ئەو دەورە سەرەکیەی هەبووە. لەبەرئەوەی خواکانی ئەو سەردەمە لەشێوەی ژن دروست دەکران، چونکە خواو ئایین دەسەڵات دروست دەکات، بۆ کێی دروست دەکات، بۆ خۆی دروست دەکات، بەڵام کە موڵکایەتی پەیدا بوو، دەسەڵات وردە وردە گۆڕا لەژنەوە بۆ پیاو تەنانەت ئێستا زانستی تازە ئیسپاتی کردووە کە لەو وەختەشدا هەر شتە فسیۆلۆژیەکان لای پیاو دیار نەبوو، بەڵام دەسەڵاتی ئابووری کەوتە دەست

شەمام: من لەپێشەوە ڕەخنە لە حیزبەکەی خۆم دەگرم تائێستا ئەگەر بەرنامەکان سەیر بکەین دەبینین هەمووی تیۆری بووە، پراکتیکی تیا نەبووە، سەرەتا حیزبێکی چەپ بوین، پاش ڕاپەڕینیش بوین بەسۆسیال دیموکرات، کەسۆسیال دیموکرات گرنگترین شتی مافی ویژدانە کە دەستەبەری دەکات

■ شەمام شەوقی

چاودێر: نەرمین خان تۆ...

شەمام: ئێستا باس لەدنیای مۆدێرنی ژنان ئەکەین، لەئەمریکای جنوبی، ئەو وڵاتانەی ئەوێ یەکگرتنێکی زۆر گەورەی ژنان هەبوە، زۆر ژنان لەو دەوڵەتانەدا کەمن ئێستا هاوڕێی خۆم هەیە لەوێ قسەیان لەگەڵدا ئەکەم، ئەو ژنانە یەکگرتون بۆ چوونە ناو سەرکردایەتی حیزبەکانیان، بەیەکگرتوی ئەچنە پێشەوە بەشداریەکی زۆر باشیان هەیە، بەڵام کێشەکەی ئێمە لەوەدایە بەداخەوە ژنی ئێمە چۆن بتوانن هێزەکان و تواناکانی خۆیان یەکبخەن

laparakan.qxd 26/01/1426 10:09 ã Page 1

هەڕەشەکانی تاریق عەزیز لەمفاوەزاتی (١٩٨٣)و داواکانی لەزیندانەوە بۆ مام جەلال

مەلا بەختیار

□ ڕۆژی (٢٠٠٥/٣/٣) ڕۆژنامەی (الشرق الاوسط) چاوپێکەوتنێکی پارێزەرەکەی تاریق عەزیزی بڵاوکردەوەو تیایدا سەرگوزشتەی دواچاوپێکەوتنێکی لەگەڵ تاریق عەزیزدا، دەگێڕێتەوە. ئەم پارێزەرە (بدیع عارف عزت) یەک سەعات بەتەنها لەگەڵ تاریق عەزیزدا دانیشتووە. کە هێناویانە ببینێ، دەڵێ:

لەژورێکدا تاریق عەزیزیان هێنا بەبێئەوەی بزانێ چاوی بەکێ دەکەوێ. وادیاربوو تەندروستیەکی خراپی هەیە. جلوبەرگەکەی خراپ بوو، تراکسودێکی لەبەردا بوو لەخوارەوە دامێنەکەی خستبووە ناو گۆرەویەکەی. پێڵاوێکی تایبەتی زیندانیەکانیشی لەپێدابوو.

بەو حاڵو ئەحواڵە، سەرگوزشتەکە دەگێڕێتەوەو کە دێتە سەرباسی منداڵەکانی تاریق عەزیز، چاوی پڕبووە لەفرمێسک بۆیان، چونکە مەسرەفیان نییە. پێش ئەوەی گرنگترین قسەی تاریق عەزیز کە وتارەکەمان بۆ نوسیوە، باسبکەین، پێمان باشە لەسەر ئەو دوو دەقە قسەیەک بکەین.

یەکەم: سەرەڕای ئەوەی تاریق عەزیز گەورەبەرپرسیاری بەعس و سەدام بووە، بەڵام مادام زیندانییە، هەق نییە جلوبەرگەکەی بەوشێوەیە بێ. هەقوابوو جلوبەرگی شیاوی بۆ دابین بکرێ. ڕەنگە بەم خزمەتکردنە مرۆییە (هەرچەندە خۆیان وانەبوون) بتوانرێ بسەلمێندرێ کە لەعێراقی نوێدا، تەنانەت بەرامبەر سەرانی ڕژێمیش، ڕێسای مرۆیی ڕەچاودەکرێ. پاشان، جلوبەرگی باش یان خراپ، بابەتی سەرەکی سزادانی سەرانی ڕژێم نییە. ئەو جلوبەرگە، هەرلایەک بۆ تاریق عەزیز یان سەرانی دیکەی ڕژێمی دابینکردووە، دادگای تازەدامەزراوی عێراق و وەزارەتی مافی مرۆڤی پێ عەیبدار دەبێ.

دووەم: فرمێسکی تاریق عەزیز بۆ منداڵەکانی، تۆ بڵێی ئێستا وایلێکردبێ یادەوەری ڕۆژگاری دەسەڵاتی بیربکەوێتەوەو بیر لەو تاوانانە بکاتەوە کە ڕژێمەکەی دەرهەق بەسەدان هەزار هاوڵاتی ئەنجامی داون؟ تۆبڵێی:

تاریق عەزیز بیری بکەوێتەوە کە ئەگەر ئەو چەند دڵۆپە فرمێسکێکی بۆ منداڵەکانی ڕشتبێ، بەڵام سەدان هەزار قوربانی دەستی ڕژێم و کەسوکاریان دەریایەک فرمێسک و خوێنیان بەدەست ڕژێمی بەعس ڕشتووە؟

با.. لەبەرگریلێکردنی جلوبەرگەکەی تاریق عەزیزو یادەوەری تاوانی دەریای ڕژاوی فرمێسک و خوێن گەڕێین و بێینە سەرکرۆکی بابەتەکەمان.

تاریق عەزیز.. لەچاوپێکەوتنی پارێزەرەکەیدا، لەڕاسپاردەیەکدا داوای کردووە کە: (سڵاوی تایبەتی بگەیەننە باوکی بافێڵ "واتا مام جەلال"ی سکرتێری یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و داوای لەمام جەلال کردووە تەکلیف لەوەزیری مافی مرۆڤ بەختیار ئەمین بکا مافی زیندانیەکان لەچاوپێکەوتنی خێزانەکانیان ڕەچاوبکاو هەڵسوکەوتی باشتریان لەگەڵدا بکرێ، چونکە هەڵسوکەوتی ئەمریکاییەکان لەگەڵیاندا باشترە لەهەڵسوکەوتی کاربەدەستە عێراقیەکان).

لێرەدا.. دیسان هەڵسوکەوتی خراپی عێراقیەکانمان پێ خراپە، کە ئێمە ئاگادارین سەرپەرشتیارە عێراقیەکان و حەرەسەکانیان، عەرەبن. کورد نین. داواکەی تاریق عەزیزیش بۆ مام جەلال هەروا وەزیری مافی مرۆڤی عێراق.. داوایەکە لەدوو کورد. ئەگەر داواکەی بۆ وەزیری مافی مرۆڤ، بەحوکمی وەزارەتەکەی بێ، خۆ داواکەی بۆ مام جەلال بەحوکمی سکرتێری لایەنێکی کوردستانییە. چونکە ئەو نازانێ مام جەلال کاندیدی سەرۆکایەتی عێراقە. پرسیارەکە لێرەدا ئەوەیە کە: بۆچی تاریق عەزیز ڕاسپاردەی بۆ ئەیاد عەلاوی، یان هەرکاربەدەستێکی دیکەی حوکمی ئێستا کەعەرەبن، نەبوو؟ من وەڵامی ئەمە نادەمەوەو پرسیارێکەو پێم خۆشە خوێنەر لێکدانەوەی جۆراوجۆری لەسەری هەبێ.

ئەوەکەدەمەوێ لەسەری بوەستم، یادێکی کۆنی تاریق عەزیزو مام جەلالەو بەراورد کردنێتی بەم داخوازییە تازەیە. سەرگوزشتەو یادەوەریەکەشم، پوختەکەی ئەمەیە کەدەیگێڕمەوە.. خۆمی تیا بووم:

لەدانیشتنێکی وەفدی یەکێتی نیشتمانی کوردستان بەسەرۆکایەتی مام جەلال، لەگەڵ وەفدی حکومەتی عێراق، بەسەرۆکایەتی تاریق عەزیزکە ئەوسا وەزیری دەرەوە بوو. بەئامادەبوون و شایەتی شەهید (د. قاسملو) کۆتایی ساڵی (١٩٨٣) لەبینایەی سەرۆکایەتی موخابەراتی عێراقدا، جارجارە گفتوگۆ لەسەر داخوازیەکانی کورد، گەرم و فشار بۆ سەر یەکتربردنیش دەئاڵۆزا.

ناکۆکی دەکەوتە باسەکانەوەو زۆر لێک دوور دەکەوتینەوە. یەکێک لەم دوور کەوتنانە، لەسەر پەیوەندی سیاسی یەکێتی و دەوڵەتانی ئیقلیم بوو. بەتایبەتی سوریاو لیبیا. تاریق عەزیز دەیویست دەست بەجێ بەیەکێتی ڕایبگەیەنێ کەهیچ چەشنە پەیوەندیەکی لەگەڵ ئەو حکومەتانەدا، نەماوەو دروستیشی ناکاتەوە. بەنسبەت ئێرانەوە، قسەیەک نەهاتە ئاراوە، چونکە ئەوکاتە یەکێتی بۆ پشتیوانی لێکردنی شۆڕشی کوردستانی ئێران، سەنگەری لەحکومەتی ئێران و دۆستەکانی گرتبوو. کەوتبووە شەڕی سەختەوە لەگەڵیاندا.

دەربارەی پچڕاندنی پەیوەندی یەکێتی و ئەو دەوڵەتانە، گفت نەدرا، بەڵکو بەسترایەوە بەسەرەنجامی گفتوگۆکان. تەنانەت دوای ئەوەش گوترا: یەکێتی لەڕۆژگاری تەنگانەدا سوریاو لیبیا هاوکاریان کردون، هەرگیز بێ وەفا نابین بەرامبەریان. بەڵکو ناوبژی دەکەین لەنێوان عێراق و ئەو دەوڵەتانەش. ئەو قسانە، قسەی دیکەی ڕادەکێشا. وردە وردە لەسەر ئاسایشی عێراق و جەنگی عێراق -ئێران، تاریق عەزیز ئاراستەی وتوێژەکەی بەرەو ئەوە دەبرد، هەموو جۆرە پەیوەندیەک لەگەڵ ئەو حکومەتانە، بەخیانەت لەقەڵەم دەدرێ و خیانەتیش، سزاکەی سەرپەڕاندنە!! ئەم جۆرە ئاخاوتنە، لەناو کۆبونەوەی ڕەسمیدا، زۆر نەشیاوە. زۆریش دوورە لەئەتەکیەتی دیپلۆماسی. بێگومان

ئەم ڕستەو ئاراستەی گفتوگۆکردنە، کاردانەوەیەکی توندی لای مام جەلال و.. وەفدەکە خوڵقاند. کەشی کۆبونەوەکە تێک چوو. تاریق عەزیز قسەی دەکردو کەس گوێی لێ نەدەگرت. درێژەی بەقسەکانی دەداو چاوی بەوەفدەکە دەگێڕا، کەس هەر سەیریشی نەدەکرد. ناچار..

تاریق عەزیزگوتی: خێر برایان.. بۆچی کەس گوێم لێ ناگرێ؟ مام جەلال: هەر وەڵامی نەدایەوە. ئەویش پرسیارەکەی دوپات دەکردەوەو دەیویست کۆبونەوەکە هێمن بکاتەوە.

پاشان.. پێی گوترا کەتۆ قسەیەکی وات کردووەو ئەوەش قسەی سەر مێزی گفتوگۆ نییە.

مامە پێی گوت: تۆ گەورەی دیپلۆماسیەکانی عێراقیت. چۆن قسەی وا دەکەیت. ئێمە لەشاخەوە دابەزیوین، ئەگەر قسەی وا بکەین.. قەیناکە، بەڵام بۆ تۆ نابێ. هەڵبەتە، ئەم قسانەی مامە، بەتانەو تەشەرەوە پێی دەگوت.

د. قاسملۆی شەهید.. کەوتە نێوان و داوای لەمام جەلال کرد هێمن بێتەوە. تاریق عەزیزیش داوای لێبوردنی کردو ئەو قسەیەی لەکۆنوسی کۆبونەوەکە کشاندەوە. کاک فەرەیدون عەبدولقادر کەئەندامی وەفدەکە بوو، بەتاریق عەزیزی وت: تۆ دەبێ بزانیت لەگەڵ کێ قسە دەکەیت. کە قسە لەگەڵ مام جەلال دەکەیت بەئەدەبەوە قسە بکە. کەگفتوگۆکە هێمن بووەوە. مام جەلال بەتاریق عەزیزی گوت:

(ئەبو زیاد.. بیرت نایە دوای ئەوەی ئینقلاب کرایە سەرتان ساڵی (١٩٦٣) لەفرۆکەخانەی دیمەشق تۆم بەکراسێکی قۆڵ کورتەوە بینی، نەت دەزانی چی بکەیت، من ڕێوشوێنم پیشاندایت. ئەمە دونیای سیاسەتە. ئەبێ بزانیت دەسەڵات هەتا سەر بۆ هیچ حیزبێک نامێنێ).

ئەو قسانە.. لەو کۆبونەوەیەدا لای (ئەبو زیاد!) وەکو مەحاڵ هاتە پێش چاوی. پێی وابوو جەنگی ئێران بەعس نەڕوخێنێ، مەحاڵە بەعس لەناوبچێ.

ئەو ڕۆژگارەی لای سەرانی بەعس ڕوخاندنیان مەحاڵ بووە، ئەگەر بەم ڕۆژگارەی تاریق عەزیز لەزیندانداییەو ئەمجارە خۆی هانا بۆ مام جەلال دەبا، بەراورد بکرێ، دەردەکەوێ کەسەرانی ڕژێم چەند بێباک و لەخۆبایی بوون. سەرکردایەتی کوردیش چەند دووربین بوون.

دەمێنێتەوە ئەوە بڵێم: **کاتێک لەکۆبونەوە ڕەسمیەکەدا هەستاین، تاریق عەزیز خۆی هاتە لای مام جەلال و پەلاماری سەریدا ماچی کرد. منیش یەکسەر پێم گوت: ئوستاد تاریق، هەر سەر ماچ کردن باشە. چونکە سەرتان زۆر پەڕاندو سوودی نەبوو!.**

ئاخۆ مام جەلال.. ئەمجارەش وەکو (١٩٦٣) بەهانای (ابوزیاد)ەوە دەچێ و بەوەزیری مافی مرۆڤ دەڵێ: ڕێگە بدەن.. ئەبو زیاد منداڵەکانی ببینێ؟ خۆزگە وای دەکرد. هیچ نەبێ، هەم بۆ ئەوەی جیاوازی دیموکراتخوازو شۆڤێنیەک، لەم حاڵەتەشدا دەربکەوێ. هەم لەبەر ژن و منداڵەکانی تاریق عەزیز.. کەڕەنگە گوناحیان تەنها ئەوە بێ کەمنداڵی تاریق عەزیزن. ئەمەش.. گوناح نییە.■

دەست تێوەردانی ئێران.. دوای هەڵبژاردن

ئازاد عەلی

□ هەڵبژاردنی عێراق تەواوبوو. گفتوگۆی لیستە سەرکەوتووەکانی هەڵبژاردن بۆ کۆبونەوەی یەکەمین دانیشتنی پەرلەمانی عێراق، پێکهێنانی حکومەت، دیاریکردنی پۆستە سیادیەکان، داخوازیەکانی کورد، بەشداریکردنی سوننە لەحوکم و، داڕشتنی دەستوری هەمیشەیی، بەگەرمی دەستیپێکردوە. بەتایبەتی لەنێوان هەرسێ لیستە یەکەم و دووەم و سێهەمەکەی هەڵبژاردن. هەتائێستا، هەواڵەکان وادەگەیەنن کە دوارێکەوتنی کۆنکریتی نێوان لیستەکان مۆرنەکراوە. گفتوگۆ هێشتا بەردەوامە. گیروگرفتەکانیش لەناو لیستەکاندا بەمشێوەیەی خوارەوەیە:

یەکەم: لەناو لیستی ئیئتلافی عێراقی یەکگرتودا، لەسەر کاندیدی سەرەک وەزیران کێشە هەیە. گەرچی (د. برایم جەعفەری) متمانەکەی پێدراوە.

دووەم: لیستی عێراقی یەکگرتوو، هێشتا (ئەیاد عەلاوی) بۆ سەرەک وەزیران کاندید دەکەن و لەهەوڵێکی گەرمدان سەربکەون.

سێهەم: لیستی هاوپەیمانی کوردستان، لەناوخۆیدا بۆ دیاریکردنی پۆستی سیادی لەعێراقدا کێشەی نییە، بەڵام بۆ دوابڕیار لەگەڵ لیستەکانی عێراقد، کارەکەی ماویەتی.

چوارەم: لیستە بچوکەکانی دیکەش.. سەرەتاتکێی بەڵێن وەرگرتنن بۆ دابینکردنی پۆستی جێگرەکانی پۆستە سیادیەکان، یان وەزارەت لەکابینەی نوێدا.

پێنجەم: لیستەکەی غازی یاوەریش، خواخوایانە پۆستی سەرۆکی پەرلەمانیان بەربکەوێ.

لەناو ئەم لیستانەو لەبەرامبەر ڕاپەڕاندنی ئەرکەکاندا، لەدوای ئەوەی ڕێژەی دەنگەکان یەکالاکرانەوە، لیستی عێراقی یەکگرتوو بەسەرۆکایەتی (ئەیاد عەلاوی) زیاتر لەجاران ڕەخنە لەئێران دەگرن و ئەو مەترسییە دەردەبڕن کە ئەگەر کاندیدی لیستی شیعە بکرێتە سەرەک وەزیران، مەترسی ئەوە دەکەوێتە سەر عێراق کە بکەوێتە ژێر هەژمونگەریی ئێران. ئەم بۆچونە، هاوئاوازە لەگەڵ بۆچونی ئەمریکا کە لەهەفتەی ڕابوردودا چەند جارێک هەم جۆرج بوش و قسەکەری ڕەسمی کۆشکی سپی، هەم قسەکەری ڕەسمی وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکا، جەختیان لەسەر مەترسی دەست تێوەردانی ئێران لەکاروباری عێراق و پێکهێنانی حکومەتە نوێکەی دەربڕی. زیاتر لەوەش، قسەکەری ڕەسمی یەکێتی ئۆروپاش بۆ کاروباری دەرەوە، لەگفتوگۆیەکی لەگەڵ ڕۆژنامەی (الحیاە ٢٠٠٥/٣/٤) هەمان مەترسی لەسەر ئێران دوپات کردۆتەوە. لەهەمانکاتیشدا، یەکێتی ئۆروپا سیاسەتی هاوبەشیان لەگەڵ ئەمریکا بەرامبەر عێراق لەدوای هەڵبژاردن، بڕیارلێداوە.

ئەو قسانەی (د. ئەیاد عەلاوی) لەسەر ئێران و شیعە، هاوکات لەگەڵ لێدوانەکانی ئەمریکاو یەکێتی ئۆروپا، (کە بێگومان چەندین وڵاتی عەرەبیش هاوڕایانە) تێکڕا ئەم قسانە، لەمکاتەداکە لیستەکان سەرقاڵی دوابڕیاری سیاسیی دوای هەڵبژاردنن، دەیسەلمێنن کە گیروگرفت لەنێوان دوو لیستی ئیئتلافی شیعەو لیستەکەی سەرەک وەزیراندا هەیە. پێشناچێ عەلاوی، هەروا بەئاسانی مەیدانی ململانێی سەرەک وەزیران چۆڵ بکا. ئەمەش ڕەنگدانەوەی کاریگەری دوو سیاسەت و دوو بەرنامەی جیاوازە، لەم هەلومەرجەی عێراقدا. لەلایەکەوە، لیستی ئیئتلافی عێراقی شیعەیەو شیعەش نزیکایەتی لەگەڵ ئێرانی شیعەدا هەیە. یان لایەنی کەم لەناو لیستی ئیئتلافدا، هەن زۆر لەئێران نزیکن و هەشن کەمتروکەمێکیشیان دوورن لەئێران. لیستەکەی عەلاویش.. نزیکن لەئەمریکاو ڕۆژئاواو چەندین وڵاتی عەرەبی.

- کێشەی گەورەی لیستی شیعە لەوەدایە کە ڕاستە زۆرینەی وەدەستهێناوە، بەڵام لیستەکەی مەزهەبییەو لیستە مەزهەبیەکەشی لەژێر هەژمونی ئێراندان. یان ئەو مەترسیەیان لێدەکرێ.

- کێشەی لیستەکەی عەلاویش لەوەدایە، لیستەکەی ڕێژەی کەمی هێناوەو ئەگەر تەنانەت لەگەڵ هەموو لیستەکانی دیکەدا ڕێک بکەوێ، تەنها لیستی شیعە دژی بن، سەرناکەوێ.

- کێشەی لیستی کوردستانیش لەوەدایە.. پێی خۆشە لیستی دیموکراتی و نامزهەبی کاریگەربێ، بەڵام ناتوانێ لەبەرامبەر لیستی شیعەدا بەهیچ هاوپەیمانیەکی دیکە باڵادەست بێ.

لەم هاوکێشە سیاسیەدا، لەدواسەرەنجامدا، تەنها لیستی شیعەو لیستی کوردستانی دەتوانن دوولەسەرسێی پەرلەمان مسۆگەر بکەن و حکومەت پێکبێنن. لەم حاڵەتەشدا، مەترسی کاردانەوەی لیستی عەلاوی لەئارادایە، ئەم مەترسیەش، مەترسی توندترکردنی سونیگەراکانی دەرەوەی پەرلەمانیش بەهێزتر دێنێتەئاراوە. ئەمە جگەلەوەی نابێ فەرامۆش بکرێ کە عەلاوی پەیوەندییەکی باشیشی لەگەڵ ناسیۆنالیستە عەرەبەکان و کۆنەبەعسیەکاندا هەیە! نیگەرانی ڕۆژئاواش، بەتایبەتی ئەمریکا، سەرباری کێشەکانە. نیگەرانیەکەش بەزۆری بەرامبەر شیعەو ئێرانە!

کەوابێ.. لەچەندین سەرەوە، مەسەلەی ئێران، زۆر زیاتر لەسوریاو دەوڵەتانی ئیقلیمی، بەرامبەر عێراق، مەترەحە. ئەم مەترسیەش، لەوەدەرچووە ئێران دەوڵەتێکی شیعەیەو شیعەش لەعێراقدا زۆرینەی ڕێژەی پەرلەمانی عێراقی هێناوە. کێشەکە لەوە فراوانترو مەترسیدارتریشە.

کێشەکە، لەو سیاسەتەدایە کە ئێران بەرامبەر ئەمریکا هەیەتی، ئەو سیاسەتەش، لەئەفغانستاندا شکستی خوارد. لەسوریادا لەشکست خواردندایە. لەلوبنانیش هیچ شانسێکی سیاسی گەورەی نییە. ئایەومایە بۆ ئێران عێراقە. لەعێراقدا، شیعە زۆرینەن. دەوڵەتێکی زۆر گرنگی ناوچەکەشە. دەمێکیشە ئێران لەناو ئۆپۆزسیۆنی عێراقدا، بەتایبەتی شیعەو ئیسلامیەکان، کنەی کردووە. ئەمە جگە لەناو خەڵک و بەتایبەتی لەناوچە شیعەنشینەکانی عێراقدا. لەدوو ساڵی ڕابوردوشدا، ڕۆژانە ئێران بەپشتیوانیکردنی تیرۆریستانی ناو عێراق تاوانبارکراوە. تەنانەت چەندین جار بەڵگەنامەش خراوەتە بەردەمی. ئێرانیش نایشارێتەوە کە دەڵێ: بەرامبەر عێراق ناتوانین بێلایەن بین!

ئەم هەموو کێشە سیاسییە ناکۆکە، بۆ عێراقێک کە دەیەوێ تیرۆریزم ڕیشەکێش بکاو قۆناغی گواستنەوەی سیاسی لەحاڵەتی ئیستسنائی و تێکوپێک چوونی سوپاو داوودەزگاکانی دیکەی عێراق، بۆ قۆناغی دەستووری تێپەڕێنێ، ئەو کێشانە دەردەسەرییەکی زۆرن. پێشبینیش ناکرێ بەم نزیکانە چارەسەربکرێن. تەنانەت ئەگەر لیستەکان ڕێکیش بکەون و حکومەتیش پێکەوەبنێن، هێشتا کێشەکان دەمێنن. بۆ؟

لەبەرئەوەی کێشەی مەزهەبی و تایفەگەری، بەو قوڵی و هەژمونگەرییەی لەناو خەڵک و ناوچەکە هەیە، زۆر ئاڵۆزە. هەرواکێشەی سیاسەتی ئیقلیمیش لەناوچەکەو لەناو عێراقدا، کارلێک دەکەن و جارێ نابڕێنەوە. بۆیە، چاکتر وایە، ئەو کێشانەی لەم هەلومەرجەدا قابیلی چارەسەرکردنن، بخرێنە پێشەوەی پرۆگرامی گفتوگۆکانی ناو لایەنەکان. ئەو کێشانەی پەیوەندییان بەپاشەڕۆژیشەوە هەیە، جارێ دوابخرێن. ئەوانەی پاشەڕۆژ، بەتایبەتی ئەو کێشانەی لەئێرانەوە ئاودیو دەکرێن، هێشتا ماویانە. چونکە ڕوداوەکان وادەجولێن کە نە ئێران و نە دەوڵەتانی دیکەی ئیقلیمی، نەتوانن بەئارەزوو نەخشەکانیان بسەپێنن. سوریا نمونەی هەرە زەقیانە. بەڵام هەقە لەهیچ لایەک قبوڵ نەکرێ، وەکو جاران لەسەر سنورەکان تەراتێن بکەن. جا ئەو لایەنە گەورە بێ یان بچوک. لەخواروویان لەکوردستان بێ. بۆئەمەیان پاساو هەیە، پاساوەکەش قایمکردنی سنورەو سنوریش ناکرێ بەدەست حیزبەکانەوە بێ! هێزی هاوپەیمانانیش.. هێشتا لەئارادان و بەیاسای ئەنجومەنی ئاسایشی نێودەوڵەتیش دەتوانن لەسەر سنوور ئەرکەکانیان ئەنجام بدەن.■

ئێران و وتارەکەی حەسەن ڕۆحانی

بەختیار نامق

□ لەدوای گۆڕانی هاوکێشە سیاسیەکان و ڕووداوی (١١)ی سێپتەمبەر و ئەگەری هەڕەشەی چەکی ترسناک لەنێوەندە تیرۆریستیەکانداو.. چونە ناو وڵاتە دیموکراتە کراوەکانەوە.. لەدوای ئەفغانستان و عێراق، دوای ئازادکردنیان بەردەوام ئێران وەک ساحەیەکی تری گەشەسەندنی چەکی ناوکی و قاعیدە سەیر دەکرێ.. بۆیە ئەمریکا ئەیەوێت پاساوێکی نێودەوڵەتی دروست بکات بۆ سیاسەتەکانی بەرامبەر ئێران.. چونکە ئێران وەک دەوڵەتێکی خاوەن هێزی پیتاندنی یۆرانیۆم و وڵاتێکی ئیسلامی شیعە مەزهەب لەناوخۆداو لەدەرەوەشدا، بوونی پێگەی سیاسی لەلوبنان و فەلەستین و سوریاو ئەفغانستان و پاکستان.. ئەبنە وەرەقەیەکی گەورەی سیاسی ئێران لەبەرامبەر ئەمریکادا.. هەرچەندە ریفۆرم خوازەکان ئەیانەوێت لەبەرامبەر خۆرئاوادا لەسەر هەموو ئاستەکان کرانەوە بەدەست بهێنن، بەڵام ئێران بەگشتی وابەستە بەئاسایشی ناوخۆی ئێرانەوە، لێرەوە تیرۆرکردنی ڕەفیق حەریری و کشانەوەی سوریا لەلوبنان و هەڕەشەی بەردەوامی ئەمریکا لەئێران وادەکات کەعێراق زیاتر ببێتە ساحەی ململانێکان، ئەگەر سوریاو ئێران بەردەوام بن بەرامبەر ئەمریکا لەسیاسەتە دژەکانیاندا.. نەچنە سەر مێزی گفتوگۆ.. ئەوا گرژی و ئاڵۆزییەکان بەرەو خراپتر دەڕوا.، ئێستە ئێران وەک قتبێک بەرامبەر ئەمریکا خۆی نیشان دەدات هەڕەشەی پیتاندنی زیاتر دەکاو هەڕەشەی ڕاگرتنی پترۆڵ دەکات لەبازاڕەکانی خۆرئاوا، بەتایبەت ئەڵمانیاو فەرەنسا کەبەهاوپەیمانی خۆی دەزانێ.. لێرەوە وتارەکەی (حەسەن ڕۆحانی) کە لەبەردەم (٥٣) پسپۆڕو شارەزای چەکی ناوکی و پیتاندنی یورانیۆمدا داوا لەنەتەوە یەکگرتووەکان دەکا کەئەگەر کۆنترۆڵی سەر چەکەکانی توندتر بکرێت ئەوا ئەویش دەست دەکات بەپیتاندن، هەرچەندە تائێستا ئێران دەڵێ پیتاندن تەنها بۆ مەبەستە مرۆڤایەتییەکان بەکاردەهێنرێت بەڵام ئەم وتارەی حەسەن ڕۆحانی ئەوە دەسەلمێنێت کەئێران لەڕێگەی هاوپەیمانێتی یان بڵێین کڕیاری چەکەکانی ڕووسیاوە دەتوانێت یورانیۆم بۆ مەبەستی سەربازی بپیتێنێت، بۆیە سەرەک بۆش لەسەردانەکەیدا بۆ ڕووسیا لەگەڵ ڤلادیمیر پۆتین ناڕەزایی دەربڕی بەرامبەر هاوپەیمانێتی ئێران و ڕووسیا، لێرەوە ئەتوانین کۆمەڵێ پرسیار بۆ دەرئەنجامەکانی ئەم بەریەککەوتە سیاسیانە بوروژێنین کەئایا.. ئێران تاچەندێ ڕازی دەبێت بەداواکارییەکانی ئەمریکا.؟ ئایا ئێران واز لەهاوکاری حزبە توندڕەوەکانی فەلەستین دەهێنێت..؟

ئایا ئێران بەو پشت بەستنە بەچەکی ناوکی و یورانیۆم معادلە سیاسیەکان بەرەو کوێ دەبات؟ ئایا ئێران لەو هاوپەیمانیەتیەیدا لەگەڵ سوریا چەند کاریگەری لەسەر ئەمریکا دەبێت..؟ ئایا ئێران لەدوای سەرکەوتنی شیعەکان لەعێراقدا هەڵوێستی ئەمریکا نەرم تر دەکات..؟ ئایا ئێران چەندێک پشت بەگرژی نێوان ئەمریکاو کۆریا دەبەستێت..؟ ئایا ئێران لەنەتەوە یەکگرتووەکاندا لەلایەن ئەڵمانیاو فەرەنساو چەند پشتگیری لێ دەکرێت..؟ ئایا ئێران پشتگیری کردنی ژێر بەژێری قاعیدە چەند سودمەند دەبێ بۆی لەڕووی سیاسیەوە..؟

ئایا ئێران بەهەڕەشەی پترۆڵ هەڵوێستی ئەورپا باشتر دەکات..؟ ئایا ئێران لەسەر ئاستی ناوخۆ چ بەرامبەر بەریەککەوتەکان دەکات..؟ ئایا ئێران سیاسەتی چۆنتر دەبێ بەرامبەر ئیسرائیل..؟ هەموو ئەمانە وادەکەن دەرەنجامی ئەم گۆڕانە سیاسیانە ڕوون نەبێت بەپێی تێپەڕبوونی کات نەبێت، بەڵام ئەمریکا دەیەوێت ئێرانێکی شیعە دەستەڵات نەبێتە خاوەنی چەکی قورس و بایۆلۆجی و نەبێتە پێگەی دروست بوونی گروپە تیرۆرستەکان گەر بەم ئاراستە نەڕوا ئەوا هاوکێشەکان بەرەو گرژی تر دەچن.. وتارەکەی حەسەن ڕۆحیانی سەرەتای نزیک بوونەوەیە لەململانێکان و ئێران بەرەو هەموو دەرەنجامەکانی لەسەر هەموو ئاستەکاندا دەبات و نزیک بوونەوەیە لەئەنجامەکانی ئەم ململانێیە لەم هاوکێشە سیاسیەدا.■

کورتیلە باس

موقتەدا سەدر.. رەخنەی لە جەعفەری هەیە

□ موقتەدا سەدر، دوای ئەوەی لەکەربەلاو کوفەدا ژێرکەوت و بڕیاری دەستهەڵگرتنی لەهێزی چەکداری دا. لەوساوە، ناوبەناو لێدوانێکی هەیە، یان بەناوی ئەوەوە، بۆچونێک بڵاودەکرێتەوە. رەوتەکەی موقتەداش، بەشداری هەڵبژاردنیان نەکردو مەرجی پێشوەختی کشانەوەی سوپای هاوپەیمانانیان، بۆ بەشداریکردنی هەڵبژاردن، قوت کردەوە.
دوای هەڵبژاردن و ئەو رێژە زۆرەی لیستی شیعە، بەبێ رەوتەکەی موقتەداش بەدییان هێنا، دەرکەوت لەناو شیعەدا چ لایەک خەڵکی لەگەڵەو چ لایەکیش لاوازە. ئێستاش کە لیستی ئیئتلافی شیعە د. برایم جەعفەریان بۆ سەرەک وەزیران کاندید کردووەو د. جەعفەریش چەند جارێکە دوپاتی دەکاتەوە کە کشانەوەی سوپای هاوپەیمانان، لەقازانجی عێراقدا نییەو رەنگە جەنگی ئەهلی بەرپا ببێ، ئەم قسانە پێچەوانەی بۆچون و مەرجە پێشوەختەکانی موقتەدان بۆ کشانەوەی سوپای هاویمانان. بۆیە، رۆژی (٢٠٠٥/٣/٥) نوێنەری موقتەدا (شێخ ئەوس خەزرەجی) رەخنەی لە لێدوانەکانی د. جەعفەری لەمەڕ مانەوەی سوپای ئەمریکا لەعێراقدا گرت. زیاتر لەوەش، مەکتەبی سەدر بەیاننامەیەکی دەرکردو تیایدا هاتووە کە رەوتی سەدر لەپاڵاوتنی د. جەعفەریدا دردۆنگەو چەندین سەرنجیان لەسەری هەیە. دەشڵێن: قسەکردن لەسەر مانەوەی سوپای ئەمریکا لەبەرژەوەندی شەخسی جەعفەریدایە.
ئەم بیروبۆچونانە، دەریدەخەن کە لیستی ئیئتلافی شیعە، هەم لەناوخۆیان و هەم لەدەرەوەی خۆیاندا، دوای هەڵبژاردن، لەسەر بەرژەوەندی تایبەتی و عەقیدەیی، ئیتر دەکەونە ناکۆکی و رکەبەرایەتی. دوورنییە رکەبەرایەتیەکە هەتابێت توندتربێ!■

پرۆژەی یاسای پشتیوانی لێکردنی دیموکراسی کۆنگریسی ئەمریکا

□ سیناتۆری حیزبی کۆماری (جۆن ماکین) و سیناتۆری حیزبی دیموکراتی ئەمریکا (جوزیف لیبرمان) پرۆژەی یاسایەکی دیموکراتیان لەژێر ناوی (یاسای پشتیوانیکردنی دیموکراتی) پێشکەش بەکۆنگریسی ئەمریکا کردووە. دەشڵێن: ئەم پرۆژەیە بۆ بەهێزکردنی ویستی دیموکراسییە بەشێوەیەکی گەورە بۆ بڵاوکردنەوەی دیموکراسی لەدەرەوەدا. لەهەمان کاتدا، دوو ئەندامی دیکەی کۆنگریس (تۆم لانتۆس) و (فرانک وولف)یش، یاسایەکی هاوچەشنیان پێشکشە کردۆتە کۆنگریس.
دەشگوترێ.. قبوڵکردنی ئەم یاسەیە، تەنها کاتی دەوێ. چونکە نوسەرانی پرۆژەکە پشتیوانیەکی فروانیان لەئەنجومەنی پیران و کۆنگریس دا هەیە. لەم پرۆژەیەدا.. داواکراوە ئۆفیسێکی تایبەتی بۆ پشتیوانی و چاودێریکردنی دیموکراتی و ئازادی بکرێتەوە. هەروا، تەوەری دیکەش لەسەفارەتەکاندا، بۆ هەمان ئامانج دیاری بکرێ.
پرۆژەکە.. لەسەر ئەرکەکانی دیموکراتی و چۆنیەتی خزمەتکردن و پەرەپێدانی دیموکراسی، جەخت دەکا، پێشیان وایە کە لەم سەردەمەدا مەسەلەی دیموکراسی لەجیهاندا پەیوەندی راستەوخۆی بەئاساییشی نەتەوەیی ئەمریکاوە هەیە.
بەرنامەیەکی ئاوا.. کە وادیارە پەسەند دەکرێ. لەم هەلومەرجەدا کە پرۆژەی رۆژهەڵاتی گەورە لەئارادایە، خزمەتێکی باشتری تەوژمی دیموکراتیزەکردنی رۆژهەڵات دەکاو فشارێکی سیاسی گەورەشە بۆسەر رژێمە ستەمکارەکان. بەتایبەتی لەناو رای گشتی و لەهاندانی خەڵکی ئازادیخوازی گەلانی بێبەشکراو لەدیموکراسی.■

رێکخراوی لێبوردنی نێودەوڵەتی:
پارێزەرانی مافی منداڵان و ژنانی رۆژهەڵاتی کوردستان لەژێر هەڕەشەدان

□ رێکخراوی لێبوردنی نێودەوڵەتی کە رێکخراوێکی سەربەخۆو پارێزەری مافی مرۆڤە، هۆشداری داوە سەبارەت بەو هەڕەشانەی لەرێکخراوەکانی پاراستنی مافی منداڵان و ژنان لە پارێزگای کوردستان دەکرێن.
هەروەها ئەو رێکخراوەیە سەبارەت بەئەگەری زۆربوونی ئەو جۆرە هەڕەشانە لەنزیک بوونەوەی رۆژی جیهانی ژن (٨ی ئادار) نیگەرانی خۆی دەربڕی. ئەو رێکخراوەیە لەبەیاننامەیەکدا کە رۆژی پێنج شەممە بڵاوی کردەوە، داوای لەبەرپرسانی حەفازەتی ئیتلاعاتی هێزەکانی نیزامی لەسنە کردووە، لەپێشگرتن لەچالاکییە یاسایی و رەسمیەکانی ئەو رێکخراوانە وازبێنن.
لەو بەیاننامەیەدا ئاماژە بەبانگ کردن، لێکۆڵینەوە، هەڕەشەو ئازاردانی تەلێفۆنیی چەند کەس لە بەپرسانی ئەو دوو رێکخراوە غەیرە حکومییە لەشاری سنە کراوە کە ئەگەری ئەوە هەیە لەپەیوەندی لەگەڵ چالاکییە مرۆڤدۆستانەکانی ئەواندا بێت. رێکخراوی پاراستنی مافی منداڵان، لەبواری یاساییەوە بەرەسمی ناسراوەو رێکخراوی ژنانی کوردی پارێزەری ئاشتی و مافی مرۆڤ بەشێوەی فەرمی تۆمار نەکراوە.
حەفازەتی ئیتلاعاتی هێزەکانی ئینتیزامی داواکاری رێکخراوی ژنانی کوردی بۆ تۆمار کردنیان بەرێکخراوێکی رەسمی غەیرە حکومی قبوڵ نەکردووەو بەگوتەی رێکخراوی لێبوردنی نێودەوڵەتی، بەبێ رووکردنی بەڵگەیەکی روون و ئاشکرا بەرەسمی نەناسێنراون. رێکخراوی لێبوردنی نێودەوڵەتی هەروەها رایگەیاند کە رۆئیا تلوعی، ئازاد زەمانی و دیبا عەلیخانی کە لەبەرپرسانی رێکخراوی بەرگری لەمافی منداڵانن، بۆ دادگا بانگهێش کراون.
هەر لەم بارەیەوە تلوعی لەگفتوگۆیەکدا لەگەڵ رادیۆی ئاگوتی حەفازەتی ئیتلاعاتی هێزەکانی ئینتزامی دوای ئەو کێشانەی کە لەگەڵ وەزارەتی ناوخۆو پارێزگاری سنە هەیبووە، مۆڵەتی ئەم دوو ناوەندانەی کە (٢) ساڵ پێش بۆ ئێمە دەرکراون بەرەسمی نەناسێ و داوایان کردووە کە جارێکی دیکە مۆڵەتی کارکردن بۆ رێکخراوەکەمان وەربگرین.
شایەنی باسە کە رێکخراوی پاراستنی مافی منداڵان شێوازی دادگایی منداڵان، دانی سزای بێ بەزەییانەو دوور لەمرۆڤایەتی، بۆ نموونە لەسێدارەدانی منداڵان دژایەتی دەکات.■

سەرچاوە: سایتی ماڵپەڕ

هەفتەنامەی جەماوەر

لەم هەلومەرجەدا بۆ سەر لەجەماوەر دەشێوێنێ؟!

ئا/ بورهان مەرزانی - هەولێر - گەڕەکێک

□ لەژمارە (١١٦)ی هەفتەنامەی (جەماوەر)دا، هەواڵێکی داتاشراو هەیە لەژێر تایتڵی (لەزاخۆ داوادەکەن بەڕێزکۆسرەت رەسول رووبەڕووی دادگای نێودەوڵەتی بکرێتەوە). لەمەتنی هەواڵەکەدا واهاتووە:
هەموو رۆژنامەیەک سەرپشکە لەبڵاوکردنەوەی هەواڵدا، ئەگەر هەواڵەکە راست و دروست بوو، یان لەبنەچەدا سیناریۆیەکی داڕێژراو نەبێ. ئەگەر هەواڵەکە راست ودروست بێ، بەبێ گرفت بڵاودەکرێتەوە. ئەگەر جێگەی گومانیش بێ و زەق و رەق سیناریۆیەک لەپشتی هەواڵەکە، یان کیشەیەکەوە هەبێ، بێگومان رۆژنامە، یان هەفتەنامەی راستگۆ لەگەڵ پەیامی رۆژنامەگەری و جەماوەر، هەقوایە نەک هەواڵی ئاوا بەدڵخۆشیەوە بڵاونەکاتەوە، بەڵکو ئەرکێتی لێکۆڵینەوەی رۆژنامەنوسی لەسەر بکا، هەتا روداوی دەستکرد لەروداوی راستەقینە، لەناو رای گشتیدا، جیابکرێتەوە.
گریمان.. ئەم هەواڵە راستە. بەڵام ئایە هەواڵێکی پڕ لەکێشەی هەستیاری ئاوا، هەروا بەئاسایی بڵاودەکرێتەوە؟ بۆئەوەی هەواڵەکە هەڵبسەنگێنین و بیروبۆچونی وردی لەسەر دەرببڕین، پێمان باش بوو ئەم لێکدانەوەیە لەهەفتەنامەی (چاودێر)دا بڵاوبکەینەوە، نەک (جەماوەر) چونکە پێمان وایە (جەماوەر) رۆژنامەیەکی دەستکردەو بەمەبەستیش هەواڵی وا زەق بڵاودەکاتەوە. بەڵام (چاودێر) وا نییەو تەنانەت لەدوو ژمارەیدا، لەبەرامبەر تورکیاو بەرەی تورکمانیدا، بەرگری لەپارتی و بەڕێز مەسعود بارزانیش دا کردووە. کەواتە، هەقی خۆمانە سەربەست بین لەبڵاوکردنەوەی وەڵامی (جەماوەر)دا.

- هەلومەرجەکەو هەواڵەکە:

جارێ.. دەپرسین: ئایە دۆخی سیاسی کوردستان لە چ هەلومەرجێکی هەستیاردایەو چەندیش، بۆ چارەنووسی گەلەکەمان، تەبایی نێوان یەکێتیی و پارتی، چارەنووسسازە؟ بێگومان زۆر.
لەهەلومەرجێکی هەستیاری چارەنووسسازی ئاوادا، کە دوای (٨) ساڵ لەروداوێک، کە هێشتا دادگایەکی بێلایەن لەروداوێکی دڵتەزێنی وەکو روداوەکەی زاخۆی نەکۆڵیبێتەوەو بڕیاری ئاشکرای دادگا لەسەر روداوەکە، دەرنەچووبێ. ئایە بەچ مافێک هەفتەنامەیەک بۆی هەیە هەواڵی لەم چەشنە، بەبێ لێکۆڵینەوەی تەنانەت رۆژنامەگەریش، بڵاوبکاتەوە. ئەویش لەلاپەڕەی یەکەم و لەدوای مانشێتەوە، تایتڵی ژمارە یەکیش بداتە هەواڵەکە.
ئەگەر (جەماوەر) لەبنەوە ئاگاداریش بێ کە

رۆژنامەیەکی وەکو "جەماوەر" دەتوانێ گیروگرفتی گەورەی سیاسی بەم جۆرە هەواڵانە بوروژێنێ. کاری ئاوا ئاسانەو بەنوسەری بێئەزمونیش دەکرێ. بەڵام ئەوەی بەهەموو نوسەرێک و بەهەموو رۆژنامەیەک ناکرێ، بڵاوکردنەوەی هەواڵی راستەقینەو، لێکۆڵینەوەی کێشەکان و، پەیامی جوانی رۆژنامەگەرییە لەباسکردنی هەموو دیاردەو روداوێک، دوور لەرازیکردنی ئەم دەسەڵات و ئەو سەرکردە

دادگای دهۆک، یان هەولێر، یان دادگایەکی تایبەتی، لەکارەساتەکەی کۆڵیبێتەوەو حوکمیشی لەسەر (کۆسرەت رەسول) دابێ. دیسان دەپرسین، لەچ دادگایەکدا، تۆمەتبارکراو تاوانبارە، پێش ئەوەی تاوانەکەی بسەلمێندرێ. بەپێی عورفی دادگاکانی دونیاش، دەبێ تۆمەتبارکراو ئامادەی دادگاو لێکۆڵینەوە بێ، بەڵکو هەقی یاسایی خۆشیەتی پارێزەری تایبەتی خۆشی هەڵبژێرێ. ناشکرێ حوکمی غیابی لەسەر تۆمەتبارکراوێکی زیندوو بدرێ کە لە وڵاتەکەدا دەژی.
لەکاتێکدا ئەم رێسایانەی دادگا پەیڕەونەکراوون. هیچیش لەسەر لێکۆڵینەوەکە بەرەسمی بڵاونەکراوەتەوە، ئەدی بۆچی هەفتەنامەی (جەماوەر) هەواڵی ئاوا بەو دڵخۆشی و گەرماوگەرمییە، دوور لەرەچاوکردنی عورفی دادگاو سەلماندنی هەواڵی رۆژنامەگەری، بڵاودەکاتەوە. بەتایبەتی لەم هەلومەرجەداکە دۆست زۆری پێ خۆشە پەیوەندی پارتی و یەکێتیی زۆر باش بێ و دوژمنانیش، ئەم جۆرە هەواڵانە لەئاسمانەوە دەقۆزنەوە بۆ دڵساردکردنەوەی جەماوەر، و کەمکردنەوەی حەماسەتی پێداگرتنی خەڵک لەسەر مافە سیاسیەکانیان، بەتایبەتی بۆ گێڕانەوەی کەرکوک و خانەقی و ناوچە تەعریبکراوەکانی دیکە. هەروا پاراستنی هێزی پ.م. کەچی هەفتەنامەی (جەماوەر) هیچی ئەو دۆخە سیاسییەی لەبەرچاونەگرتووەو هەوڵیداوە خۆی وا پشان بدا کە ئازاترین رۆژنامەیە لەبڵاوکردنەوەی هەواڵدا!!

- هەڵسەنگاندنی هەواڵەکە:

لەدەقی هەواڵەکەدا هاتووە کەوا: (١)
ئەم هەواڵە، وەکو قوری سناعی وایە. بەئارەزووی خوێنەر خەیاڵی لەسەر دروستدەکرێ. جارێ بابزانین (ژمارەیەکی زۆر لەکەسوکاری قوربانیانی کارەساتەکە) چەندن: دە، بیست، پەنجا.. تاد. چەند کەس بوون. بەچەند مەزەندە دەکران؟ ئەمەیان دیار نییە. پاشان، مادام هەفتەنامەکە بەدڵنیاییەوە هەواڵەکەی بڵاوکردۆتەوە، بۆچی وێنەیەکی رەشپۆشی ئەو ژمارە زۆرەی کەسوکاری قوربانیانی کارەساتەکەی بڵاونەکردۆتەوە، هەتا بزانرێ ئەو جەماوەرە چەندن و چەندیش داخ لەدڵن.
بۆئەوەی هەواڵەکەش جوانتر دەربخەن، پەیامنێری رۆژنامەکە پەیوەندی بەپارێزەرێکی کۆمەڵێکەوە کردووە کە بەرگری لەو قوربانیانەی زاخۆ دەکەن. دەشڵێ، پارێزەرەکە گوتویەتی: (بەڕێزکۆسرەت رەسول عەلی) لەنێو لیستی گومانلێکراوانی ئەو کارەساتەدایە. گوایە بۆئەو کێشەیە پەنادەبرێتە بەر پۆلیسی (ئەنتەرپۆل). بۆ ئامادەبوون لەبەردەم دادگای نێودەوڵەتیدا.

بەڕاستی سەیرە!

ئەم کۆمەڵەیەی دروستکراوە بۆ بەرگریلێکردنی قوربانیانی کارەساتی زاخۆ، زانیویانە (کۆسرەت رەسول) یەکێکە لەگومانلێکراوەکان. کە ناوبراویش یەکێک بێ، کەواتە کەسانی دیکەش هەن، ئەی بۆچی ناوی (کۆسرەت رەسول) دێنن و ناوی کەسی دیکە لەگومانلێکراوەکان ناهێنن؟ مادام ناویان نەهاتووە، کەواتە کارئەکتەری دروستکراو ئامادەکراوە بۆ بوختانی ئاوا. یان هەن لەژێر ئەشکەنجەی توندوتیژدا درۆی وایان پێرێکخستبن بەرامبەر کۆسرەت رەسول. لەوەش زیاتر، ئەوە چۆنە ئەو کۆمەڵەیەی دروستکراوو ئەو پارێزەرانەی بەرگری لێدەکەن، چۆنە کێشەیەکی ئاوا دەگەیەننە پۆلیسی نێودەوڵەتی (ئینتەرپۆل) بەڵام ئەو پارێزەرە بەڕێزانە دەیان کارەساتی جەرگبڕی ترهەن، لێی بێدەنگن. هەرلەوناوچەیەدا، تاوانی زۆر هەیە ئاشکرانەکراوون. چ پارێزەرێک لەخوێنی تیرۆرکردنی (فرەنسیس) ئەندام پەرلەمانی کوردستان و هەڤاڵ (هاوڕێ رێناس) ئەندام سەرکردایەتی زەحمەتکێشان و (رەئوف ئاکرەیی) و..تاد پرسیوەتەوە؟ چ پارێزەرێک داوای حساباتی هەزاران ملیۆن دۆلار و ملیارەها دیناری گومرگی زاخۆی پرسیووە، کە سامان و داهاتی کوردستانن؟ کام پارێزگار، لەدیلکوشتنی سەرکردە و فەرماندە و دەیان پێشمەرگەو ئەندامانی نەیاری حیزبی دەسەڵاتداری بادینانی پرسیوەتەوە؟ شەهید رێبازو هاوسەنگەرەکانی هی بەدیلکوشتن بوون؟ حەسەن کوێستانی و براو هەڤاڵەکانی، کە بەرپرسی مەڵبەندی دهۆک بوو، هی ئەوەبوون بەو پیلانە شەهید بکرێن؟ جگە لەدەیان روداوی تر هەر لەوناوچەیەدا وەکو تاوان ئەنجامدراوون.

- ئەنجامێکی لێکۆڵینەوەی کارەساتەکە:

کاتێک ئەم هەواڵەم خوێندەوە، لەبەر هەلومەرجی سیاسی هەستیاری یەکێتیی و پارتی، موچرک بەلەشمدا هات و لەبەرخۆمەوە دەمگوتەوە: ئەوە چۆنە رۆژنامەیەک دەوێرێ هەواڵێکی ئاژاوەگێڕی ئاوا بڵاوبکاتەوە. لای خۆمەوە، بڕیارمدا وەڵامێک بدەمەوە.
بەڵام ویستم بەهەمان هەڵەی (جەماوەر)دا نەچم و هێندەی پێم کرابێ و بۆم گونجابێ، کەوتمە لێکۆڵینەوە لەکارەساتەکە. خۆشبەختانە، لەدوای روخاندنی رژێمی عێراق و دەستکەوتنی هەزاران بەڵگەنامە، تەنانەت خودی پیاوانی رژێمیش، ئاسانە لەم چەشنە کارەساتە بکۆڵرێتەوە. سەرەنجامی پرسیارو لێکۆڵینەوە، ئەمەی خوارەوەمان بۆ دەرکەوتووە لەسەر روداوەکە. کە ئەمەش پوختەیەتی:
یەکەم: لیوا روکن (ولید) بەڕێوەبەری شوعبەو (ئەبو مستەفا) بەڕێوەبەری شعبەی موخابەرات، زانیاری تەواویان لەسەر کارەساتەکەیەو، ئەوانە ئێستا زیندوون و زانیاری خۆشیان لەمبارەوە داوەتە یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان.
دووەم: یەکێتیی، بەشریتی ڤیدۆیی تۆماریکردووە کە ئەوکەسەی تەقینەوەکەی کردووە خۆی و ئەوانەی لەگەڵیابوون کێن و چۆن لەرێگەی ئیستخباراتی (موسڵ - فایدە)وە کە پەیوەندی راستەوخۆیان بەئیستخباراتی گشتی بەغداوە هەبووە، کارە تیرۆریستیەکەیان ئەنجامداوە.
سێهەم: ناوی تەواوی ئەوانەی لەروداوەکەدا بوون، بەئەدرەسی تەواوەوە هەیە. لەکاتی خۆشیا، بێگومان لێکۆڵینەوەیان لەگەڵ دەکرێ بۆئەوەی رای گشتیش بەروداوەکە بزانێ.
ئەو سێ مەسەلەیە، لەکاتی توێژینەوەی کارەساتێکی ئاوا، بۆ دەرخستنی راستی روداوەکە، زۆر گرنگن. سەرەڕای ئەوەش، ئێمە دەڵێین: مادام یەکێتیی زانیاری و ناوی لایە، هەقوایە لەنزیکترین هەلدا، داوای لیژنەی لێکۆڵینەوەی هاوبەش لەگەڵ پارتیدا بکا، بۆ ساغکردنەوەی تاوانەکەو تاوانباری راستەقینە. هەق نییە لەمەزیاتر دوایبخەن. بەتایبەتی مادام رۆژنامەیەکی دروستکراوی سایەی پارتی دیموکراتی کوردستان، کێشەکەی قوتکردۆتەوە، بەوشێوە نەشیاوەش.

لەکۆتاییشدا دەڵێین:

هەقە.. ئەم جۆرە رۆژنامانە، دەرسێک لەهەفتەنامەی (گوڵان) وەربگرن. هەفتەنامەو گۆڤاری گوڵان، لەدۆخێکی ناسکدا، کە هێشتا شەڕی ناوخۆ نەگەیشتبووە بڕیاری سەرکردایەتی پارتی و یەکێتیی و هەر لەخوارەوە تەق وتۆق هەبوو، (گوڵان) بەتەوژم و گومانێکی زۆرەوە دابەزییە مەیدانی شەڕو ئاگری شەڕی هەتا توانی گەشاندەوە، کەئیتر شەڕە قسەو شەڕە بوختان و شکاندنی گەیشتە پیرۆزییەکانی هەردوولا. تەنانەت بەشەهیدان و سەرکردە زیندووەکانیشەوە. ئەمە ئەزمونێکی خراپ بوو. هەقە پەندی لێوەربگیرێ. ئەگینا کە جڵەوشل کرا، وردە وردە قسە قسە رادەکێشێ. دوور نییە دیسان شەڕەقسە بگاتەوە پیرۆزییە سیاسییەکان. لەسەرەوە بۆخوارەوە. ئەمەش لەقازانجی دۆخی ئێستای کوردستاندا نییە.

من دڵنیام.. حاڵ وا بڕوا، جگەلەوەی یەکێتیی جێی خۆیەتی بەلێکۆڵینەوەی هاوبەش روداوی دڵتەزێنی زاخۆ ساغبکاتەوە، دەڵێم: جگە لەمە.. پێمان وایە دوور نییە یەکێتیی، یان لەناو یەکێتیدا هەبن، بیر لەوە بکەنەوە قوربانیانی (٣١/ی ئاب)، قوربانیانی کوردو عەرەب و خەڵکانی دیکە، لەخۆپشاندانی گەورەدا کۆبکەنەوەو داوای سزادانی تاوانبارانی ئەو روداوە بکەن. هەروا، روداو روداو رابکێشێ، بێگومان، خەڵکی قەڵادزێ و هەڵەبجەو سەیدسادق و پێنجوێنیش، داوای قەرەبوکردنەوەی ئەو تۆپباران و کوشت‌وکوشتارەش دەکەنەوە کە ساڵی (١٩٩٤) پارتی و بزوتنەوەی ئیسلامی و تۆپە دوورهاوێژەکانی ئێران، مەرگیان بەسەر خەڵکی بێگوناحی ئەو ناوچانەدا باراند. گۆڕستانەکەی قەڵادزێ شایەتە کە دەیان هاووڵاتی شەهیدبوون. تەنها لەتۆپبارانێکدا. بەدووری مەزانن، کێشەکان قوڵ ببنەوە، باسی شەڕەکان و کوشتارەکانی هێنانی سوپای تورکیاش بکرێ بۆ سەر پ.م و خەڵک، ساڵی (١٩٩٧).
رۆژنامەی (جەماوەر) دەزانێ کە روداو روداو دەوروژێنێ، کێ دەڵێ: رۆژێکی نزیک بەڕێوە نییە کوردستانی رۆژهەڵاتیش داوای قەرەبووکردنەوەی سەدان قوربانی ساڵانی (١٩٨١ - ١٩٨٣) نەکەنەوە کە مەعلومە پارتی چ رۆڵێکی لەشەڕەکاندا هەبووە.
هەرچی چۆنێ ئەم روداوانە باسبکرێ، دڵنیاین بەروداوێک ناوەستێتەوەو بەلێکۆڵینەوەیەکیش، لەنێوان پارتی و یەکێتیدا، کۆتایی نایەت. بۆیە، جێی خۆیەتی رۆژنامەو گۆڤارەکان، زۆر وریای هەواڵەکانیان بن.

لیوا روکن (ولید) بەڕێوەبەری شوعبەو (ئەبو مستەفا) بەڕێوەبەری شعبەی موخابەرات، زانیاری تەواویان لەسەر کارەساتەکەیەو، ئەوانە ئێستا زیندوون و زانیاری خۆشیان لەمبارەیەوە داوەتە یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان

بەتایبەتی ئەو هەواڵانەی هی سەردەمی دزێوی شەڕی ناوخۆن.
لەکۆتاییدا دەڵێین: رۆژنامەیەکی وەکو "جەماوەر" دەتوانێ گیروگرفتی گەورەی سیاسی بەم جۆرە هەواڵانە بوروژێنێ. کاری ئاوا ئاسانەو بەنوسەری بێئەزمونیش دەکرێ. بەڵام ئەوەی بەهەموو نوسەرێک و بەهەموو رۆژنامەیەک ناکرێ، بڵاوکردنەوەی هەواڵی راستەقینەو، لێکۆڵینەوەی کێشەکان و، پەیامی جوانی رۆژنامەگەرییە لەباسکردنی هەموو دیاردەو روداوێک، دوور لەرازیکردنی ئەم دەسەڵات و ئەو سەرکردە. هەرگیز کاری ئاوا لەدەست رۆژنامەی وەکو "جەماوەر" نایەت!■

چاودێر ژمارە (١٩) دوو شەممە ٢٠٠٥/٣/٧

عەمید(وشیار عەزیز رەسوڵ) بەڕێوەبەری نەهێشتنی تاوان لەسلێمانی: (حەیدەر عەلی جاسم)مان دەستگیر کردووە کەبەڕەگەز عەرەبەو سەرۆکی یەکێک لەباندەدزو پیاو کوژەکانی عوزێم و خاڵیسە

ئا/ محەمەد رەزا

□ دامەزراندنی بەڕێوەبەرایەتی نەهێشتنی تاوان باشترین دیاری دەستی حکومەتی هەرێمی کوردستان و وەزارەتی ناوخۆیە، ئەم بەڕێوەبەرایەتیە لە ٢٠٠٤/١/٢٨دامەزراوە،پێشتر وەک بنکەیەک کارەکانی ئەنجام داوەو کارەکانی (نەهێشتنی تاوان) بەگشتی پێشتر بریتی بوو لەنەهێشتنی تاوانی(دزی،ماددەبێهۆشکەرەکان،پیاوکوشتن، بەرتیل وئیختلاص) بەڵام ئێستا دابەشکراوە، مادە بێهۆشکەرەکان و پارەی تەزویر وبەرتیل دراوە بەئاسایش،تاوانی کوشتن دراوە بەکەرتەکانی پۆلیس،بەڵام بەتایبەتی بەرگری لەدیاردەی دزی بەهەموو جۆرەکانیەوە دراوە بەبەڕێوەبەرایەتی (نەهێشتنی تاوان)لەشاری سلێمانی، دەیان کێشەی جۆراو جۆر لەلایان دۆسیەی بۆکراوەتەوە،ئەوەی کەزیاتر هانی داین سەردانیان بکەین وبەدواداچونێک بۆ هەفتەنامەی چاودێر سازبکەین،دەنگۆی ئەوە هەبوو کەسەرۆکی باندێک لەباندەکانی دزی دەوروبەری (خاڵس وعوزێم) لەم بەڕێوەبەرایەتیە دەستگیرکراوە،سەردانمان کردن وچەند پرسیارێکمان ئاراستەی عەمید/ وشیار عەزیز رەسوڵ کرد بەڕێوەبەری (نەهێشتنی تاوان) بەڕێزیشی بەم شێوەیەی لای خوارەوە وەڵامی پرسیارەکانی داینەوە.

چاودێر/ ئایا لەماوەی ساڵی رابردوودا بەڕێوەبەرایەتیەکەتان وەک پێویست توانیویەتی بەگژ دیاردەی دزیدا بچێتەوە؟

عەمید وشیار: بێگومان دزێکی زۆرمان دەستگیرکردووەولە٢٠٠٤/١/٣١ەوە تاکو کۆتایی ساڵ

ئەو(٩٠٠) مۆبایلە مەزەندە دەکرابە(٣٣) دەفتەر دۆلار واتە (٣٣٠هەزار دۆلاری ئەمەریکی) پاشان گومان لێکراوەکە دانی بەئەنجامدانی تاوانەکەدا نا

(٥٣٢)کێشەلامان تۆمار کراوە،(٣٥٦)کێشە کۆتایی پێهاتووە،(١٧٦) کێشەش لەژێرلێکۆلینەوەدایە،هۆی مانەوەشی ئەنجام دەری تاوانەکە (مجهولە) هەروەها لەم دوومانگەی ساڵی نوێشدا(٨٤)کێشەمان لاتۆمار کراوە،(١٥)ی کۆتایی پێهاتووەو (٦٩) ی تریش لەژێر لێکۆلینەوەدایە.ئەوکێشانەش کەلامان تۆمار کراون بریتین لە(گیرفان بڕین ودزینی کەلوپەلی ماڵ و دوکان بڕین) لەجەژنی رەمەزاندا هەڵمەتێکی گرتنمان دەست پێکرد، زۆرێک لەوانەمان حجز کرد کەلامان (سابق)ەیان هەبوو، هەفتەیەک بەرلەجەژنی قوربان دەستگیرکران و بەرلەهەڵبژاردنەکە ئازادمان کردن، هیچ گیرفان برینێک نەبوو لەوماوەیەدا.

چاودێر/ لەناو خەڵکیدا دەنگۆی ئەوە هەیە سەرۆکی یەکێک لەباندە دزەکانی خاڵستان دەستگیرکردووە،ئایا تاچەند ئەوقسانە راستن؟

عەمید وشیار: بەڵێ راستە، ئێمە لەسەرچاوەیەکی باوەڕ پێکراوەوە زانیاریمان پبیگەیشت کەعەرەبێک (ئوتومبیلێکی دزراوی پێیەو هاتووە لەسلێمانی ئەیەوێت ساغی بکاتەوە، دوای ئەوەی چاودێری وردمان کرد توانیمان خۆیی وئوتومبیلەکەی دەستگیربکەین پاش ئەوەی لێکۆلینەوەمان لەگەڵدا کرد دەرکەوت ئوتومبیلەکە هی هاوڵاتییەکی شاری سلێمانی بوو، هەموو بەڵگە یاساییەکانی پێبوو پاشان لەرێگەی یاساوە پێی درایەوە، دزەکەشمان دەستگیر کردو دۆسیەکەیمان ناردووە بۆ دادگا ،لەئەنجامی لێکۆلینەوەیەکی زۆر وردو بەسەلیقەوە بۆمان دەرکەوت کەناوی (حەیدەر عەلی جاسم)ە بەرەگەز عەرەبەو خەڵکی قەزای خالسە،بەپێی زانیاری تەواو کەلەلایەن خەڵکی خۆمانەوە بەدەستمان گەیشتوە یەکێکە لەسەرۆکی ئەو باندە دزانەی کەلەناوچەی (عوزێم وخالس)دا سەرقاڵی دزی وراووروتن وخەریکی پیاو کوشتنن، هەربۆزیاتر دڵنیا بوون لەدوای لێکۆلینەوەکان (عملیە تشخیص)مان بۆکرد، چەندان کەسمان بانگ کرد کە ئوتومبێلیان دزرابوو، دوانیان ئەم عەرەبەیان دیاری کردو گوتیان ئەم عەرەبە لەرێگەی خالس ئوتومبیلەکانی لێسەندووین و رووتی کردووینەتەوە، دوای ئەوەی دۆسیەی ئەم تاوانبارە دراوە بەدادگا،لەکاتی دادگایی کردنیدا دادگا بڕیاری عادیلانەی خۆی بەسەریدا دەسەپێنێ، لەلایەکی تریشەوە لەلایەن (مرکز ئیستخبارات جنائیە) وە کەسەر بە وەزارەتی ناوخۆی بەغدایە داواکراوە لەسەر چەند تاوانێکی تر کەپێشتر لەو ناوچەیە ئەنجامی داوە.

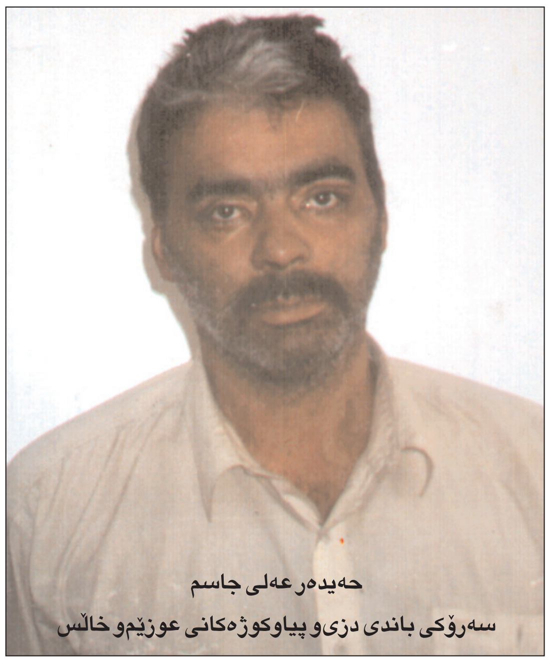

حەیدەر عەلی جاسم
سەرۆکی باندی دزی و پیاوکوژەکانی عوزێم و خالس

چاودێر/ چیرۆکی ئەو (٩٠٠) مۆبایلە چییە..کەلەدزەکەتان سەندۆتەوەو گێڕاوتانەتەوە بۆ خاوەنەکەی ؟

عەمید وشیار: بەر لەوەی دزەکەو مۆبایلەکان بدۆزینەوە خاوەنی کۆمپانیای زانیار هاتە لامان و سەبارەت بەو دزیە سکاڵای تۆمار کرد، دوای ئەوەی شوێنەکەیمان کەشف کرد وبۆچونەکانمان لەسەری چوون یەک بوو.. سەرەداوێکمان دەست کەوت شتێکمان لەلا گەڵاڵە بوو بەمەبەستی دۆزینەوەی گومانمان لە چەند کەسێک هەبوو هەستاین بە دەستگیرکردنیان ،بەپێی چەند زانیارییەک کەلەلای خۆمان گەڵاڵە کرابوو، دەرکەوت دوای لێکۆلینەوە یەکێک لەو گومانلێکراوانە دزیبووی، کەئەو(٩٠٠) مۆبایلە مەزەندە دەکرابە(٣٣) دەفتەر دۆلار واتە (٣٣٠هەزار دۆلاری ئەمەریکی) پاشان گومان لێکراوەکە دانی بەئەنجامدانی تاوانەکەدا نا،دوای ئەوەی هاوکاری کردین بۆ هێنانەوەی (مۆبایلەکان) دۆسیەکەی رەوانەی دادگای سلێمانی کرا بۆ دادگایی کردنی و بەبڕیاری دادوەر (مۆبایلەکان) تەسلیم بەخاوەنەکەی کرایەوە.

چاودێر/ ئایا چۆن ئەگەن بەئەنجام بۆ دۆزینەوەی دزێک ودەستگیری دەکەن لەلێکۆلینەوەدا، یان زانیاریتان بۆدێت، یان شارەزایی وپسپۆری خۆتانە؟

عەمید وشیار: ئێمە جگە لەوەی چەندان (معتمد)ی باشمان درووست کردووە بۆ باشتر بەرێوە چوونی کارەکانمان و وەرگرتنی زانیاری ورد لەسەر دیاردەی دزی کردن..بەهەموو جۆرەکانیەوە، لەگەڵ ئەوەشدا چەندین مەفرەزەی نهێنیمان بۆ ئەو حاڵەتانە درووست کردووە، هاوڵاتیانی خۆشەویستی ئەم شارەش هاوکاری زۆرمان ئەکەن ، سەبارەت بەهەموو پێداویستی و کەموکورییەکانمان بەرێز وەزیری ناوخۆ و بەرێوەبەری پۆلیسی سلێمانی هاوکاری هەمیشەییمانن بۆسەر خستنی کارەکانمان هەر پێویستیەکمان هەبێ دێن بەدەنگمانەوە و بۆمان فەراهەم دەکەن، بەڕاستی ئەو ئاوڕلێدانەوەیە و هاوکاری کردنە زیاتر ئەمانخاتە جۆش بۆ بەرەودان بەو

عەمید وشیار عەزیز:
بەڕێوەبەری نەهێشتنی تاوان لەسلێمانی

ئەرکە گەورەو پیرۆزەی لەسەر شانمانە، هەرلەم رۆژنامە گەورەو بەرێزەشەوە داوا لە هاوڵاتیانی سەربەرزی ئەم شارە خۆشەویستە دەکەم هاوکارییەکانیان زیاتر بکەن و هەوڵ بدەن باشتر دۆستایەتیمان بکەن بۆ بەرگرتن لەدیاردەی دزی لەم شارەدا، کەلەدوای پرۆسەی ئازاد کردنی عێراق سەریهەڵداوە، هاوڵاتیانیش دڵنیا دەکەینەوە چاوی تیژو نەنوستومان لە دوورترین شوێن دزو درۆزنی پێ ببینین و دەستگیریان بکەین و تەسلیم بەدادگایان بکەین هەموو ئەو کەسانەی دەیانەوێت هێمنی و ئارامی شاری سلێمانی بشێوێنن.

چاودێر/ ئایا لەگەڵ بەرێوەبەرایەتی نەهێشتنی تاوانی مەرکەزی یان لەگەڵ پۆلیسی ئێراقدا بەگشتی .. تاچەند پەیوەندیتان توندو تۆڵە؟

عەمید وشیار: ئێمە هەردوو لامان وەک پێویست هاوکاری ئیش وکارەکانی یەکتری دەکەین، نموونەشمان زۆرن،یەکێک لەو نموونە زیندوانەئێمە لەلایەن (مرکزئیستخبارات)ی وەزارەتی ناوخۆی مەرکەزەوە،کتابێکی رەسمیمان بۆهات..کەفەرمان دانە بەدەستگیرکردنی (دووبرا)وە کەلە سلێمانین و لێرە نیشتە جێن،ناویان(س،ع،ع،س،ع،ع) بوو، کەهەستاون بەهاوکاری کردنی باندێکی دزو پیاوکوژ لەراشدییەی بەغداد، دەست بەجێ هەستاین بەئەنجامدانی کاری پێویست ودۆزینەوەیان،پاش ئەوەی زانیاری تەواومان لەبارەیانەوە دەست کەوت،بەتایبەتی لەسەر شوێنی دانیشتنیان هەر بۆ ئەوشەوە توانیمان دەستگیریان بکەین و پاشان لێکۆلینەوەمان لەگەڵدا ئەنجامدان و دۆسیەمان بۆ کردنەوە و بەپێی ئەو یاسایانەی لامانە مامەڵە مان لەگەڵدا کردن.

چاودێر/ ئایا دوای ئەوەی دستگیرتان کردن ولێکۆلینەوەتان لەگەڵدا ئەنجامدان، رەوانەی بەغدادتان کردن؟

عەمید وشیار: پاش ئەوەی بەشێوەیەکی زۆرباش لێکۆڵینەوەمان لەگەڵدا ئەنجامدان، گەیشتینە ئەنجامی کۆتایی و بەڵام لەراستیدا پێم وایە لەدادگای سلێمانی دادگایی دەکەن، لەگەڵ ئەوەی لەمەرکەزیشەوە واتە لەبەغداوە چەندین جار بەکتابی رەسمی داوای ئەو دووانەیان لێکردووین کەبۆیان بنێرین، بەڵام لەدەسەلاتی ئێمەدا نیە، ئەوەی پێویست بووە ئێمە بۆمان ئەنجام داون، ئیدی نازانم دادگای سلێمانی خۆی بڕیار ئەدات.

چاودێر/ لەسەرەتادا باست لەدزییەک کرد کە سەرنجتانی بەلای خۆیدا راکێشاوە ئەکرێت ئەودیاردەیەمان لە کۆتایی ئەم چاوپێکەوتنەدا بۆ باس بکەیت؟

عەمید وشیار: ئەو دیاردەیە بەدزینی قەمسەڵەو چاکەتی نوێژ کەران لەناو مزگەوتەکاندا، چەندجار لەکاتی نوێژ کردندا ئەوکەسانەی دزییان لێکراوە بەو شێوەیە نوێژەکەی بڕیوەو دزەکەشی گرتووە، بەڵام ئەو هاوڵاتیانە بێ ئەوەی ئێمەی لێ ئاگادار بکەنەوە بەقسەی خەڵکی بەریان داون لەژێر کاریگەری ئەوەی کردوویانە بەخاتری مزگەوت کەماڵی خواو شوێنێکی پیرۆز ناویان هێناوە، بۆنموونە لەمزگەوتی قامیشان لەکانێسکان روویدا،دوای ئەوەی ئاگادارکراین ومەفرەزەمان نارد پێشتر بەریان دابوو هەروەها گیرفان برین لەشوێنە قەرەباڵغەکاندا و فراندنی ملوانکەی ملی ژنان و برینی دوکان وماڵی هاوڵاتیان و فراندنی ئوتومبیل و.....هتد، دیاردەیەکی دزێوباوبوو کە کەسانی نەفس نزم پێی هەڵدەستان ، تارادەیەک رووەو نەمانەوتوانیومانەکاری باشی بۆبکەین.

دواسەرنج وبەرلەکۆتایی:

لەمیانەی ئەو چاوپێکەوتنەدا ئەوەی کەخرایە سەرکاغەز نموونەیەکی زۆر بچووک بوو لەخەروارێکی زۆر گەورە لەئاست ئەو هەموو ئیشە زۆرانەی بەرێوەبەرێتی نەهێشتنی تاوان ئەنجامیان دابوو،پێویستە وەزارەتی ناوخۆ ئەم دەزگا گرنگە زیاتر تۆکمە بکات وهاوکاریان بکات بەچەک وئامێرو ئوتومبیلی باش،یان لەکاتی ئەنجامدانی هەر عەمەلیەکدا پێویستە پاداشت بکرێن، لەلایەن وەزارەتی ناوخۆوە بۆئەوەی زیاتر هانیان بدات بۆکاری باشتر وێرای ئەوەی ئێمە سوپاسی وەزارەتی ناوخۆ دەکەین بۆدەستەبەرکردنی دەزگایەکی لەوجۆرە هیواش دەخوازین بۆ بەرژەوەندی شارە خۆشەویستەکەمان زیاتر بایەخ بدات بەم جۆرە دەزگایانە بێ درێغی کردن هاوکاریان بکات.■

لە٢٠٠٤/١/٣١ەوەتاکو کۆتایی ساڵی٢٠٠٤ (٥٣٢) کێشە لامان تۆمار کراوە (٣٥٦) کێشە کۆتایی پێهاتووەو(١٧٦) کێشەش لەژێر لێکۆڵینەوەدایە

ئەگەری بەستنی سانا تێل بەئاسیا سێڵەوە

ئا/ شوان رەفیق رەشید

□ بەرێز ئاسۆ عبداللطیف (بەرپرسی راگەیاندنی سانا تێل) لەسەر بەستنی سانا تێل و ئاسیاسێل پێێ وایەو دەڵێ: ئێمە لەچوارچێوەی یاساکانی کۆمسیۆنی راگەیاندن و ئیتصالاتی عێراق کەهەیئەیەکی سەربەخۆیە لەدوای پرۆسەی ئازادی عێراق دروست بوو، دکتۆر سیامەند عوسمان سەرۆکایەتی ئەکات. کە کۆمەڵێک یاسا هەیە بەچاودێریی وەزارەتی گواستنەوەو راگەیاندن ئیش دەکەین، ئەوبەستنەوەیە بەپێی ئەو یاسایانە دروست ئەبن کەبەخشیویەتی بەئێمە لەچوارچێوەی ئەو مۆڵەتانەی کەوەرمان گرتووە، ئێمە بۆمان هەیە خۆمان ببەستینەوە بەهەر کۆمپانیایەک کە لەعێراق دا ئیش ئەکات بەشێوەیەکی یاسایی، ئێمە ئەمانەوێ خۆمان ببەستینەوە بەتۆڕی ئاسیاوە، بۆئەوەی بتوانین بەشداربووان سوود وەرگرن. وە ئەمە هەنگاوی یەکەم نیە بۆ بون بەیەک کۆمپانیا. چونکە خزمەتی کۆمەڵگەی کوردی ناکات. بەڵکو فرە کۆمپانیا خزمەتە تابتوانین فرە بازاڕ دروست بکەین، بۆئەوەی بەشداربووان سوودو قازانج وەرگرن، وەمافی خۆمانە لەگەڵ چ کۆمپانیایەک ململانێ بکەین. وە بەبۆچونی خۆم سانا تێل یەکێک بوو لەو کۆمپانیایانەی توانیویەتی ململانێی جوان بکات لەگەڵ ئاسیادا و لەگەڵ سەرجەم کۆمپانیاکانی تر. بەڵام تاوەکو ئێستا ململانێی شارستانی نیە کەوای کردووە ئەو پرۆتۆکۆلانەی هەیە لەڕاستیدا سستی

سانا تێل یەکێک بوو لەو کۆمپانیایانەی توانیویەتی ململانێی جوان بکات لەگەڵ ئاسیادا و لەگەڵ سەرجەم کۆمپانیاکانی تر

پێوە دیارە، بەڵام بەچاودێری حکومەت و دڵسۆزان ئەتوانین ئەو سستیە کەم بکەینەوە، رێگا چارە بۆ ئەو سستیە ئەوەیە حکومەتی هەرێم بێتە دەنگ یاسایەکی تۆکمە دانێ بۆ یەکلاکردنەوەی چونکە ناکرێت دوو کۆمپانیا لەشارێکی وەک سلێمانی پەیوەندیان بەیەکەوە نەبێ. حکومەتی هەرێمی کوردستان لەرێگای وەزارەتی گواستنەوەو گەیاندن کەپەیوەندی هەیە درێغی نەکردووە، وەچەندین جار دانیشتنی ساز کردووە لەدیوانی وەزارەت بۆئەوەی کێشەکان یەکلایی بکرێتەوە لەگەڵ یەکتریدا.

وردەکارییەکان لەکاتی دانیشتن دەردەکەوێت، لەگفتۆگۆکاندا بەچەند سەنت لەگەڵ ئاسیا سێل قسە بکەم یان عێراقنا لەبەغداد من مەبەستم ئەوەیە نرخ جێهێڵراوە بۆ لیژنەی تایبەتمەند، ئەوانەی لەخوارەوە ئیش ئەکەن رایئەپەڕێنن. بەڵام ئێستا وەک مەبدەء رێکەوتون کەسانا تێل و ئاسیا سێل تۆڕەکانیان ببەستنەوە لەرێگای ژمارە کۆدێک هەروەک چۆن لەگەڵ عراقنا و کۆرەک هەمانە، پێم وایە رەنگە ئاسیا قسەی خۆی هەبێت چونکە بەشداربووانیان لەئێمە زیاترە وە مەرج دابنێن بۆئەوەی بچێتە پراکتیکەوە، بەڵام ئێمە رێکەوتوین و ئیمزامان لەسەری کردووە.

سەبارەت بەسیم کارت و وەحدە هەروەک سیاسەتی کۆمپانیا نرخ لەداهاتوودا رائەگەیەنین، ئێستا لەهەڵی ئەوەداین سستمی ساناتێل بگۆڕین بەسستمێکی پێشکەوتوو وەسەرجەم گۆڕانکاری بەسەردا بێت، ئەوکاتە پێم وایە گۆڕانکاری لەنرخدا ئەکەین، بەپێی سەرمایەی داهاتی خەڵک. وەک ئاگادارن سانا تێل هەرزانترین نرخی قسەکردنی هەیە کەدوو سەنتە لەهەموو عێراق دا کەشتی وا نیە و، مۆبایل بۆ مۆبایل لەسانادا ٤ سەنتە،کەلەهەموو عێراقدا شتی وانیەوە بۆ دەرەوەش سەنتی کەمی ئەچێتە سەر وە هاوڵاتیان دڵنیا دەکەین کەهەموو شتێک بەدڵی بەشداربووانمان دەبێت، بۆئەوەی لەکۆتاییدا بتوانین بەشێوەیەکی باش بگەینە رێکەوتنێک لەگەڵ ئاسیادا هەموو بەشداربووان سودوەرگرن لەو دوو تۆڕەی هەیە لەکوردستاندا.■

ئاسۆ عەبدوڵلەتیف
بەرپرسی راگەیاندنی سانا تێل

laparakan.qxd 26/01/1426 10:10 ã Page 4

بانگەوازێک بۆ کوردستانیيان لە یادەوەری قەسابخانەکانی قامشلوو عامودا

□ لە یادی تێپەڕ بوونی ساڵێک بەسەر ئەو کوشت و بڕ و سەرکوتتەی ڕژێمی بەعسی سوریا دژ بە کورد ئەنجامی دا، کە لە جەرگەیدا دەیان کەسیان شەهید کرد و سەدانی کەش تا ئێستا لە زیندانەکاندان و هەزارانیش ئاوارە بوون، ئەمەش درێژەی سیاسەتێکە دەیان ساڵە لەگەڵ تەمەنی دەولەتی سوریا دژ بە گەلەکەمان درێژەی هەیە. بۆ بەرپەرچ دانەوەی سەرکوت و قەبوڵ نەکردنی کۆیلەیەتی، پارت و ڕێکخراوە کوردییەکانی سوریا لە هۆڵەندە و ئەڵمانییا و بەلجیکا، کۆمەڵێک چالاکی بەدەستییانەوەیە. لە پێناو کۆتایی هێنان بە سەرکوتی گەلەکەمان لەو پارچەیەی کوردستان، لە پێناو سەلماندنی ئەوەی کێشەی کورد یەک کێشەیە، داواکارییین پەیوەست بن نارەزایەتییەکان و بەشداری لە چالاکییەکان بکەن، کە داخوازەکانی خۆی لەم

خاڵانەدا دەبینێتەوە :-
-ئازادی بۆ زیندانییە سیاسییەکان.
-گەڕانەوەی ئاوارەکان لە کامپی موقلی کە ژمارەیان زیاترە لە ١٠٠٠ ئاوارەیەو لە کوردستانی باشوردا دەژێن.
-دان نان بە مافەکانی گەلی کورد.
ئێمە بانگەوازی هەموو کوردستانییان بەبێ جیاوازی ناوچەو بیروباوەڕی سیاسی دەکەین بەشداری لەو چالاکییانەدا بکەن.
کە بڕیار وایە لە هەموو ئەوروپا و شوێنەکانی کە ئەنجام بدرێن، بریتین لەمانەی خوارەوە :
- سازدانی خۆپیشاندان و کۆبونەوەو کۆنفرانس.
-ڕێپێوانی چەند ڕۆژە لە ئاخنی ئەڵمانییاوە بە پێ بۆ برۆکسل، لە ٦-٣ دەست پێ دەکات لە ١١-٣ دەگاتە بەردەم پەرلەمانی ئەوروپی.
- خۆپیشاندانی سەرانسەری لە برۆکسل لە بەرواری ١١-٣ ئەنجام دەدرێت.
سەرباری ئەوەی داواکارین بەشداری چالاکانە لەو خۆپیشاندانانە بکرێت، هاوکات پێویستە بەشێک لە یادەکانی هەڵەبجەو نەورۆزی ئەمساڵیش بکرێتە یادەوەری ئەو کارەساتەو شەرمەزارکردنی داگیرکەرانی کوردستان و هاوپشتی کوردستانییان بۆ یەکتر لە هەموو پارچەکان.

پێویستە لە کوردستانیش یادی ئەو کارەساتە بکرێتەوە ڕۆژی هەڵەبجەو نەورۆز بکرێتە ڕۆژی شەرمەزارکردنی داگیرکەرانی کوردستان.
هەروەها داواکارین لە هەر چوار کەناڵە سەتالیتە کوردییەکە هاوکاری تەواوی ئەو یادەوەرییە دوور لە بەرژەوەندی سیاسی بکەن.
ناوەندی هەڵەبجە دژ بە ئەنفال و جینۆسایدی کورد-چاک- ٤-٣-٢٠٠٥■
www.chak.info

جێگری رامیاری ئاسایشی پارێزگاری کوردستان لە کۆڕی هەواڵنێراندا: "من لە گەڵ وتەکانی رازانی دام، سەبارەت بە داخستنی بڵاوکراوە کوردییەکان"

ئامادە کردنی: مادێح ئەحمەدی

□ "عەلیرەزا جەمشیدی" جێگری رامیاری ئاسایشی پارێزگاری کوردستان لە لێدوانێکدا لە کۆڕی هەواڵنێران، رۆژی یەکشەممە ٩ی رەشەمەی ساڵی ١٣٨٣ ویڕای جەخت کردنەسەر بەردەوامی و پتەوبوونی بارودۆخی ئاسایشی لە ئەمڕۆی کوردستاندا، سەبارەت بە وتەکانی چەند هەفتەی پێشووی "رازانی" پارێزگاری کوردستان لە هەمبەر چۆنیەتی هەڵسووکەوت لە گەڵ بڵاوکراوەکان و ئاماژەی بۆ داخستنی هەفتەنامە و بڵاوکراوە کوردییەکان و تاوانبارکردنی ئەوان و... وتی: هەر ئێستە لە کوردستان ١٦ بڵاوڤوکی ناوچەیی سەرقاڵی چالاکین، بەڵام لە گەڵ تەواوی وتەکانی پارێزگاری کوردستاندام و منیش وەک ئەو ئەڵێم کە هەڵسووکەوتی دەزگای ئاسایشی لە هەمبەر داخستنی بڵاوکراوە کوردییەکان و دەستگیر کردنی رۆژنامە نووساندا لە چاوکار و چالاکی رۆژنامە نووسان و بڵاوکراوەکان شیاوی ستایشە.

ناوبراو بەئاماژە بە چەند ئامار و رەقەمێک لە بارەی بارودۆخی ئاسایشی و ئەرکی دام و دەزگا دەوڵەتییەکان وتی: لەم پێناوەدا گەر کەم تەرخەمییەک کرابێت، دەگەڕێتەوە بۆ کردەوە و شێوەی بەڕێوە بردن و جێ بەجێ کردنی پرۆژەکان لە لایەن دام و دەزگا دەوڵەتیەکانەوە کە هەرکام ئەرکێکی گەورەیان لە پێناوی سازکردنی کەش و هەوایەکی لە باردا بۆ داهاتووی پارێزگا لە ئەستۆدایە.

"جەمشیدی" وتی: لە پێناوی خزمەت بە خەڵک و گواستنەوەی چالاکییەکان بۆ نێو جەماوەر، دەوڵەت گرنگایەتیی یەکی زۆری بە بایەخگەلی دینی خەڵک و بەشداری کردنی ئەوان لە پرۆسە جۆربەجۆرەکانداو... داوە. لەم بارەوە هەواڵنێرێک لە جەمشیدی پرسی: ئەی بۆچی تەلەفزیۆنی کورد (سنە TV) رێورەسمە ئاینیەکانی خەڵکی سوننە لە بەرچاو ناگرێ و لەم بارە هیچ گرنگایەتێک بە بابەتی دینی خەڵکی سوننە نادات؟ گەر بڕیار وایە کە تەلەفزیۆنی کورد بێت، دەبێت لە پێناوی بایەخە دینی و شارستانیەتیەکانی خەڵکی کوردا بێت نەک...؟!

جێگری رامیاری ئاسایشی پارێگاری کوردستان لە وەڵامدانەوەدا لەم بارەوە وتی: دەنگ و رەنگ لەم پێناوەدا بە پێی سیاسەتێکی تایبەت دەچێتە پێشەوە و ئێمەش پێمان وایە کە کەم تەرخەمی دەکات. بەڵام سیاسەتی وایە!!!

"جەمشیدی" لە سەر بارودۆخی رامیاری لە کوردستاندا وتی: تەواوی ئەو چاکسازیانەی کە لە پێناوی گەشە پێدان بە چالاکی سیاسی بۆ دامەزراندنی پارت و دەستە و گرووپی جۆربەجۆر بەئەنجام گەیشتوون لە سەردەمی دەوڵەتی خاتەمیدا ئیزنیان پێدراوە و بواری چالاکی و تێکۆشانیان بۆ تەیار کراوە.

ناوبراو وتی: گەر ئاوڕێک بدەینەوە دەبینین کە لە سەردەمی دەوڵەتی هاشمیدا، واتا تا ساڵی ٧٦ هیچ پارت و گرووپێکی سیاسی ئیزن پێدراو ناسنامەدارمان لە ئێراندا نەبووە.

جەمشیدی هەروەها لە وەڵامی پرسیاری هەواڵنێراندا سەبارەت بە کار و چالاکی پارتە کوردییەکان (کۆمەڵە و دیموکرات و پژاک) لەو ناوچە وتی: ئەم پارتانە لە پێناوی بەڕێوە بردنی پرۆژە جۆربەجۆرەکان و هەروەها کۆتایی هێنان بە تەمەنی کۆماری ئیسلامی و... ناتوانن هیچ رۆڵێکیان بێت و وەکوو لەمپەرێک بۆ ئێمە نایەنە ئاراوە و هەروەها بوونیان لە نێو جەماوەردا لاوازە و خەڵکی کوردستان ئیتر بە دوای بابەتی ئیحساسیەوە نین، بەڵکوو پارتە رامیاریە کوردییەکان مافیان بستێنن!

ناوبراو لە درێژەدا بە ئاماژە بۆ کار و چالاکی پارتە کوردییەکان و داخوازییەکانی خەڵک و هەروەها

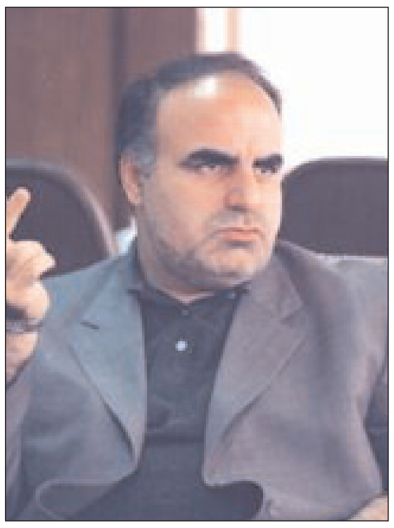

دەستگیر کردنی ئەندامانی پژاک زیادی کرد: بۆ وێنە پژاک ماوەیەک زۆر خۆی جەنجاڵ دەکرد و سەرقاڵی پڕۆپاگەندە کردنێکی هیچ و بێ بایەخ بوو کە چی ئێستە گەیشتوون بەوەی کە بە شوێنێک ناگەن و ئاکامێکی باش رەچاو ناکەن، بێدەنگ بوون!

جێگری رامیاری ئاسایشی پارێزگاری کوردستان بە ئاماژە بە بارودۆخی کەرەستەی مۆخەدێر (تریاک، هێرۆئین و...) لەکوردستان وتی: لە پێناوی راگرتن و بەرگری کردن لە بەرهەمهێنان و بڵاوکردنەوەی کەرەستەی مۆخەدێر بە هاوکاری دام و دەزگا تایبەتییەکان هەوڵێکی باش دراوە و لە سەرەتای ئەمساڵەوە تاکوو ئێستا ٤٣٠ کیلۆگرام مەوادی مۆخەدێر دەستگیر کراوە و کۆ کراوەتەو.

جەمشیدی هەروەها وێڕای ئاماژە بۆ ئەو ئەنجوومەن و بنکە و ڕێکخراوانەی کە لە پێناوی راگرتنی کەرەستەی مۆخەدێردا سەرقاڵی چالاکین وتی: پارت و دەستە رامیارییەکان لە دەرەوە بۆ سەپاندنی ئامانج و ویستی خۆیان لە پێناوی بەرژەوەندی خۆیانا، دابەش کردن و بەرهەمهێنانی کەرەستەی مۆخەدێر لە کوردستان، بە ئەرک وکاری کۆماری ئیسلامی دەزانن.

ناوبراو لە وەڵامی پرسیارێکدا سەبارەت بە راگرتنی بارودۆخی ئاسایش لە ساڵرۆژی سێ رەشەمەی ساڵی ١٣٧٨دا وتی: ئەوەی کە لەو رۆژەدا ئێمە هێزەکانمان دەڕژێنینە نێو شەقام و کۆڵانەکان بۆ بەرگری لە سەرهەڵدانی هەرچەشنە مەترسیەک پێویستە و دەبێت لە ئاوەها وەختێکدا بە جۆرێکی تر رووبەڕوو ببینەوە چونکو لەو ناوچە کەسانێک بە شێوەی تاکۆ وکۆ سەرقاڵی هەڵخراندنی خەڵک و ئەیانەوێ لە ئاوەها رۆژگەلێک قازانج وەربگرن.

جەمشیدی لە بارەی لێدان و رووبەڕوو بوونەوەکانی هێزی ئینتزامی لە گەڵ خەڵک وتی: هێزی ئینتزامی ئەرکی خۆی بەڕێوە دەبات و لەم پێناوەدا مافی خۆیەتی و دڵنیا بن کە خەڵک و یان ئەو کەسانەی وا کەوتوونەتە بەر شەق و باتۆم و دەستگیر کراون (بە تایبەت لە رۆژانی چوارشەممە سووری و نەورۆزی ساڵی پاردا) کەجرەویان کردووە و ملکەچی یاسا و بڕیارەکانن و هەروەها داژیەتیان کردوە کەوا رووبەڕوو بوونەتەوە لە گەڵ کوتەک و لێدان و باتۆم.

ناوبراو هەروەها لە کۆتاییدا لە وەڵامی پرسیارێکدا سەبارەت بەوەی کە ئایا لە کوردستان زیندانی سیاسی هەیە یا نا؟ وتی: من لەم بارەوە ئاگادار نیم!!!

ئەم دانشتنە ماوەی دووکات ژمێری خایاند.■

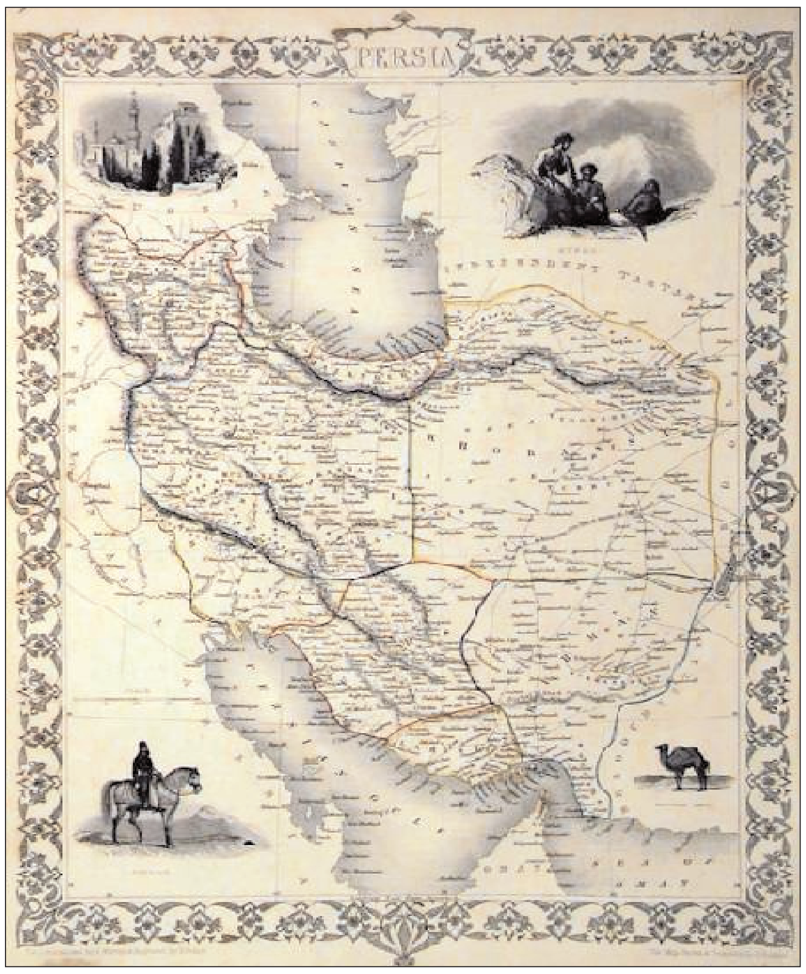

قسەکەری حکومەتی ئێران:
ئەگەر ئێران مافەکانی کورد نەدات، هەڵبژاردنەکانی سەرۆکایەتی بایکۆت دەکەین

□ عەبدوڵڵای رەمەزان زادە قسەکەری حکومەتی ئێران لە کرماشان رایگەیاند کە ئەگەر پشکی کورد لە دەسەڵاتی ئێران نەدرێتە کوردو بەمافەکانی خۆیان شاد نەبن ئەوا کورد هەڵبژاردنەکانی سەرۆکایەتی ئێران تەحریم دەکەن.

بەپێی هەواڵی ئاژانسی دەنگوباسی فارس نیوزی ئێرانی رەمەزان زادە کە پێشتر پارێزگاری سنە بووو ئێستا قسەکەری رەسمی حکومەتەکەی خاتەمییە، لەدانیشتنی دووەمی هاوبیری کوردان لەژێر ناونیشانی (داواکانی کورد، گوتاری ریفۆرمخوازی) رایگەیاند: "ئێمەی کورد بەمەرجێک بەشداری لەهەڵبژاردنەکانی سەرۆکایەتیدا دەکەین و دەنگ دەدەین کە گرێنتی پێویستمان بدرێتێ کە پشکی خۆمان لەهەڵبژاردنەکاندا هەیە".

ئەو لەدرێژەدا گوتی: کەوا ئەگەر لەدابەشکردنی دەستەڵات لەئێراندا عەدالەت هەبێتو بەشی کوردی تێدا بێت، ئەو کاتە کورد دەنگ دەدەن بەپێچەوانەوە دەنگی خۆمان نادەینە کەس. رەمەزان زادە تاکە کوردە کە لە حکومەتی ئێراندا پۆستی قسەکەری حکومەتی هەیە.■

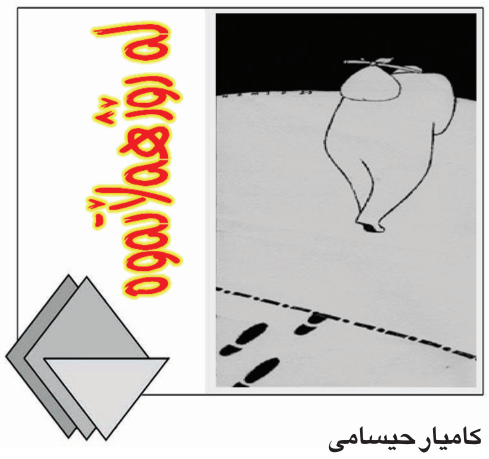

کامیار حیسامی

ئێران، لەنێو قەیرانو گۆڕانکارییەکاندا

□ سەرجەم وڵاتانی دونیا خوازیاری زۆرترین بڕی هەلن تاکو زیاترو زیاتر خۆیان بەکراوەتر لەخۆیان نیشان بدەن، ئەمەش تەنها لەرێگەی بەیانی خۆیانەوە نابیسترێت، بەڵکو پێویستە وەک عەیانێک بەدیار بکەوێت لەپێش چاوی سەرجەم وڵاتانی دیکەو بەتایبەتیش ئەو زلهێزانەی ئەوڕۆکە جیهان بەڕێوە دەبەن، لای هەموان ئاشکرایە کێن و ئاشکراشە چیان دەوێت لەگۆڕانکاری کردن لەسیستمی بەڕێوەبردنی زۆرترین ئەو وڵاتانەی کە خودی زلهێزەکان بەتێکدەرو مەنبەعی شەڕو شۆڕو ناکۆکیکی دادەنێن لەجیهاندا.

چاوی زۆربەی زۆری ئەم ئاراستەیە لەئێستادا زیاتر ئاراستەی هەریەکە لەسوریاو ئێرانە بەپلەی یەک، تورکیا بە پلەی دووەم، بەڵام چەشنایەتی سیستمی دەسەڵاتی هەرکامێکیان دەبێتە فاکتەرێکی گەورەی دەستنیشانکردنی بڕی ئەو داواکاریانەو زەرورەتی ئەو داواکاریانە دەستنیشان دەکات کە لێی دەکرێت بۆ هەرچی زیاتر کرانەوەو تێکەڵ بوون بەئاراستەی جیهانێکی گەورەو یەکگرتوودا، لەپێناو دابینکردنی زیاترین بڕی ئاسوودەیی بۆ تاکەکانی هەرکۆمەڵگایەک لەرۆژهەڵاتو رۆژئاوادا.

ئەمەش بۆ خۆی دەبێتە ئەو مانیفێستەی کە زلهزەکانی وەک ئەمەریکاو بەریتانیا دەیانەوێت جیهانی پێ یەکگرتووترو کراوەتر بکەن... بەپێویستی دەزانم لێرەدا ئاماژەیەکیش بەبوونی کۆمەڵێک مەترسی نەتەوەیی بکەین لەنێو خواستە تەمومژاویەکانی ئەوان (رۆژئاوا) لە سەرجەم رۆژهەڵاتی ناوین... رەنگە لای هیچ کام لەسیاسەتەکانی دورگەی عەرەبی (کە دیارە ئێرانیش دەگرێتەوە، بەوپێیەی ئێرانیش یەکێکە لە دەرگا گەورەکانی رۆژهەڵاتی ناوین بەئاراستەی ئاسیای ناوینو تەواوی سەرزەمینی ئاسیاییەکانیشدا بەگشتی)، هەروەها لەلای هیچ عەرەب زمانێکیش روون نەبووبێتەوە کە خواستەکانی رۆژئاوا لەرۆژهەڵاتو دوورگەنشینەکانی عەرەب لەکەنداودا چینو ئەو پێوەرانەی کە رۆژهەڵاتی پێ دەپێورێت لەگەڵ رۆژئاوادا کامانەن. هەربۆیە کیشوەرێکی فراوانی فرە نەتەوەیی وەک ئێران بەفارسو کوردو تورکو ئازەریو لوریو.... هتد لەدێر زەمانەوەیە کەپێشخانی جۆرەها چەکی مادیو مەعنەوی ئامادەکردووە تاکو رۆژێک لەرۆژان رووبەرووی ئەو خواستە قورسانەی رۆژئاوا ببێتەوە... هەربۆیە بوتوندی دەست دەگرێت بەسەر دارونەداری دەسەڵاتی خۆیدا تاکو بیهێڵێتەوە، بەمەش چانسی درێژەدان بەسیاسەتەکانی خۆی لەناوچەکەدا درێژە پێبدات. لای هەموان ئاشکرایە کە سیستمێکی فەرمانڕەوای وەک جمهووری ئیسلامی هیچ کام لەپێوەرەکانی بنەمای دیموکراسیو کرانەوەی کۆمەڵگاو مافی تاکەکەسو مافی نەتەوەو... هتد تێدا بەدی ناکرێت... کوردی ئێرانیش بەگشتی کوشتەی دەستی ئەم سیاسەتە فەندەمێنتاڵیانەی ئێران دەبنو فارس وەک تاکە نەتەوەی ناوچەکە هەموو شتێک لەژێر رکێفی خۆیدا دەهێڵێتەوە. هەربۆیە هەرچی زیاتر درێژبوونەوەی ئەم حاڵەتە درێژەدانە بەزامەکانی کورد لەئێران.

لەئێستادا زۆربەی بەڵگەکان دژی سیاسەتی نێوخۆییو دەرەوەی کۆماری ئیسلامی دەبن، چەندوچۆنی ئەو کارەساتانەی بە سەر نەتەوەکانی کیشوەری ئێراندا دێن، دەوەستنەوە سەر رادەی کرانەوەی ئەو سیستمە بەرووی گۆڕانکارییە ریشەییەکانی ناوچەکەدا بەگشتیو تێکەڵکردنی بەرژەوەندی نەتەوەکانی ئێران لەتەک سیاسەتی بەڕێوەبردنی دەوڵەتدا، ئەمەش تاکو ئێستا هیچ تروسکاییەکی دڵخۆشکەری لێ بەدی ناکرێت، هەر ئەمەش وادەکات کە گەلانی ئێران لەهەوڵی دەستنیشانکردنی چارەنووسی خۆیاندا بن بەپێی ئەو پێوەرە گشتگیرانەی ئەوڕۆکە لەهەموو دونیادا حسابیان لە سەر دەکرێت... ئەویش بەدەستنیشانکردنی خاڵە لاوازەکانو خاڵە دژەکانی ئەو کۆمەڵگایە لەتەک کۆمەڵگای نێودەوڵەتیدا، ئاشکرایە ئەم جۆرە بۆچوونانەش لەنێو سیاسەتی بەڕێوەبردنی دەوڵەت لەئێراندا یان باشتر بڵێین (سیاسەتی ئایەتوڵڵا)دا بەدی ناکرێت، لێرەوە زەنگی مەترسیەکی زۆر گەورە لەئارادایە بۆ سەرجەم گەلانی ئێران (بەتایبەتیش کورد، چونکە بەردەوام کوردەکانی ئەو کیشوەرە خوازیاری جۆرێکی دیکە لەفەرمانڕەواییین کە بتوانێت مافە مەدەنیو ئەتنیکیو سیاسیەکانی کورد دابین بکات وەک هەر گەلو نەتەوەیەکی دیکە).■

laparakan.qxd 26/01/1426 10:10 ã Page 5

پەژارەی هاووڵاتی

پواز

فێستیڤاڵی گۆرانی کوردی لەنێوان داهێنان و لاساییکردنەوەدا

□ دیارە هەموو فستیڤاڵێکی هونەری، بەرلەوەی قسە لەسەر بەهاو گەورەیی داهێنانی هونەری بکرێت. ئەو شێوە کۆبوونەوەی هونەرمەندانە بۆ جوانترکردن و بەهێزترکردنی پەیوەندییە هونەرییەکان، زۆر پێویستە. بەڵام ئەمەیش ئەو مانایە ناگەیەنێت، لەئاستی کەموکوڕیەکانی بێدەنگ ببن. فستیڤاڵی ئەمساڵیش، تەنیا لەهێزی ویستگەی بچوک دا، هەستمان بەئاسودەیی دەروون و، لەپەنجەرەیەکی بچوکیشەوە، هەناسەی داهێنانی جیاواز بەدی دەکران، بەڵام بەشێوەیەکی گشتی، هەستمان نەکرد داهێنانە هونەرییەکان، هەنگاوەکانیان هێندە خێراو گەورەبن تالەئاستیان داتووشی رامان و سەرنجی قوڵمانی کردبێت. دیارە هەر پاساوێکیش، بۆ کەموکوڕییەکان، قبوڵ نییە، چونکە یەکێتی هونەرمەندان، بەتایبەت لیژنەکانی موزیک دەیتوانی باشتر، هەنگاوەکانی هەڵسەنگاندن خۆی، تۆکمە بکات و لەئاستی ئەو تیپانەی کەهیچیان نەوت و ئەمەیش لەو هەلومەرجە هونەریەی ئێستای کوردستاندا، کە لەزۆربەی شارەکاندا، چەندین ناوەندی هونەری هەن، کەئەمانیش رۆڵیان لەبەرهەمهێنانی هونەرو هونەرمەندا هەیە. بەڵام بەداخەوە کەپێمان وابوو لیژنە هونەرییەکان. نەیانتوانیوە، وەک پێویست ئەرکەکانی هونەری سەرشانی خۆیان راپەڕێنن چ بەپێکهێنانی لیژنەی بچوک، لەناوچە جیاوازەکان، کەبتوانن بۆ فستیڤاڵێکی هونەری ئاوەها بەرهەمەکان تاوتوێ بکەن، بۆئەوەی بتوانن، ئەو ئاوازو ئەو دابەشبوونە موزیکانەی کەشایانی فستیڤاڵیان هەیە، یان دەنگێکیش لەدەنگە بچوکەکانی داهێنان بەهەرحاڵ گەورەیی فستیڤاڵ بەهەموو ئەو رەخنانە دەبێتەوە، هێشتا لەدەنگە جیاوازەکان و لەو کۆبونەوە هونەرییە موزیک فراوانەدا مژدەی ئایندەیەکی جوانتری پێ بەخشین.■

سەفین

- ■ **خوێندنگەیەک لەناو ماڵێکی تەجاوزی کرێدا.!** (ئاوێنە)
- ■ **نێرگزو گوڵی دەستکرد..** (سەلام)
- ■ **کوردتێل؛ خیانەتی پیشەیی و نهێنییەکانی شەوان..** (شنە)

■ **ئاوێنە**

بەهەڵنەواسینی تابلۆی خوێندنگەکەو جیانەکردنەوەی گۆڕەپانەکەی لەگەڵ کۆڵانی ماڵان و نەبوونی سیمای خوێندنگە پێوەی تەنها بەسەردانێک و مانەوەیەکی کەم راستەوخۆ هەست بەکەموکورتیەکانی خوێندنگەی (کانی سپیکە)ی کوران دەکەیت، کەدەکەوێتە گەڕەکی کانی سپیکەوە، ئەم خوێندنگەیە بەدەر لەکێشەکانی وەک خوێندنگەیەکی ئاسایی چەندین کێشەی گەورەو گرنگی هەیە کەڕاستەوخۆ کاریگەریی لەسەر هەم ئاستی زانستی و هەم ئاستی دەروونی خوێندکاران و مامۆستایان کردووە.

×مامۆستا (شیرین حەمە ساڵح) یاریدەدەری خوێندنگەکە سەبارەت بەکەموکورتیەکانی دەڵێت: خوێندنگەکەمان پڕلەکێشەیە، وەک نەبوونی بینا، ئەم دوو بینایەی ئێمە تێیداین خۆی لەبنەڕەتدا ماڵە، ئێمە هەردوو خانووەکە کەبۆ (٥٠٠) خوێندکارەو پەروەردە بۆی گرتووین مانگی (٥٤٠) پێنج سەدو چل هەزار دینار چاپی عێراقی دەدەین، کە لەبنەڕەتدا ئەم دوو خانووە بێ تاپۆن و خاوەنەکانیشیان ئاگاداریان کردووینەتەوە کەدەبێت لەگەڵ کۆتایی ئەمساڵی خوێندندا بۆیان چۆڵ بکەین. گەر چۆڵیشی بکەین پەروەردە بۆ ساڵی نوێی خوێندن بینامان بۆ دابین نەکات ئەوا ناچارین ساڵی ئایندە نەخوێنین و هەر (٥٠٠) سەد خوێندکارەکە بچنە ماڵەوە، ئەمە جگە لەوەی کەساڵانە ژمارەی خوێندکارەکان روو لەزیادبوونن، ئەمە زەنگێکی ترسناکە لەئێستاوە هەستی پێدەکەین. دیسان کەمی پەڕتووکیش یەکێکە لەگرفتەکانمان، تاکو ئێستا وا بەرەو کۆتایی ساڵی خوێندن دەچین پەڕتووکی هەندێک وانەمان بۆ نەهاتووە، بەتایبەتی پۆلی سێیەکان کە خۆشتان دەزانن سێیەکان قۆناغی وزارین. هەروەها سیمای ناشیرین و پیسی و نەبوونی مەرجەکانی تەندروستی لەکۆڵان و هۆبەکانی خوێندنگەکە هەراسانی کردوین، لەهەردوو وەرزەکەدا، لەزستاندا بەهۆی قوڕو رێگاوە خوێندکاران بەقاچی قوڕاوی دێنە ناو خوێندنگەکە کەتەنها بۆ چەند ساتێکیش خوێندنگەکەو هۆبەکانی خوێندنیش پاک نابن. لەوەرزی باران بڕینیش دا تۆز هەراسانی کردووین. هەروەها بەهۆی نەبوونی شوێن بۆ تاقیگەکان وەک فیزیا، کیمیا، ئەحیا هەموو کەلوپەلەکان بە بەکارنەهێنراوی دانراون، کەئەمەش زیان بەئاستی زانستی خوێندکاران دەگەیەنێت، بۆ چارەسەرکردنی ئەم گرفتانەش چەندین جار سەردانی بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەو وەزارەتی پەروەردەمان کردووە، بەڵام نە وەڵامەکانیان نە هەوڵەکانیان لەئاست گەورەیی گرفتی کێشەکان دا نەبووە. پێمان دەڵێن خۆتان بچن زەوی پەیدا بکەن، باشە گەر زەوی بەشارەوانی و بەڕێوەبەرایەتی وەزارەتی پەروەردە دابین نەکرێت، بەئێمەی مامۆستاو خوێندکار چۆن دابین دەکرێت؟ هیچ کەسێکیش نە لەوەزارەتی پەروەردە نەلەبەڕێوەبەرایەتی پەروەردە تا ئێستا بۆ لێکۆڵینەوە لەکێشەکانمان لەئاستی باڵادا سەردانی نەکردووین.

مامۆستایانیش وەک لایەنێکی فێرکەر بەدەر نین لەکێشەو گرفتەکانی ئەم خوێندنگەیە، مامۆستا (تەها زوهدی) سەبارەت بەگرفتەکانی ئەم خوێندنگەیە دەڵێت: ئێمەی مامۆستایان کەئەرکمان پەروەردەو پێدانی زانستە بەخوێندکارەکان بەهۆی کێشە جۆراوجۆرەکانەوە توشی بێ هیوایی بووین، چونکە ئەم خوێندنگەیە لەسەرەتادا لەدەرەوەی شار لەبەڕێوەبەرایەتی پەروەردە دامەزراو مامۆستاکانی ئەم خوێندنگەیەش کە زۆربەیان تازە دامەزراون وا هاتوونەتە ئێرە کەبەدەرەوەی شار خزمەتیان بۆ ئەژمار دەکرێت، بەڵام ئەمساڵ بڕیار دراوە کەبخرێتە ناو بازنەی شارەوە، کەئەمەش بۆتە هۆی ئەوەی مامۆستایان جارێکی تر ئامادە نەبن بێن بۆ وانە وتنەوە لێرە گەر بەخزمەتی دەرەوەی شار خزمەتیان بۆ ئەژمار نەکرێت، چونکە ئەم هەموو قوڕو خراپی بیناو دووری رێگا بۆیە قبوڵ دەکەین کەخزمەتمان بەدەرەوەی شار بۆ ئەژمار بکرێت.

تەنانەت بچوکی هۆبەکانی خوێندن بۆتە هۆی ئەوەی کەئێمەی مامۆستا نەتوانین لەکاتی وانە وتنەوەدا لەنێوان خوێندکاراندا هاتووچۆ بکەین تاکو بزانین ئەوەی دەیلێین و دەینوسین خوێندکارانیش دەینوسن، لەلایەکی تریشەوە تاکو ئێستا دەرماڵەی خوێندنی ساڵی نوێ سەرف نەکراوە، هەروەها زۆرجاریش بەهۆی کەمی کاتی پشووی خوێندکاران و دووریی بەناو فرۆشگای خوێندنگاکە جاری وا هەیە نیوەی لەفەکە بەدەست خوێندکارانەوەیە کەدێنە پۆلەوە، ئەمەش روبەڕوی مەوقیفێکی حەریجمان دەکات کەنازانین پێی بڵێین لەفەکەت فڕێ بدە یان وەرە ژوورەوە لەکاتی وانە خوێندندا بیخۆ، هەروەها زۆرجاریش بەهۆی ئەوەی کەئێمەی مامۆستایان لەو خوێندنگەیەی کەنزیکە لێمانەوە وانە دەڵێینەوە تاکو دێینە ئەم خوێندنگەیە بەهۆی کەمی پشووەکەیانەوە چەند دەقیقەیەک لەوانەکان دەڕوات، کەئەمیش بەهۆی قوڕو پیسی رێگاکەمانەوە درەنگ دەکەوین. هەروەها نەبوونی هۆکاری ئاگادارکردنەوە لەنێوان وانەکاندا زۆرجار ئەبێتە هۆی درێژبونەوەی وانەکان و حەق خواردنی وانەکانی دوای ئەو، کەئەمەش گرفتی خوێندکارو هەم مامۆستایانە.

مامۆستایەکی تریش دەڵێت: ئامانج لەکردنەوەی ئەم خوێندنگەیە لەلایەن حکومەتەوە سیاسییە نەک پەروەردەیی، چونکە هەر پەروەردە بوایە بەم شێوەیە بێ لێپرسینەوەو گرفت نەدەبوو.

خوێندکاران کەمەبەست و ئامانجی خزمەتەکەن زیاتر لەمامۆستایان هەست بەگرفت و ئازاری خەمەکانیان دەکەن، خوێندکاران (زریان ئەبوبەکر و رووپاک رەحمان) سەبارەت بەکێشەکانیان دەڵێن: ئێمەی خوێندکارانی ئەم خوێندنگەیە هەست ناکەین لەساڵی ٢٠٠٥ داین لەکاتی خوێندندا بەهۆی کێشەو گرفتە زۆرو جۆراوجۆرەکانمان و جیاوازیکردنمان لەنێوان وەزارەت و بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەوە لەگەڵ خوێندنگاکان و خوێندکارەکانی تری سلێمانی، وەک نەبوونی بینای نوێی هاوچەرخ و کەمی زۆپاو نەبوونی گۆڕەپانێک تاکو هەم لەکاتی پشووداناو هەم لەکاتەکانی پێویست دا پشووی تێدا بدەین و ئاهەنگ و وەرزشی تێدا بکەین، بەهۆی ئەم مزگەوتەی کەدیوارەکەی لەناو گۆڕەپانی خوێندنگەکەدایەو لەکاتی پرسەکاندا پیاوان تێیدا کۆدەبنەوە، ئێمەی کچان و خوێندکاران هەست بەبێزاری و دڵتەنگی و ناخۆشی دەکەین، بەهۆی پرسەکەو دەنگی قورئانەکەو قەرەباڵغی زۆرەوە، ئەمە بێجگە لەتوانج تێگرتنمان لەلایەن کوڕە گەنجەکانەوە، لەکاتی بۆنە جۆراوجۆرەکان و پشووەکەمان و هاتووچۆمان دا.

هۆبەکانی خوێندن زۆر بچووکن و بەهۆی دووری خوێندنگە لەماڵەکانمان و زۆری قوڕو تەپو تۆزەوە ناچارین بەقاچی قوڕاوی و خۆڵاوییەوە پاش تێپەڕبوونی چەند دەقیقەک لەوانەکان ئەوسا دەگەینە خوێندنگە، هەروەها لەکاتی ئاهەنگ گێڕانیش دا دەبێت بچینە سەربان کە ئەم کارەش لەلایەن کەسوکارمانەوە قبوڵ ناکرێت و مایەی گرفتی دەروونییە بۆمان.

ئێمەیش وەک رۆژنامەی چاودێر پرسیار دەکەین و دەڵێین: وەزارەت و پەروەردەی سلێمانی چ پلانێکی خێراتان بەدەستەوەیە بۆ بەهاناچوون و چارەسەرکردنی کێشە زۆرەکانی ئەو خوێندنگەیە؟ ئایا نەدەکرا بەهۆی سستی و بێخەمیتانەوە بەشێک لەو پارەیەی کە ١٤٣ ملیۆن دینار بوو کەگەڕایەوە بۆ بانکی مەرکەزی بەغداد سەرف بکرایەو بۆ چارەسەرکردنی کێشەکانی ئەو خوێندنگەیەو خوێندنگەکانی تر؟ ئایا گەر ئەم کێشەیە چارەسەر نەکرێت و خوێندکاران لەخانوە کرێکاندا دەرکرێن، کێ بەرپرسە لەئایندەی خوێندنی زیاتر لە (٥٠٠) خوێندکار؟ گەر منداڵ و کەسوکاری ئێوە رووبەڕووی لەوجۆرە کێشەیە ببێتەوە بەهۆی کەمتەرخەمی پەروەردەوە هەڵوێستتان چییەو چی دەکەن؟.■

■ **سەلام مستەفا**

شۆستەکانی شار پڕاوپڕبوون لەنێرگزو نێرگز نەما..! دەشت و دەری کوردستان لێوان لێو لەنێرگزو نێرگز نەما..! سەر رەفەو سەر مێزو ناو گوڵدان و پەرداخەکانی ماڵان چەپکە نێرگزو نێرگز نەما..!..

×یەڵڵا نێرگز.. ئەوە نێرگز.. نێرگزی دوای هەڵبژاردن!..

-گەر پێنج هەزار چەپکت نییە نایکرم.. چونکە مەزاری هەڵەبجە پێنج هەزار چەپکی پێویستە.

-گەر سەدوهەشتاودووهەزار چەپکت لا نیە نایکرم.. چونکە لەبیابانەکانی عەرعەرو نوگرە سەلمان و سنورەکاندا بڵاویان دەکەمەوە..

-گەر زیاتر لەدوو سەد هەزار چەپک شک نابەیت نایکرم.. سەرمەزاری هەر شەهیدێک چەپکێکی دەوێ..

×ئاخر ئەم هەموو چەپکە لەکوێ بێنم خاڵەگیان.. مامەگیان.. کاکەگیان..؟

هەمووکوردستان ئەوەندەی تێدا نییە.. شەڕ هەمووی لار کردەوە.. نێرگز تۆراوە ئێستە بەدەگمەن دەستم دەکەوێ!

-گەر سەدو یازدە چەپک نییە نایکرم.. بۆبەردەم سەدو یانزە ئەندام پەرلەمانی کوردستانم!

-گەر ٢٧٥ چەپکت پێ شک نایەت نایکرم، بۆ ناو پەرلەمانی عێراق!

×باشە مامەگیان عەرەبیش بۆنی نێرگز دەکات؟

-بەڵێ بۆنی دەکات.. بەڵام چاوی لێ بز دەکاتەوە!

×باشە کاکەگیان بۆ چاوی لێ بز دەکاتەوە؟

-چونکە شاخەکان لەنێرگزەوە نزیکن!

×"یەڵڵا نێرگز.. ئەوە نێرگزی جوان.. چەپکی کەم.. بۆ عاشقان.. بۆ دڵداران.. زۆر هەرزانە.. لەگوڵە دەستکردو باغەکانی ناو دوکانەکانی شار هەرزانترە.. ئەو گوڵە دەستکردانەی میللەتیان رووتاندەوە.. ئەو گوڵانەی هیچ لیژنەیەک لێیان ناپرسێتەوەو بەنرخێکی خەیاڵی دەفرۆشرێن.. بۆنەو یادەکان گوڵی دەستکرد بەنرخێکی خەیاڵی.. سەردانەکان بەنرخێکی خەیاڵی، خەستەخانەو ژن هێنان و دەست ماچ کردن بەنرخێکی ئاگراوی.. ئەوە گوڵی نێرگز.. بۆ ئەو عاشقەی ماچی دەوێ.. بۆ سەر ئەو مەزارەی بۆنی دەوێ.. بۆ ئەو بەتەمەنە دڵ تەڕەی یەخەی چاکەتەکەی بەتاڵە.. دەست بدەرە گوڵی نێرگز.. نەفرەت لەو گوڵە دەستکردانەی دەستی هەموو شاریان بڕی!.■

■ **شنە مەحمود**

جاک لاکان: لەنێوان دووکەسدا، قسەکردن هەیە یان مردن.

گەر بێ قوڵ بونەوە، بەشێوەیەکی سادە وتەی ئەم زانایە ببەینە داموو دەزگاکانی ئەم وڵاتە نارازی بون و بێزارییەک بەدی دەکرێت. یاخود بڵێین (قسەکردن) کەمەبەست لێی گرنگی حیوارو گوێگرتنە، بەئاڕاستەیەکی راستدا ناڕوات.

ئەو گفتوگۆیەی کەمەبەستی کار بەڕێکردن و جێبەجێکردن یا هەر شتێکی تر، دەکرێت، لەنێوان (دکتۆرو نەخۆش، مامۆستاو خوێندکار، فەرمانبەرو ئەو کەسانەی ئیشیان دەکەوێتە لایان، رۆژنامەوان و خەڵک، بەرپرس و هاوڵاتی،..) تا چەند بایەخ بەزانستی سۆسیۆلۆژی دەدات یا لەسەر بنەماکانی کاردەکات؟

کەنەخۆشێک لەبەردەم دکتۆرێکدا باس لەنەخۆشی و ئازارەکانی دەکات، مانای ئەوە نییە کەسێکی نەشارەزایە وەک دکتۆرەکانی خۆمان بیری لێدەکەنەوە. هەتا ئێستاش مامەڵەی نێوان ئەودوو لایەنە بەڕێگایەکی نامۆدا دەڕوات، دکتۆر هەمو زانستێکی لەلایەو بەجۆرێک نەخۆش ئەدوێنێ کە کەسێکە هیچ نازانێ، تەنانەت نەخۆشیەکەی وەک پێویست بۆ روون ناکاتەوە.

لەم باسەدا زیاتر مەبەستم مامەڵەی ئەو فەرمانبەرو کارمەندانەیە لەگەڵ ئەو کەسانەی سەردانی فەرمانگەکەیان دەکەن. شێوازی قسەکردن و بەڕێوەبردنی ئیشەکانیان چۆنە؟

ماوەیەک لەمەوبەر بەئیشێک سەردانی کۆمپانیای کوردتێل - خانەقا - م کرد. قسەم لەسەر ئەو بڕە پارەیە نییە کەلەبەرامبەر بەکارهێنانی تەلەفوندا هاتبووەوە. بەڵام ئەوەی بینیم، پیاوێکی بەتەمەن گلەیی هەبوو، ئەوەندە کرێی بۆ نوسراوە، بەڵام هەندێک لەکارمەندەکان بەشێوەیەک وەڵامیان دایەوە کەزۆر نەشیاو بوو، ئەگەر ئێمە زانستی سۆسیولوژی بەشێوەیەکی گونجاو تێکەڵ بەمەنهەجی خوێندنمان نەکرابێت، ئەوەندەمان لەباوو باپیرانمان وەرگرتووە کەڕێز لەریش سپی و بەتەمەنەکان بگرین و بەپێی بارودۆخی خۆی مامەڵەی لەگەڵ بکەین.

بەڵام کارمەندێک وتی: (ئەوە کۆمپیوتەرە هەڵە ناکات) باشە شارەزایی و بڕوانامەی ئەوکەسانە چییە کە کۆمپیوتەرەکان بەکاردێنن؟!

یەکێکی تریان وتی: (حاجی تۆ بێخەبەریی، کوڕو کچەکانت شەوانە بەسەعات قسەی پێ دەکەن) زیاتریش جەختی لەسەر وشەی "کچەکەت" دەکردەوە؟ بەڕاستی سەیرە، قسەپێکردن یا نەکردن هیچ پەیوەندییەکی بەکارمەندێکەوە نییە، ئەمە ئەگەر واشبێت هەقوایە بزانین ئەم کارمەندە چۆن دەزانێ شەوانە کەسێک (کەدڵنیایە گەنجە) بەسەعات قسە دەکات؟! یاسایەک نییە ئەم کارمەندە بەخیانەتی پیشەیی تاوانبار بکات؟

ئەگەر وا نییەو لەخۆیەوە قسەی وەها دەکات، ئەمە سوکایەتی کردن نییە بەکەسێکی بەتەمەن و توانج لێدانی؟! جگە لەتۆمەت خستنە پاڵ خەڵکی، بەبێ بەڵگە؟ ئەو برایەی کوردتێل ئەم وتە جوانەی خەزن کردبوو، لەجیاتی شیکردنەوەی راستی و روونکردنەوەی نرخ و کرێ بۆ هاوڵاتیان دەیویست بەقسەی ناشرین بێدەنگیان بکات.

ئەم رووداوە لەوڵاتی ئێمەداو لەکۆمپانیا نازدارەکان ئاسایی وەردەگیرێت، بەڵام گەر وڵاتێکی تر بووایەو شوێنێک هەبێت بۆ داکۆکیکردن لەمافی تاک ئەم کۆمپانیایەو کارمەندەکانیشی بەهەق رووبەڕووی یاسا دەکرانەوە.

زۆر لەکۆمپانیاکان بەشێوەیەک مامەڵە لەگەڵ هاوڵاتیان دەکەن وەک ئەوەی بێ بەرامبەر خزمەتگوزارییان پێشکەش بکەن. بەهەقی خۆشیانی دەزانن رۆژ بەرۆژو بەئارەزووی خۆیان نرخ دەگۆڕن و زیادی دەکەن جگە لەکەمو کورتی خزمەتگوزاریەکانی. کێ لەمە دەپرسێتەوە؟

ئەگەر تاک بتوانێت لەبەرامبەر ئەو گرفتانەی بەهۆی چاڵەکانی کوردتێلەوە توشیان دەبێت، لەبەرامبەر ئەو ماوەیەی کەچەند مانگ خەتی شوێنێک دەپچڕێت، ئەوە جگە لەزیادکردنی کرێ بێ گوێ دان بەبارودۆخ و راوەرگرتنی بەکاربەرەکان، لەبەرامبەر ئەمانەو چەندین کەمو کورتی تر داوای قەرەبوو بکات، بڕواناکەم یاسا رێی پێنەدات و مافی خۆشیەتی داواکەی بەهەند وەربگیرێت.

باشتر وایە بۆ زوو گەیشتنە مافەکانمان، داوا لەکوردتێل بکەین، (پەیوەندییەکمان لەگەڵ کۆمەڵی مەدەنی بۆ وەربگرێت).■

laparakan.qxd 26/01/1426 10:11 ã Page 6

له‌ رانیه‌ کۆمه‌ڵه‌ی خوێندكاران یادی راپه‌ڕین به‌رز راده‌گرن

□ سه‌رله‌به‌یانی رۆژی شه‌ممه‌ ٢٠٠٥/٣/٥ كه‌ هاوكاته‌ له‌گه‌ڵ چوارده‌مین ساڵیادی راپه‌ڕینی شكۆی گه‌له‌كه‌مان لقی راپه‌ڕینی كۆمه‌ڵه‌ی خوێندكارانی كوردستان به‌سه‌رپه‌رشتی (فه‌همی بورهان) سكرتێری كۆمه‌ڵه‌ی خوێندكارانی كوردستان و هه‌ڤاڵانی مه‌كته‌بی سكرتاریه‌ت و به‌به‌شداری ژماره‌یه‌كی زۆر له‌خوێندكارانی راپه‌ڕین به‌جل و به‌رگی ره‌نگاو ره‌نگه‌وه‌ مه‌راسیمێكی شایسته‌یان به‌م یاده‌ به‌ڕێوه‌ برد، سه‌ره‌تا سكرتێری كۆمه‌ڵه‌و له‌سه‌ره‌تای گه‌یشتنی سكرتێری كۆمه‌ڵه‌و ئه‌ندامانی مه‌كته‌بی سكرتاریه‌ت و خوێندكاران، عارف روشدی لێپرسراوی مه‌ڵبه‌ندی ٨ی راپه‌ڕین وته‌یه‌كی پێشكه‌ش به‌خوێندكاران كرد، له‌ وته‌كه‌یدا باسی له‌ده‌سكه‌وته‌كانی راپه‌ڕین كرد، كه‌به‌خوێنی شه‌هیدان ئه‌مڕۆژه‌ هاتۆته‌ دی، هه‌روه‌ك باسی له‌خه‌بات و تێكۆشانی خوێندكاران كرد كه‌ ئازادی ئه‌مڕۆ به‌ری ره‌نجی تێكۆشانی ئه‌وانیشه‌، له‌كۆتایی وتاره‌كه‌یدا به‌ڕێزیان وتی: مێژوو هه‌موو ئه‌و هه‌وڵ و كۆششانه‌ ده‌نوسێته‌وه‌.

دواتر فه‌همی بورهان سكرتێری كۆمه‌ڵه‌ی خوێندكاران وته‌یه‌كی پێشكه‌ش كرد، سه‌ره‌تا به‌ناوی مه‌كته‌بی سكرتاریه‌تی كۆمه‌ڵه‌ی خوێندكارانه‌وه‌ ئه‌م یاده‌ی له‌گشت چین و توێژه‌كانی كۆمه‌ڵ پیرۆزكرد، به‌تایبه‌تی خوێندكاران، هه‌روه‌ك ئاماژه‌ی به‌وه‌دا كه‌ شاری ڕانیه‌ بوو به‌سمبولی ئازادی و خوێندكارانیش ده‌ورو كه‌ریگه‌ری به‌رچاویان هه‌بوو له‌ هه‌موو ڕاپه‌ڕینه‌كاندا، وتی: خوێندكاران له‌مه‌ودوا كاره‌كانی سه‌ختر ده‌بێ و پێویسته‌ ئه‌وانیش دژ به‌تیرۆریستان بوه‌ستنه‌وه‌، چونكه‌ كاروانی مه‌ده‌نی ئێمه‌ش به‌ڕێكه‌وت، هه‌روه‌ك وتی كۆمه‌ڵه‌ی خوێندكاران دوای

هه‌ڤاڵانی سكرتاریه‌ت و خوێندكارانی راپه‌ڕین له‌به‌رده‌م لقی راپه‌ڕینی كۆمه‌ڵه‌ی خوێندكارانی كوردستان به‌پێ بۆ به‌رده‌م قایمقامیه‌تی قه‌زای ڕانیه‌ كه‌وتنه‌ ڕێ، له‌وێش له‌لایه‌ن به‌ڕێز (عارف روشدی) لێپرسراوی مه‌ڵبه‌ندی ٨ی راپه‌ڕین و كارگێڕو ئه‌ندامانی مه‌ڵبه‌ندو (خالید حه‌مه‌د ئه‌مین) جێنشینی هه‌رێمی ڕانیه‌و عه‌لی حه‌مه‌د به‌گ جێنشینی هه‌رێمی پشده‌ر داموده‌زگاكانی حكومه‌ت به‌گه‌رمی پێشوازیان لێكرا.

دامه‌زراندنی له‌ ١٩٧٦/٤/٢٦ تاوه‌كو ئه‌مڕۆكه‌ به‌شداری كردووه‌ له‌گشت ڕاپه‌ڕینه‌كاندا.

له‌كۆتایدا یادداشتی لقی ڕاپه‌ڕینی كۆمه‌ڵه‌ی خوێندكاران له‌لایه‌ن (هونه‌ر عه‌بدولڕه‌حمان) لێپرسراوی لق خوێنرایه‌وه‌.

له‌كۆتایی ئه‌م مه‌راسیمه‌دا ده‌قی یادداشته‌كه‌ پێشكه‌ش به‌ جێنشینی شاری رانیه‌ كراو، ئه‌ویش به‌ڵێنی دا كه‌سه‌رجه‌م داواكاریه‌كان بخاته‌ ناوچوارچێوه‌ی كاره‌كانیان.■

مافی مرۆڤ و جیهانگیری

نوسینی: احمد فائق

ئاماده‌كردنی: جمیله‌ شێخ محمود

□ جیهانگیری و مافی مرۆڤ په‌یوه‌ندیه‌كی به‌یه‌كاچووو لێكئاڵاو له‌نێوانیاندا هه‌یه‌، جیهانگیری به‌لایه‌نه‌كانی ئابوری و سیاسی و كۆمه‌ڵایه‌تی و روناكبیریه‌وه‌ كاریگه‌رییه‌كی قوڵی له‌هه‌موو بواره‌كانی مافی مرۆڤدا هه‌یه‌.

جیهانگیری له‌چوارچێوه‌یه‌كی تیۆریدا بانگه‌شه‌ بۆ زیاتر ئاڵوگۆڕكردن و هێنانه‌دی پشتبه‌ستن به‌یه‌كتری له‌سه‌ر ئاستێكی گه‌ردوونی ده‌كات، له‌پێناو به‌ڕێوه‌بردنی به‌رژه‌وه‌ندی هاوبه‌شی مرۆڤایه‌تی و له‌به‌رخزمه‌تی مرۆڤكه‌ بووه‌ به‌پێویستیه‌ك ناكرێ لێی دووره‌په‌رێز بین له‌مامه‌ڵه‌كردن له‌گه‌ڵ زۆربه‌ی كێشه‌كانی مافی مرۆڤدا، دوای ئه‌و مافانه‌ له‌سه‌ر ئاستی گه‌ردوونی فراوانبوون به‌راده‌ی لێكئاڵان و به‌یه‌كاچوون. بۆیه‌ مافی مرۆڤ بۆته‌ به‌شێك له‌یاسای نێوده‌وڵه‌تی، هه‌روه‌ها پێشێلكاریه‌ گه‌وره‌كانی مافی مرۆڤ له‌هه‌رشوێنێكی ئه‌م جیهانه‌ رووبدات ده‌بێته‌ جێی گرنگیپێدانی كۆمه‌ڵی نێوده‌وڵه‌تی و ته‌ده‌خول ده‌كه‌ن و ئه‌مه‌ش به‌ده‌ست تێوه‌ردان له‌كاروباری ناوخۆی وڵات ناژمێرێ، هه‌رچه‌نده‌ پێوانه‌كانی ئه‌م ده‌ست تێوه‌ردانه‌ش جێی مشتومڕه‌.

بازنه‌ی مافی مرۆڤ زۆر فراوان بووه‌ كه‌ هه‌ندێ كێشه‌ ده‌گرێته‌وه‌، كه‌ له‌سنووری هه‌رێمێكی دیاریكراودا چاره‌سه‌رناكرێ، به‌ڵكو له‌سه‌ر ئاستی جیهان هه‌وڵی چاره‌سه‌ركردنی ده‌درێت وه‌ك مافی ئاشتی، كه‌ پێویستی به‌رێكخستنێكی فراوانتر هه‌یه‌ له‌سه‌روو ئاستی ده‌وڵه‌تانی ناكۆك.

هه‌روه‌ها مافی په‌ره‌پێدان كه‌ به‌به‌رپرسیارێتی ده‌وڵه‌ته‌ ده‌وڵه‌مه‌نده‌كان زانراوه‌ به‌رامبه‌ر به‌و وڵاتانه‌ی له‌ڕووی په‌ره‌پێدانه‌وه‌ بێهێزن به‌هۆی كه‌می داهاتیانه‌وه‌. هه‌روه‌ها مافی ژینگه‌یه‌كی پاك، رووداوه‌كانی ئاگركه‌وتنه‌وه‌ی دارستانه‌كانی ئه‌مازۆن كاریگه‌ریی له‌سه‌ر هه‌موو جیهان هه‌یه‌.

له‌گه‌ڵ ئه‌مانه‌دا كه‌ پێشكه‌وتنه‌ مه‌زنه‌كانی زانست و كورتكردنه‌وه‌ی كات و دووری، مرۆڤ توانایه‌كی زیندووی هه‌یه‌ له‌وبوارانه‌داو گه‌یشتۆته‌ ئاستێك ناتوانین دووربكه‌وینه‌وه‌ له‌گرنگی به‌ڕێوه‌بردنی لایه‌نه‌كانی ده‌ریاوانی و بازرگانی و چالاكیه‌ به‌رهه‌مهێنه‌ره‌كان و به‌كارهێنان له‌پێناو به‌رژه‌وه‌ندی مرۆڤدا، ئه‌مه‌ش به‌بۆچوون و تێڕوانینێك كه‌ مرۆڤ به‌رز رابگرێت، له‌پێش ئه‌وه‌ی زانست بكه‌ینه‌ هۆیه‌ك خۆمان و ئه‌و گه‌ردوونه‌ی كۆیكردوینه‌ته‌وه‌ له‌ناوببه‌ین، دوای ده‌ركه‌وتنی تواناكانی مه‌عریفه‌و زانست و ته‌كنه‌لۆژیا پێویستیه‌كی گرنگ ده‌ركه‌وت بۆ ئاڕاسته‌كردنی مه‌عریفه‌و زانست و ته‌كنه‌لۆژیا به‌ره‌و ئه‌وه‌ی بخرێته‌ خزمه‌ت و به‌رژه‌وه‌ندی هه‌موو مرۆڤایه‌تی و له‌خزمه‌تی هه‌موو نه‌وه‌كان تاكو ته‌كنه‌لۆژیا له‌سه‌ر حسابی شكستهێنانی مرۆڤ و مرۆڤایه‌تی سه‌ركه‌وتن به‌ده‌ست نه‌هێنێ یان له‌به‌رژه‌وه‌ندی نه‌وه‌یه‌ك له‌سه‌ر حسابی به‌رژه‌وه‌ندی نه‌وه‌كانی تر.

له‌پێناو ئه‌وانه‌شدا پێویستمان به‌تێڕوانینێكی گه‌ردوونی هه‌یه‌، هه‌رچه‌نده‌ له‌سه‌ر ئاستی ناوخۆیی ره‌فتار بكه‌ین، هه‌ندێ كه‌س ئه‌م هاوكێشه‌یه‌ پێچه‌وانه‌ ده‌كه‌نه‌وه‌و ده‌ڵێن بیركردنه‌وه‌ ناوخۆیی بێت و ره‌فتاریش گه‌ردوونی، له‌هه‌ردوو حاڵه‌ته‌كه‌دا هه‌میشه‌ تێڕوانینی گه‌ردوونی له‌به‌رچاو بگرین، چونكه‌ به‌رژه‌وه‌ندییه‌كان تا ئاستێكی دوور پێكه‌وه‌گرێدراون.

به‌ڵام ئه‌م چوارچێوه‌ تیۆریه‌ی جیهانگیریی شتێكه‌و ئه‌وه‌ی ده‌ركه‌وتووه‌ له‌سه‌ر ئه‌رزی واقع ناسیونامه‌ شتێكی تره‌، بازاڕه‌كان به‌سه‌ر جیهانگیریدا هه‌ژمونی په‌یداكردووه‌و بۆته‌ هۆی ئه‌وه‌ی وڵاتان و گه‌لان پاوان بكات به‌سووده‌كانی جیهانگیری و ده‌رئه‌نجامه‌ ئیجابیه‌كانی هه‌روه‌ها لایه‌نه‌ سلبیه‌كانیشی بۆ ئه‌و گه‌ل و وڵاتانه‌یه‌ كه‌ له‌سووده‌كانی جهانگیری بێبه‌شن.

هه‌روه‌ها جیهانگیری وه‌ك ئه‌وه‌ی له‌پێشوودا تێبینیمان كرد، بریتییه‌ له‌ئاڕاسته‌یه‌كی مه‌زن به‌ره‌و نه‌مانی سنوره‌كان. یان مامه‌ڵه‌كردن پێكه‌وه‌ به‌بێئه‌وه‌ی باس له‌سنووری سیاسی یان ئینتمای نیشتمانێكی دیاریكراو یان ده‌وڵه‌تێك به‌بێ پێویستی رێوره‌سمی حكومی، ئه‌ویش به‌شێوه‌یه‌كی روون له‌كۆمپانیا فره‌ره‌گه‌زه‌كاندا و له‌گواستنه‌وه‌ی سه‌رمایه‌كان له‌ (كارتی ئێئمان)دا ده‌رده‌كه‌وێت.

جیهانگیری دوو لایه‌نی هه‌یه‌، یه‌كه‌میان واقعی یان مادی كه‌ له‌ئه‌نجامی پێشكه‌وتنی زانست و ته‌كنه‌لۆژیایه‌كی گه‌وره‌وه‌ هاتووه‌ كه‌ خۆی له‌شۆڕشی هۆیه‌كانی راگه‌یاندن و په‌یوه‌ندیكردن و بڵاوبوونه‌وه‌ی كه‌ناڵه‌ ئاسمانیه‌كان ده‌بینێته‌وه‌ كه‌ به‌رنامه‌كانی به‌هه‌موو دنیادا په‌خش ده‌كات به‌بێئه‌وه‌ی سنوره‌كان رێگریی بكه‌ن، هه‌روه‌ها شۆڕشی گه‌وره‌ی زانیاریه‌كان كه‌ له‌تۆڕه‌كانی ئینته‌رنێتدا به‌رجه‌سته‌ بووه‌.

ئه‌م لایه‌نه‌ی جیهانگیری پرسی رازیبوون یان ره‌تكردنه‌وه‌ی نییه‌، به‌ڵكو ئه‌وه‌ واقعێكه‌و بۆته‌ یه‌كێك له‌دیارده‌كانی ئه‌م سه‌رده‌مه‌ی تێیدا ده‌ژین، هیچ بوارێك نییه‌ كه‌ چۆن پێی رازی بین، به‌ڵكو له‌سه‌رمانه‌ بزانین چۆن مامه‌ڵه‌ی له‌گه‌ڵ ده‌كه‌ین، تاكو زیاتر كاریگه‌ر بین له‌جیهاندا.

به‌ڵام لایه‌نی دووه‌می جیهانگیری، لایه‌نی به‌هاكانه‌ كه‌ له‌ئه‌نجامی شێوازێكی فراوانخوازی كێبڕكێی بۆ جۆری به‌رهه‌مهێنانی سه‌رمایه‌داریه‌وه‌ هاتووه‌، كه‌ ئابوری بازاڕی به‌سه‌ر جیهاندا سه‌پاندوه‌ به‌رێكه‌وتنامه‌ی بازرگانی جیهانی پته‌وكراوه‌، ئه‌م لایه‌نه‌ زیاتر جێی گومان و مه‌ترسییه‌ له‌سه‌ر بازاڕه‌ ناوخۆییه‌كانی وڵاتانی تازه‌پێگه‌یشتوو، باجێكی قورسیان ده‌خاته‌سه‌ر.

ئه‌م لایه‌نه‌یه‌ له‌جیهانگیریدا كه‌وا ده‌كات جیهانگیری مه‌سه‌له‌یه‌كی جیاواز بێت و كاریگه‌ری له‌سه‌ر مافی مرۆڤ هه‌بێت كه‌ ته‌نها له‌ڕووی مافه‌ سیاسی و مه‌ده‌نیه‌كانه‌وه‌ باسی ده‌كه‌ین.

بێگومان مافه‌ سیاسی و مه‌ده‌نیه‌كان له‌سه‌رده‌می جیهانگیریدا، گرنگی پێدراوه‌، به‌تایبه‌ت دوای ئه‌وه‌ی مافی مرۆڤ بۆته‌ زمانی سه‌رده‌م له‌به‌ر چه‌ندین هۆ:

یه‌كه‌م: پێشكه‌وتنه‌ مه‌زنه‌كانی ته‌كنه‌لۆژیا، په‌یوه‌ندیكردن و شۆڕشی زانیاریه‌كان له‌گواستنه‌وه‌ی هه‌واڵه‌كاندا، له‌وانه‌ش هه‌واڵی پێشێلكارییه‌كان، هه‌روه‌ها گه‌یاندنی بۆ نیشتمانێكی تر له‌ڕێی فاكس و ئینته‌رنێته‌وه‌، سه‌ره‌ڕای هۆ جیاوازه‌كانی راگه‌یاندن كه‌هه‌موو خه‌ڵكانی سه‌رگۆی زه‌وی پێكه‌وه‌ ده‌خاته‌ڕوو كه‌وا له‌بینین و بیسته‌ره‌كاندا ده‌ژین. له‌لایه‌كی تره‌وه‌، به‌هیچ شێوه‌یه‌ك پێشێلكارییه‌كانی مافی مرۆڤ كه‌ رووده‌دات ناشارێته‌وه‌، كه‌ ئه‌مه‌ش پێشكه‌وتنێكی گرنگه‌، له‌به‌رئه‌وه‌یه‌ جارێكی تر ناتوانرێ سنووری ئاسنین له‌ده‌وری هه‌ر كۆمه‌ڵێك له‌كۆمه‌ڵی مرۆڤایه‌تی دابنرێت، به‌هۆی شۆڕشی په‌یوه‌ندیكردن و زانیاریه‌كانه‌وه‌.

دووه‌م: رێكخراوه‌كانی مافی مرۆڤ له‌جیهاندا، له‌وانه‌ش رێكخراوه‌كانی جیهانی سێهه‌م (كۆمه‌ڵه‌ی تۆڕی مافی مرۆڤه‌ فره‌ناسنامه‌كان، زۆربه‌ی رێكخراوه‌كانی مافی مرۆڤ ده‌گرێته‌وه‌، كه‌ له‌ده‌وڵه‌تان و ده‌زگاكانی رۆژئاواوه‌ هاوكاری ده‌كرێن، به‌وشێوه‌یه‌ پێشێلكارییه‌كانی ناوخۆ هه‌روه‌ك ده‌كرێ ببێته‌ ده‌نگێكی جیهانی بۆئه‌وانه‌ی ده‌نگی لێقه‌ده‌غه‌ ده‌كرێ و هه‌موو رێكخراوه‌كانی مافی مرۆڤ له‌جیهاندا دژی ئه‌و پێشێلكاریيانه‌ سه‌نگه‌ر ده‌گرن و پشتگیری چالاكیه‌كانی مافی مرۆڤ ده‌كه‌ن.

ئه‌م تۆڕانه‌ش ناوه‌رۆكی راسته‌قینه‌ی بنیاتنانی كۆمه‌ڵی مه‌ده‌نییه‌ له‌سه‌ر ئاستی گه‌ردوون. ئینته‌رنێت و هۆیه‌كانی په‌یوه‌ندیكردن بۆی، له‌وانه‌ فاكس و مۆبایل و میدیای جیهانیی رۆڵی سه‌ره‌كی ده‌بینێ له‌دروستبوونی تۆڕه‌كانی مافی مرۆڤ.

سێهه‌م: شۆڕشی بازرگانی جیهانی خاڵه‌كانی په‌یوه‌ندیكردن له‌نێوان كۆمه‌ڵه‌ كراوه‌ و داخراوه‌كاندا دوو هێند كردووه‌، بێگومان ئه‌م لێكدان و مامه‌ڵه‌كردنه‌ له‌گه‌ڵ ده‌زگاكانی په‌ره‌پێدانی نێوده‌وڵه‌تی و بانكه‌كان هانده‌رن بۆ پێشكه‌وتن له‌بواره‌كانی هۆشیاری و ئازادیه‌ بنچینه‌ییه‌كان و دیموكراتیه‌كاندا، به‌تایبه‌ت زۆربه‌ی ده‌وڵه‌تان و ده‌زگا جیهانیه‌كانی رۆژئاوا كه‌ گرنگی ده‌دات به‌گۆڕان رووه‌و ئابوری بازاڕ، وه‌ك نه‌ته‌وه‌ یه‌كگرتوه‌كان و سندوقه‌كانی په‌ره‌پێدان له‌پێشیانه‌وه‌ سندوقی دراوی نێوده‌وڵه‌تی و بانكی نێوده‌وڵه‌تی، سه‌رباری كۆمه‌ڵه‌ی وڵاتانی ئه‌وروپی، په‌یوه‌ست ده‌بن له‌نێوان هاوكاریه‌ مادیه‌كان كه‌ پێشكه‌ش به‌وڵاتانی تازه‌پێگه‌یشتوو له‌نێوان دۆسیه‌ی مافی مرۆڤ و گۆڕانكاریه‌ دیموكراتیه‌كان له‌م وڵاتانه‌دا. به‌شێوه‌یه‌كی سروشتی په‌ره‌پێدانی و گه‌شه‌سه‌ندنی دیموكراتیه‌ت كاریگه‌ریه‌كی ئیجابی هه‌یه‌ له‌سه‌ر مافی مرۆڤ.■

خولی راگه‌یاندن بۆ كادیرانی سنووری گه‌رمیان

□ مه‌كته‌بی رێكخراوه‌ دیموكراتیه‌كانی (ی.ن.ك) به‌هاوكاری له‌گه‌ڵ ناوه‌ندی رێكخراوه‌ دیموكراتیه‌كانی خانه‌قی و رێكخراوی گه‌شه‌پێدانی مه‌ده‌نیه‌ت، خولێكی راهێنانی تایبه‌ت به‌ راگه‌یاندن له‌ ١٢-٢١ی ٢٠٠٥/٢، سازدا بۆ كادیرانی خانه‌قی و گه‌رمیان.

خانه‌قی كه‌ له‌ناوچه‌ تازه‌ ئازاد كراوه‌كانه‌و ده‌یان ساڵه‌ له‌ده‌ست به‌عه‌ره‌بكردنی و شاربه‌ده‌ركردنی دانیشتوانه‌كانی ده‌ناڵێنێت، پێویستیه‌كی زۆری هه‌یه‌ به‌پێشخستنی ئاستی كاركردن و به‌شێوه‌یه‌كی نوێ و مۆدێرن كردنی شێوه‌كانیان له‌ پێناوی به‌ره‌و پێشه‌وه‌ بردنی پرۆسه‌ی گه‌شه‌پێدان. ئه‌مه‌ له‌رێگه‌ی كردنه‌وه‌ی خولی راهێنان و خوێندن و په‌یوه‌ندی كردن به‌داموده‌زگاو زاناو پسپۆر، بۆیه‌ بۆ یه‌كه‌م جاره‌ پاش پرۆسه‌ی ئازادی خولی راهێنانی راگه‌یاندن له‌م سنووره‌ ساز ده‌درێت. نه‌خشه‌ی كاری داهاتوومان كردنه‌وه‌ی ئه‌م جۆره‌ خولانه‌یه‌ له‌سنووری ناوه‌نده‌كانی تری رێكخراوه‌ دیموكراتیه‌كانی (ی.ن.ك) وه‌كو كه‌ركوك و سۆران. ئه‌م خوله‌ به‌رنامه‌یه‌كی پوخت و تێرو ته‌سه‌ل بوو تێیدا:

سه‌ر له‌به‌یانی رۆژی شه‌ممه‌ رێكه‌وتی ٢٠٠٥/٢/١٢ خول به‌كورته‌وتارێك له‌لایه‌ن رێكخه‌ری خول، به‌ڕێز (عیماد عزه‌ت) كرایه‌وه‌و به‌ كورتی له‌سه‌ر گرنگی و بایه‌خی ئه‌م جۆره‌ خولانه‌ دواو كاریگه‌رییان له‌سه‌ر ئیش و كاری رۆژانه‌ له‌رووی چه‌ندایه‌تی و چۆنایه‌تی ده‌بێت.

مامۆستا كامه‌ران شه‌وقی: پسپۆر له‌بواری (وێنه‌گرتنی كامێراو عه‌ده‌سه‌و رووناكی) رۆژی شه‌ممه‌، رێكه‌وتی ٢٠٠٥/٢/١٢ توانی محازه‌ره‌ی خۆی پێشكه‌ش به‌ (٣٠) به‌شداربوو بكات. مامۆستایه‌ له‌په‌یمانگه‌ی سینه‌ما له‌ سلێمانی.

مامۆستا عه‌باس عه‌بدولره‌زاق (عه‌باس ڤیدیۆ): محازه‌ره‌ی یه‌كه‌م په‌یوه‌ندی گشتی و راگه‌یاندن، محازه‌ره‌ی دووه‌م پراكتیكی ته‌له‌فیزیۆن، یه‌كه‌میان له‌ رۆژی یه‌ك شه‌ممه‌، رێكه‌وتی ٢٠٠٥/٢/١٣و دووه‌میان له‌ رۆژی سێ شه‌ممه‌ رێكه‌وتی ٢٠٠٥/٢/١٥ پێشكه‌ش كرد.

د. موه‌فه‌ق ده‌رگه‌ڵه‌یی: سه‌رۆكی به‌شی راگه‌یاندن له‌زانكۆی سلێمانی، به‌ڕێزی سه‌رپه‌رشتی بابه‌ت و ناوه‌رۆكی خوله‌كه‌ی ده‌كرد، رۆژی دوو شه‌ممه‌ رێكه‌وتی ٢٠٠٥/٢/١٤ محازه‌ره‌یه‌كی پێشكه‌ش به‌به‌شداربووانی خوله‌كه‌ كرد له‌سه‌ر مێژووی راگه‌یاندن و رۆڵی راگه‌یاندنی كوردی.

مامۆستا هه‌ڤاڵ ئه‌بوبه‌كر: مامۆستای زانكۆی سلێمانی له‌ به‌شی راگه‌یاندن، رۆژی یه‌ك شه‌ممه‌و دوو شه‌ممه‌ رێكه‌وتی ٢٠-٢١ی ٢٠٠٥/٢ دوو محازه‌ره‌ی له‌سه‌ر ژانری رۆژنامه‌وانی و نه‌خشه‌سازی رۆژنامه‌ له‌كاتی خولی راهێنانه‌كه‌ پێشكه‌ش كرد.

ناوه‌رۆكی بابه‌ته‌كان به‌شێوه‌ی لیڤێكسێك دابه‌شكرا به‌سه‌ر به‌شداربوواندا، له‌هه‌مان كاتدا شێوه‌ی به‌كارهێنانی ئه‌نته‌رنێت (بۆ راگه‌یاندن و گرنگی ئه‌م ئامێره‌ بۆ مۆدێرن كردنی راگه‌یاندن و گه‌یاندنی به‌ ئاستی پێویست) به‌شێك بوو له‌وانه‌كان.

وانه‌كانی خولی راهێنانی راگه‌یاندن بۆ كادیران له‌سنوری خانه‌قی، له‌ كاتژمێری ده‌ونیوی به‌یانی تا كاتژمێر دووی پاش نیوه‌ڕۆ، ماوه‌ی پێنج رۆژی خایاند، شان به‌شانی كادیرانی سنوری خانه‌قی

خۆكوشتنی خوێندكار.. له‌كوێوه‌ سه‌رچاوه‌ ده‌گرێت..!؟

هێدی گه‌لاڵی

□ زۆرجار لێره‌و له‌وێ گوێبیستی مه‌رگی خوێندكاران ده‌بین، یان له‌نێو بڵاوكراوه‌و ده‌زگاكانی میدیادا بڵاوده‌بێته‌وه‌و راسته‌وخۆ كاریگه‌ری له‌سه‌ر دڵ و ده‌روونی هه‌موومان جێده‌هێڵێ..! ئه‌گه‌رچی خۆكوشتن و كۆتایی هێنان به‌ژیانی خود له‌وه‌وه‌ سه‌رچاوه‌ ده‌گرێ كه‌ مرۆڤ له‌بارێكی ناجۆرو هه‌ڵچوون و ده‌مارگیریدا كۆنترۆڵ كراوه‌و بێهیوایی تیایدا گه‌یشتۆته‌ ئه‌وپه‌ڕی لوتكه‌..! به‌ڵام هێشتا ئه‌وه‌ ناهێنێ تۆ به‌خۆكوشتن و مه‌رگ كۆتایی به‌ژیان بهێنیت.. چونكه‌ له‌هه‌ر حاڵه‌تێكی هه‌ڵچوونی ده‌روونی و توڕه‌بووندا ئه‌گه‌ر نه‌توانرێت باری ده‌روون و هه‌ڵچوونه‌كانت ئاسایی و هێور كه‌یته‌وه‌، ئه‌وه‌ وا ده‌گه‌یه‌نێت كه‌ له‌به‌رامبه‌ر هه‌ر كێشه‌یه‌كدا بێده‌سه‌ڵاتیت..

له‌م نوسینه‌دا مه‌به‌ستی سه‌ره‌كیم ته‌نها ئه‌وه‌یه‌ كه‌ به‌ده‌ر له‌هه‌ر هۆكارو بێهیواییه‌ك كه‌وا له‌خوێندكار ده‌كات هانا به‌رێته‌ به‌ر خۆكوشتن، زیاتر مه‌به‌ستمه‌ پاشینه‌و باكگراوندی خۆكوشتنی خوێندكاران و قوتابیان به‌رجه‌سته‌ بكه‌م به‌تایبه‌تیش له‌ئان و ساتی تاقیكردنه‌وه‌كانی كۆتایی ساڵدا. ئه‌م كاری خۆكوشتنه‌ له‌نێو خوێندكاراندا ده‌رده‌كه‌وێت..

سه‌ره‌تا ده‌مه‌وێ ئه‌وه‌ بڵێم، كه‌ هیچ خوێندكارێك خۆی ناكوژێ، ئه‌گه‌ر نه‌زانێت ترسێكی ترسناكترو گه‌وره‌تر به‌درێژایی ساڵانی خوێندن له‌ناو رۆح و مێشك و دڵ و ده‌روون و جه‌سته‌ییدا ئاماده‌گی هه‌یه‌.. له‌كاتێكدا خوێندكارێك به‌ده‌ستی خۆی مه‌رگ ده‌كاته‌ میوانی ژیان و كۆتایی به‌ژیانی خۆی دێنێت، ئه‌وه‌ كوشتنێكی یه‌كجاره‌كی و هه‌تا هه‌تاییه‌، به‌ڵام هاوكات ئه‌گه‌ر خۆی نه‌كوشت وێنای ئه‌وه‌ ده‌كات كه‌مامۆستا.. یان سیسته‌می په‌روه‌رده‌.. یاخود نه‌گۆڕینی فه‌لسه‌فه‌ی خوێندن و عه‌قڵیه‌تی باوكسالاری خێزان هه‌موو رۆژێ به‌جۆرێك له‌جۆره‌كانی تری كوشتن ده‌یكوژن..!چۆن؟ خوێندكار كاتێك خۆی ده‌كوژێت كه‌ده‌بینێ هاوڕێ و هاوپۆله‌كانی هه‌موو سه‌ركه‌وتوون و به‌ته‌نها ئه‌و كه‌وتووه‌و له‌هه‌مان پۆل و قۆناغدا ماوه‌ته‌وه‌.. له‌و حاڵه‌ته‌دا هه‌ست به‌كه‌موكوڕی و بێتوانایی خۆی ده‌كات به‌وه‌ی، كه‌ نه‌یتوانیوه‌ له‌ئاست خوێندنه‌كه‌یدا سه‌ركه‌وتوو بێت.. بۆیه‌ له‌وكاتانه‌دا ره‌نگه‌ مامۆستاكه‌ی.. باوكی.. دایكی.. خوشك و براكانی له‌خێزانه‌كه‌یاندا به‌چاوێكی نائاسایی سه‌یری بكه‌ن و خوێندنه‌وه‌یه‌كی باشی بۆ نه‌كه‌ن..!

له‌م ساته‌وه‌خته‌شدا كاریگه‌ری نه‌گه‌تیڤانه‌ له‌سه‌ر ده‌روون و بیركردنه‌وه‌ی خوێندكاره‌كه‌ دروست ده‌بێت.. ، یان كاتێك خوێندكار له‌ساڵی خوێندندا سه‌ركه‌وتوو نه‌بووه‌و بۆ ساڵی دووه‌م له‌هه‌مان پۆل و قۆناغ ده‌ست به‌خوێندن ده‌كاته‌وه‌.. له‌هزری خۆیدا وا كه‌سایه‌تی خۆی وێنا ده‌كات كه‌ به‌رامبه‌ره‌كه‌ی به‌شكستخواردو ناوی ده‌به‌ن.. بۆیه‌ هه‌موو ئه‌مانه‌ وا له‌وخوێندكارانه‌ ده‌كات كه‌بیر له‌شتی تربكه‌نه‌وه‌ وه‌ك، نائومێدی و بێهیوایی و بێزاریی له‌خودوژیان.. بێگومان بیركردنه‌وه‌یه‌كیش له‌م كه‌ش و گرێ ده‌روونیه‌دا به‌ره‌و هه‌ڵدێری ده‌بات..! به‌ڵام سه‌رباری هه‌موو ئه‌وانه‌ ده‌كرێ سلبیاتی له‌پشت خۆكوشتنی خوێندكار، ئه‌مه‌ بێت كه‌تا ئه‌مڕۆكه‌ش كلتوری سیستمی په‌روه‌رده‌و نه‌گۆڕینی فه‌لسه‌فه‌ی خوێندن و وشك و ئاڵۆزی وانه‌و بابه‌ته‌كان هۆكارو باكگراوندی یه‌كه‌من كه‌ خوێندكار پێی هه‌زم ناكرێت. كه‌وا له‌خوێندكار ئه‌كات هانا به‌رێته‌ به‌ر شتی ترو په‌رچه‌ كرداری هه‌بێت..! كه‌ ئه‌مه‌ش ده‌بێته‌ هۆی ئه‌وه‌ی ناڕاسته‌وخۆ كاریگه‌ری خراپ له‌سه‌ر چۆنیه‌تی هه‌ڵسوكه‌وت و بیركردنه‌وه‌ی خوێندكار دروست بكات،

بۆیه‌ ده‌كرێ بپرسین هۆكاری یه‌كه‌می بێتاقه‌تبوون و خۆكوشتنی خوێندكار دواجار له‌كوێوه‌ سه‌رچاوه‌ ده‌گرێت..؟ له‌وه‌ڵامدا په‌نجه‌ بۆ كه‌موكوڕی و كه‌مته‌رخه‌میه‌كانی بواری په‌روه‌رده‌ له‌سه‌رتاسه‌ری كوردستان راده‌كێشین و ده‌ڵێین ئه‌وه‌ نیه‌ له‌ماوه‌ی چوارده‌ ساڵی ده‌سه‌ڵاتی خۆییداو هه‌ردوو ئیداره‌كه‌و وه‌زاره‌ته‌كانی په‌روه‌رده‌ له‌ئاست زۆر كێشه‌و كه‌موكوڕی په‌روه‌رده‌یی یه‌ك هه‌نگاوی جیدییان نه‌ناوه‌ به‌وه‌ی كه‌زۆر كێشه‌ی هه‌نوكه‌یی وه‌ك نه‌گۆڕینی سیستمی په‌روه‌رده‌و هه‌مواركردنی بڕیاره‌كان و كه‌می بیناو رێ و شوێنی په‌روه‌رده‌یی بۆ خوێندكاران و داخستنی خوێندنگا دووره‌ ده‌سته‌كان كه‌به‌هۆی نه‌چوونی مامۆستا بۆئه‌و ناوچانه‌ خوێندكار له‌خوێندن بێبه‌ش كراوه‌، ئه‌م كه‌موكوڕیانه‌ هه‌مووی كاریگه‌ری له‌سه‌ر خوێندكار دروست ده‌كات.

ته‌نانه‌ت تاكو ئێستا كه‌ماوه‌ی چوارده‌ ساڵه‌ هه‌ندێ میتۆدی شێوه‌ زاری عه‌ره‌بی كه‌گوزارشت له‌لێهاتوویی و پیاوه‌تی كه‌سایه‌تیه‌ عه‌ره‌بیه‌كانی پێش ئه‌و سه‌رده‌مه‌ تازه‌یه‌ ده‌كات له‌كتێبی ئه‌ده‌بی عه‌ره‌بیدا ناگۆڕاوه‌..

ئاخر خوێندكاری كورد پێویستی به‌وه‌ نیه‌ كه‌بزانێ موته‌نه‌بی و ابوعلا المعری و قه‌عقاع و سه‌عدی كوڕی ئه‌بی وه‌قاس و كێ و كێ.. چیه‌! ئێمه‌ ئێستا له‌سه‌رده‌مێكی ئازادی و له‌ژینگه‌و كلتوری خۆمان ده‌ژین.. با خوێندكارانمان به‌شاعیره‌ گه‌وره‌كانی كورد گۆش بكه‌ین.. هه‌موو ئه‌و كێشانه‌ وا له‌خوێندكار ده‌كات كه‌بیر له‌ ئه‌لته‌رناتیفێكی تر بكاته‌وه‌ له‌خوێندن دابڕێت و توشی خه‌مۆكی و دواجار كه‌بابه‌ت و وانه‌كانی پێ هه‌زم نه‌كرا له‌خوێندن سه‌ركه‌وتوو نابێت و ئه‌كه‌وێت.. لێره‌وه‌ ئه‌م كێشه‌یه‌ ئه‌چێته‌ ناو خێزانه‌كه‌ی و ئه‌ته‌قێته‌وه‌.. به‌ناچاری كاریگه‌ریه‌كان وای لێ ده‌كه‌ن كه‌خۆی بكوژێت.■

ئەپیرۆن

-٥-

پارمێنیدێس

ئاوات ئەحمەد

□ لەسالّی ٥٤٦ی پێش زاییندا فارسەکان بەشی زۆری یۆنانیان داگیر کردو خاپوریان کرد، فەیلەسوفە ئایۆنییەکان پەرت وبڵاو بوونەوەو لە چەند شوێنێکی جیاجیادا قوتابخانەی نوێیان دامەزراند. زینۆفانیسی مامۆستای پارمێنیدێس یەکێک بوو لەوانە کە هەندێک بە دامەزرێنەری قوتابخانەی ئێلی لە قەڵەمی دەدەن. زینۆفانیس بە شێوەیەک لە شێوەکان قۆناغێکی گوێزانەوەیە لە نێوانی قوتابخانەی ئایۆنییەکان و ئێلییەکاندا، تێڕوانینەکانی لە هی ئەوانەوە نزیک بووەو بایەخی داوە بە سروشت و لێکۆڵینەوەی سروشتی. ئەوپێی وابووکە خۆری ئیمڕۆ بە هێڵێکی راست بەردەوام دەبێت و سبەینێ خۆرێکی دیکە دێت، هەروەها زەوی لە ژێر پێماندا ناکۆتا درێژ دەبێتەوە. بەڵام زۆر لای ئەم پیاوە نامێنینەوەو دەچینە سەر پارمێنیدێسی قوتابی ئەو.

پارمێنیدێس فەیلەسوف و شاعیرێکی یۆنانییە، لە خێزانێکی ناسراودا لە دەوروبەری ٥١٠ی پێش زاییندا ئێلیا لە دامێنی ئیتالیادا هاتۆتە دونیاوە، هەندێک دەڵێن لە دەوروبەری ساڵی ٥١٥ی پێش زاییندا لەدایک بووە. شتێکی ئەوتۆ دەربارەی ژیانی نازانرێت، بەڵام بە سەرەکیترین نوێنەری قوتابخانەی ئێلیایی دادەنرێت. لەناو هاوشارییەکانی سەردەمی خۆیدا پلەو پایەیەکی بەرزی هەبووەو رێزێکی تایبەتیان لێگرتووە، چونکە یاساناسێکی کارامەو لێهاتووش بووە، هەندێک لە گێڕانەوەکان دەڵێن دادوەرەکانی ئێلییا هاوشارییەکانیان سوێند دەدا کە ئەو یاساو رێسایانە لەبەر بکەن کە پارمێنیدێس بۆی داناون. خەڵکی شارەکە خۆشگوزەرانی و پیت و فەڕو گەشاوەیی شارەکەیان گەڕاندۆتەوە بۆ زرنگی و بلیمەتی ئەو پیاوە. هاوچەرخانی بە شێوازی ژیانی شکۆداری سەرسام بوون و رێزیان گرتووە، بە رادەیەک دەستەواژەی "ژیانێکی پارمێنیدێسانە" بووە بە پەندێک بەسەر زاری یۆنانییەکانەوە. دوا بەدوای هێراکلیتۆس دەستی داوەتە نوسین و بەشێوەیەکی ئاگایانە دژایەتی بۆچوونەکانی ئەوی کردووە. دەڵێن لە تەمەنی شەست و پێنج ساڵیدا لەگەڵ زینۆنی ئێلیایی قوتابی خۆیدا سەردانی ئەسینایان کردووەو لەوێ سۆکراتی بینیوە کە ئەو کاتە لاوێک بووە تازە پێدەگەیشت. دواتریش ئەفلاتون کردوویەتی بە قسەکەری سەرەکی یەکێک لە دیالۆگەکانی و هەر بە ناوی ئەویشەوە ناوی ناوە، لەو دیالۆگەدا پارمێنیدێس تیوریی فۆرمەکان رەت دەکاتەوەو سۆکرات بە سەختی بەگیر دەهێنێت. ئەفلاتون رێزێکی زۆری بەرامبەری پارمێنیدێس هەبووەو بە پیاوە شکۆدارەکە بانگی کردووە.

کێشەی پارمێنیدێس لەگەل قوتابخانەی میلیتۆسیدا ئەوەیە ئەوان بوون دەگەڕێننەوە بۆ پرەنسیپێکی بنەڕەتی (ئاو یان هەوا یان ئاگر، یاخود ناکۆتا) هەروەها باس لە جووڵەو گۆڕان و پەرەسەندن و چڕ بوونەوەو خاوبوونەوەو چەمکە هاوشێوەکانی تر دەکەن، واتە بینای فەلسەفەیەکی سروشتی دەکەن و بەدوای یاسا فیزیاوییەکاندا دەگەڕێن، بۆیە بە ناوی فەیلەسوفانی سروشتەوە یان فەیلەسوفە سروشتییەکانەوە ناسراون. بەڵام ئەم بینای فەلسەفەیەکی میتافیزیکییانەی کردووە کە بە هیچ جۆرێک پشت نابەستێت بە یاسا سروشتییەکان و پێی وایە بوون یەک گشتی هەبووە و راوەستاو و سەقامگیرە و هیچ گۆڕانێک یان جووڵەیەک تێیدا روونادات. لای ئەو جیهان بەسەر یەکەوە یەک دانەیەو پێویستیشە وەکو یەک دانە بکرێت بە بابەتی هزراندن و لێکۆڵینەوە. لە نوسینەکاندا پێڕەوی لە شێوازی پەخشانئامێزی ئایۆنییەکان نەکردووەو بە شیعر دایڕشتوون. پارمێنیدیس و ئێمپیدۆکلیس تاقە دوو فەیلەسوفی یۆنانین کە بە شیعر پێڕەوەکانی خۆیانیان دارشتووە. شیعرێکی درێژی هەیە بە ناوی دەربارەی سروشت کە هەندێک برشگەی بە دەستی ئێمە گەیشتوون. ئەم شیعرە دەبێت بە دووبەشی سەرەکییەوە کە یەکەمیان باس لە راستی دەکات و بەشەکەی تریش تەرخاتە بۆ وەهم، پێی وایە هەموو بۆچوون و هەستەکانی مرۆڤ لە جیهاندا لەسەر ئەو دووبنەمایە دامەزراون. پێی وابووە تەنها ئەو شتانە بوونیان هەیەکە درکیان پێدەکرێت وهیچ پەرەسەندنێکیش لە ئارادا نیە، ئەو شێوازەی درکیان پێدەکەین شێوازی کۆتایین و شتێکیش نیە بەناوی نەبوونەوە، ئەوەی هەیە تەنها هەبوونەو هیچی تر. بەمجۆرە ئەو پێی وانیە هیچ شتێک پەیدا بوو بێت، بەڵکو هەموو شتەکان هەن، چونکە ئەگەر پەیدا بووبن ئەوا یان دەبێت لە نەبوونەوە پەیدا بووبن، یاخود لە شتێکی ترەوە سەریان هەڵدابێت، بەڵام ئەمە نەشیاوە، چونکە جگە لەوەی ئێستا هەیە هیچ شتێکی تر لە گۆڕێ نیەو پێشتریش لەگۆڕی نەبووە و لە داهاتووشدا نایەتە بوون. هەربۆیە پارمێنیدێس باوەڕی بە بوونی پرەنسیپێکی بنەڕەتی نیە بۆبوون.

پارمێنیدێس خاڵێکی وەرچەرخانە لە هزری دێرینی خۆراوادا چونکە نکولی لە هەموو گۆڕانکارییەک دەکات، بەلای ئەوەوە گۆڕان شتێکی مەحاڵە، بگرە بیرۆکەی گۆڕان خۆی لە خۆیدا بیرۆکەیەکی نادروستە، چونکە هیچ شتێک نایەتە بوون و هیچ شتێکیش هەبوون جێناهێڵێت، ئەوەی هەیە شتێکی هەمیشەییە، پەرەسەندن و لەناوچوون و گۆڕان مەحاڵن. بەمجۆرە ئەو نکولی لە فرەیی دەکات و پێی وایە هەموو شتەکان یەکن، لە دیالۆگەکەیدا لەگەڵ سۆکراتدا بەم بۆچوونە دژی تیوریی فۆرمەکان دەوەستێتەوە و داکۆکی لە بیرۆکەی یەکدانەیی دەکات. ئەم بۆچوونانەش بوونەتە هۆی ئەوەی ببێت بە سەختترین و ناڕوونترین فەیلەسوفی قۆناغی پێش سۆکرات لە فەلسەفەی خۆراواییدا.

پارمێنیدێس لە هۆنراوەکەیدا دەربارەی سروشت رادەگەیەنێت کە دوو رێگا هەیە بۆ تێڕامان و بیرکردنەوە، رێگایەکیان پێی دەوترێت رێگای راستی و ئەم بە تەواویی پشتیوانی لێدەکات، رێگاکەی تریشیان رێڕەوی فێرنەبوون یان وەهمە، ئەم رێگایەش بە رێگای هزرمەندانی پێشووتر دادەنێت و بەوپەڕی توانای خۆیەوە دژایەتی دەکات. لای پارمێنیدێس گەڕان بەدوای راستیدا تەنها لەناو بووندا شیاوە، واتە لێکۆڵینەوە لە بوون، چونکە تۆ ناتوانیت لە شتێک بکۆڵیتەوە کە بوونی نیە، چونکە نازانیت ئەوەی بوونی نیە چیە، ئەو شتەش کە درکی پێناکەیت ناتوانیت بزانیت کە هەیە، ئەوەی درکی پێناکرێت بوونی نیە چونکە مەحاڵە درکی پێبکرێت و نەبێت یان هەبێت و درکی پێ نەکرێت. بۆیە هەبوو ئەوەیە کە هەیەو دێرینەو نەگۆڕەو بەسەر یەکەوە یەک بابەتی هزراندن و لێکۆڵینەوەیەو هیچ بوارێکیش نیە بۆ گۆڕان، چونکە گۆڕان مانای ئەوەیە کە شتێک هەبووەو ئێستا چیتر ئەو شتە نەماوەو بووە بە شتێک کە خۆی ئەو نەبووە. لەبەر ئەوەی بوونیش کامڵەو هیچ ناتەواوییەکی تێدا نیە، بۆیە پێویستی بە هیچ گۆڕانێک نیە. جیهان بارستەیەکی خڕی کامڵی بێ نوقسانییە. لەم وتەیەوە هەندێک دەڵێن پارمێنیدێس پێی وابووە کە زەوی خڕە و رەنگە ئەو یەکەمین کەس بێت کە درکی بەم راستییە کردبێت، وەلێ جگە لەمە هیچ بەڵگەیەکی ترمان لەبەردەستدا نیە تا بیسەلمێنن بۆچوونێکی ئاوای هەبووە.

پارمێنیدێس و هیراکلیتۆس بە دوو جەمسەری ناکۆک دادەنرێن لە فەلسەفەی پێش سۆکراتیدا، زۆربەی فەیلەسوفانی دواتر تێکەڵەیەک لە هزری ئەم دوانەیان هەڵگرتۆتەوەو پێڕەوەکانی خۆیانیان لەسەر بینا کردووە. ئێمپیدۆکلیسی هاوچەرخی خۆی (نزیکەی بیست و پێنج ساڵێک لە پارمێنیدێس لاوترە) دژایەتییەکی سەرسەختی بۆچوونەکانی پارمێنیدێسی کردووە و لە جیاتی پێڕەوی تاکانە یان یەکدانەیی داکۆکی لە پێڕەوی فرەیی کردووە.■

لە نێوان دوو جەمسەر دا

خوێندنەوەیەک بۆ کتێبی "ئایین و شیکردنەوەی دەروونی"

فرزەند شێرکۆ

□ پێشەکی

ناساندنی ئەریک فرۆم:

ئەریک فرۆم لە ساڵی "١٩٠٠"ز لە فرانکفۆرتی ئەڵمانیا لە دایک بووە. لە زانکۆکانی هایدلبێرگ و میونیخ و دواتر لە ئەنیستیتوی دەروون نواڕی، کۆتایی بە خوێندن هێنا. لە وڵاتانی ئەڵمان، مەکسیک و ئەمریکا، مامۆستا بووە. بایەخێکی تایبەتی داوە بە سایکۆلۆژیای مرۆڤ و لە گرنگترین بەرهەمە نووسراوەکانی بریتین لە:

"هونەری خۆشویستن"، "راکردن لە ئازادی"، "مرۆڤ بۆ خودی خۆی" و کۆمەڵە بەرهەمێکی ناوازەی دیکەن کە ئەوانیش لە شێوەی کتێبدا چەند جارێک چاپ و بە چەند زمانێک بڵاو کراونەتەوە، کە یەکێک لەو زمانانە زمانی کوردییە.

کتێبی "ئایین و شیکردنەوەی دەروونی"یش ،کە ئەریک فرۆم بە درێژکراوەی کتێبی "مرۆڤ بۆ خودی خۆی" دەزانێت، بۆ یەکەم جار لە ساڵی ١٩٥٠ دا بڵاو کراوەتەوە. بەم دواییە،کاک ئاوات محەمەد، وەریگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی و چاپی دووەمی ئەم بەرهەمە لە دوو توێی ١٦١ لاپەرەدا، چاپەمەنی دیلان، چاپی کردووە کە لە خوێندنەوەکەمدا پشتم بەم چاپ و وەرگێڕانە بەستووە.١

کتێبی ئایین و شیکردنەوەی دەروونی، کتێبێکە دەتوانێت جیهان نۆڕی مرۆڤ فراوان و ئەزموونی باوەڕگەراییمان بخاتە ژێر پرسیارەوە. بۆیە بە دیتنی کتێبەکە ، ئارەزووی ئەوەم لا دروست بووکە بتوانم بە میتۆدێکی ئایینیانەی عارف مەزهەب ، خوێندنەوە یان باشتر بڵێم لێکدانەوەی خۆم بۆ ئەم بەرهەمە ، بخەمە روو وە ئەوەشی هێندەی تر ئەم کارە نائاسانەی شیرین کرد، فراوانیی حەقیقەت و جەوهەرە، کە دەتوانێت لارێیەک بە شارێک و دڵۆپە بارانێک بە دەریا بگەیەنێت. سەبارەت بەکتێبی ئایین و شیکردنەوەی دەروونی،بە گشتی ئەم کتێبە ، لە پێشەکیەکی کورت و پێنج بەش پێکهاتووە کە بەشی یەکەم بە "کێشەکە" نێونراوە.

"کێشەکە":

ئەریک فرۆم لەم بەشەدا باس لەو دەسکەوتە زانستیانە دەکات کە مرۆڤی لە هەموو کاتێکی تر، لە خەون و هیواکانی نزیکتر خستۆتەوە، بەڵام ئەمە کۆتایی هەموو شتێک نییە چونکە ئەم دەسکەوتانە نەیانتوانیوە برایەتی لە ژیانی مرۆیانەدا بکەنە بنەما و "گێرە شێوێنی رۆحی" و "ونبوون"، سەراپا مرۆڤایەتی داگیر کردووە.

لەم بەشدا فرۆم، لەو دۆخە سایکۆلۆژیە هەستیارە دەدوێت کە تێیدا مرۆڤ ، فکرو ویژدانی ، لێکترازاوە و حاڵەتێک لە شیزۆفرینیا باڵی بەسەر خەیاڵ و هەڵسوکەوتی ئەو بوونەوەرەدا کێشاوە.

هەر لەم بەشەدا ،فرۆم ، لە سەردانی خەڵکان بۆ کڵێسا دەدوێت. فرۆم دەنووسێت: "خەڵکان دەچن بۆ کەنیسە تا گوێ لە ئامۆژگاری بگرن، ئەو ئامۆژگاریانەی باسی بیر و باوەڕی خۆشەویستی دەکەن"..بەڵام ئەریک فرۆم ئیمان هێنان بەم شێوە باوەڕانە رەت دەکاتەوە و دەنووسێت: "ژیان فێرمان دەکات کە کار کردن بەو جۆرە باوەڕانە - واتە باوەڕی خۆشەویستی و دادپەروەری- دەمانکاتە مرۆڤێکی خەوخۆشی ناواقعی".

لێرەدا پێویستە هەڵوەستەیەک بکەم، چونکە گەر لە مێژووی ئاییندار‌ی بنواڕین، دەبینین کە، کەم نەبوون ئەو کەسانەی کاریان بە باوەڕی خۆشەویستی و باوەڕیان بە دادپەروەری هەبووە و توانیویشیانە لە مەودای خەون تێپەڕن و لە فەزایەکی واقعی دا باوەڕەکانیان ،نەک وەک باوەڕی رووت، بەڵکە وەک ژیان، پیادە بکەن.

دواتر ئەریک فرۆم دێتە سەر کرۆکی بابەتەکەی و دەنووسێت: "منالان بە شێوەیەک لە شێوەکان هەست دەکەن کە دەبێت ژیان مانایەکی هەبێت و ...منالان خوازیاری حەقیقەت و خۆشەویستی و دادپەروەرین، بەدوای بابەتێکەوەن بۆ پەرەستن".

دووبارە پێویستە لێرەشدا هەڵوەستە و ئاماژە بەو گوتارە بکەم کە عیرفان بە شێوەیەکی گشتی و عیرفانی ئیسلامی ،فراوانتر، باسی دەکات. بە گوێرەی سەرچاوە فەلسەفیەکانی عیرفان، مرۆڤ ئاوێنەی جەمالی حەقە و مەبەستیش لە ژیان، دەرکەوتنی پرشنگی ئەو زاتەیە لە دڵی هەر کەسێک دا کە بیەوێت. ئەمەش حەقیقەتێکە ئەزەلی و لە سپێدەی ئەلەست٢ دا لە نێوان ئینسان و خودا دا، بڕاوەتەوە. و هەتاکو ئێستاش گەر مرۆڤ بیەوێت و دەزانێت، کە پێویستە ئەم ژیانە مانایەکی هەبێت و " تەنها لەبەر نان و شۆربایەک، ئەم هەموو داستان و ماجەرایە ساز نەکراوە"٣ و هەڵبەتە لە نەستی مرۆڤایەتیشدا ، مانادارییەتی بوون، هەردەم تروسکەیەکی لێدەدرەوشێتەوە، تا رێبواری رێگەی عەشق، رێبازەکەی لێ ون نەبێت.

هەتا ئێرە بریتی بوو لە لێکدانەوە بۆ مانادارییەتی ژیان لە دیدێکی

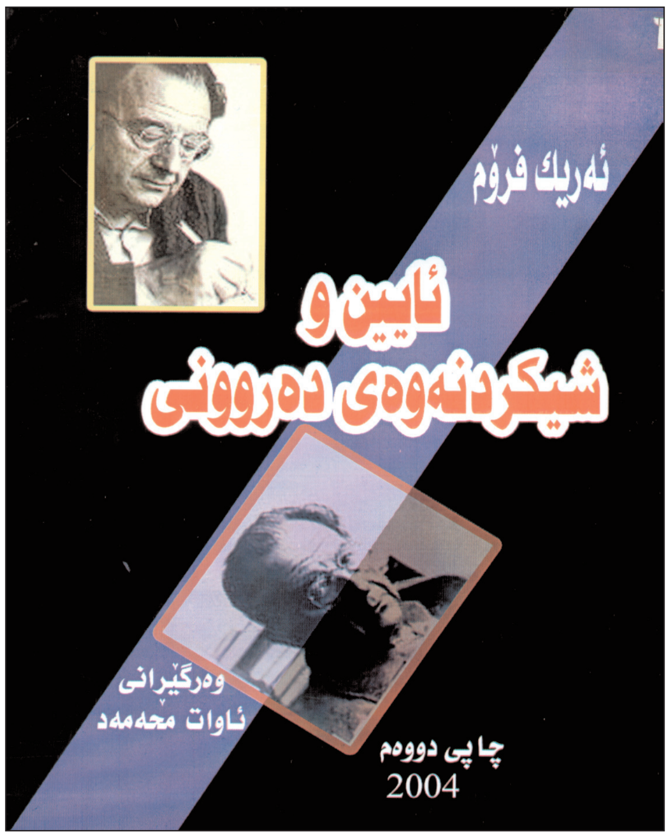

باوەڕدارانەوە، بەڵام گەر بگەڕێینەوە لای ئەریک فرۆم، ئەوا هەر لە بەشی یەکەم دا و لەسەر زار و باوەڕی هەموو لێکۆڵیاران دەنووسێت کە: "هەرگیز شادمانی بەرجەستە نابێت ، تاکو مرۆڤ نەگاتە ئازادییە خودییەکانی خۆی". ئەریک فرۆم کە لەسەر زاری لێکۆڵیارانی سایکۆلۆژیەتی مرۆڤ ، ئەوە رۆشن دەکاتەوە کە سایکۆلۆژیا لە بابەتی سەرەکی خۆی دا کە "رۆحە"، یەکجار هەژارە.بۆیە لێرەدا گرنگە لە کانگایەکی دەوڵەمەندەوە لەم بابەتە سەرەکییە بدوێین، کە ئایینی ئاسمانیە ،وئەگەریش بتوانین تێکستەکانی خاوەنی چڕترین و ناوازەترین بەرهەمی فکری لەسەر رۆح، هیگڵی ئەڵمان نەژاد،وەربگرین، ئەوا "ئازادییە خودییەکان" دەبنە سیمایەک لە حقیقەت.

بە بڕوای هیگڵ ، جیهانی سروشت لە دوو بەش پێکهاتوون، رۆح و مادە. کەواتە مرۆڤیش لە رۆح و جەستە پێکهاتووە.واتە مرۆڤ خاوەنی لایەنی مەعنەوی و لایەنی مادییە. هیگڵ باوەڕی وەها بووە ، کاتێک مرۆڤ ئازادی خۆی دەدۆزێتەوە ،کە رۆح بتوانێت بە ناوەندی خۆی بگات و لەبەر ئەوەی کە جیا لە مادە، رۆح چەقی خۆی ،لە خۆیدایە، کەواتە مرۆڤ بە ناسینی خۆی دەگاتە چەقی خۆی، دەگاتە ئازادی خۆی و بەرەو کەماڵ رێدەبرێت و فەرموودەی" ئەوەی خۆی ناسی، خودای ناسی"٤ ،پاڵپشت و هاوتەریبی ئەم باوەڕە فەلسەفی-دەروننواڕی-ئیمانیەیە.

دوابەدوای ئەو هەڵوەستەکردنانە، دەگەینە ئەو دەرئەنجامەی کە ئەریک فرۆم ، لە بەشی یەکەم دا ، دەقێکی فکری و ئەخلاقی شیدەکاتەوە کە دەنووسێت : "دەمەوێت ئەوە بسەلمێنم کە کارێکی نەگونجاوە گەر هاتوو وازمان لە گرنگی پێدان بە رۆح هێنا ، تەنانەت گەر باوەڕی ئایینیشمان پێ قبوڵ نەکرێت، پێویستە بیر لە حەقیقەت بکەینەوە"..

"بەشی دووەم :فرۆید و یۆنگ":

ئەریک فرۆم لەم بەشەدا دوو میتۆدی جیاواز ،لە بواری دەروون نواڕی، بۆ خوێنەر تاوتوێ دەکات کە ئەوانیش میتۆدەکانی فرۆید و یۆنگ -ن.

ئەریک فرۆم بە پێی میتۆدی فرۆید وا پێناسەی ئایین دەکات کە: "هەڵقولاوی دەستەوەستانیی مرۆڤە بۆ بەرەنگار بوونەوەی سروشتی دەرەکی و هێزی غەریزی لە نێو خۆیدا".

بەڵام ئەگەر ئێمە بێین ئەم خاڵە بکەینە سەکۆیەک بۆ لێکدانەوەی ئایین لای پێغەمبەران، دەبینین کە مێتۆد و باوەڕەکەی فرۆید ناتوانێت قوڵایی چەمکی ئایین بپێکێت ، تەنانەت ئەوەشی کە لێی دواوە ، لێوان لێوە لە هەڵە و ناکاملّی. بۆ نموونە ، داستانی موسا ،لە کتێبی ئاسمانی- قورئان- دا، تەواو پێچەوانەی ئەم پێناسەیە دەوەستێتەوە، چونکە دەبینین لە داستانی موسا دا ، موسا دەستەوەستان نەبووە، بەڵکو هێزێکی قوڵی مرۆڤایەتی بووە کە بەخاتری حەقیقەت، بە شوێن روناکی دا رۆیشتووە : "یادیان بهێنە،کاتێک موسا (لە رێگای گەڕانەوەیدا بۆ میسر) بە هاوسەرەکەی وت: بەڕاستی ئاگرێکم بەدی کردووە و دڵم پێی خۆشە، لەوێوە هەواڵێکتان بۆ دەهێنم ، یان سەلکە بزوتێکتان بۆ دەهێنم ، بۆ ئەوەی خۆتانی پێ گەرم بکەنەوە /سورەتی النمل-ئایەتی ٧اللّه‌تەفسیری ئاسان"...

دەگەڕێینەوە لای فرۆم. لە گۆشەیەکی دیکەی باوەڕەکانی دا ،فرۆید، وای دەبینێت کە "ئەرکی ئایین ،چەپاندن و کۆنترۆڵە.. بۆیە ناتوانرێت بە شێوەیەکی ئەقڵانی مامەڵەی لەتەکدا بکرێت".واتە ناتوانرێت بە شێوەیەکی ئەقڵانی لەگەڵ ئایین دا مامەڵە بکرێت. بەڵام گەر لێرەدا بپرسین، ئایا کۆنترۆڵ کردن ، بنەمایەکی نائەقڵانییە؟ ئاخۆ ماکە گرنگ و مانادارەکانی وەک دیموکراسی وتەنانەت ئازادییش، پێویستیان بە کۆنترۆڵ کردن نییە؟ دەبێت وەڵامی ئەم میتۆدە-میتۆدەکەی فرۆید، چی بێت!.

دواتر و هەر لە بەشی دووەم ،فرۆم دەنووسێت : "ئایین بە بڕوای فرۆید ، دووبارە بوونەوەی ئەزموونی منالییە..مرۆڤ لێرەدا ناچارە پشت ئەستوور بێت بەو باوکەی لێی دەترسێت و جێی سەرەنجییەتی".کەواتە ئێمە دەتوانین لە باوەڕی فرۆیدەوە بگەینە ئەو دەرئەنجامەی کە، ئاییندار‌ی یەکسانە بە دووبارە کردنەوەی ئەزموونی منالێک کە لە باوکی دەترسێت. بەڵام ئایا چەندن ئەو منالانەی کە لە باوکیان دەترسن و دەتوانن لە هەمان کاتدا باوکیشیان خۆش بوێت؟ چەندن ژمارەی ئەو منالانەی، لە باوکی خۆیان وەک پاڵپشت و سیمبول، دەنواڕن؟ ئایا لە کوێن ئەو باوکانەی دەتوانن لە هەمووکات و ئەزموون و سەردەمێکی گۆڕان و گەورەبوون و لێکدانەوە و ...هاوڕێ و باوکی منالەکانیان بن؟

بۆیە پێویستە هەڵوەستەیەک لەسەر ئەم گوتارەی فرۆید بکەن. دەبێت بازنەی گفتوگۆکەمان فراوانتر بکەین، چونکە بە هیچ پێوەرێک ناتوانرێت ، ئارەزوومەندێتی مرۆڤ بۆ رزگاربوون، بۆ ئاسایش، بۆ ئازادی.. لە پێوەر و پێناسەکەی فرۆید دا بۆ ئاییندارییەتی مرۆڤێک، شوێنبکەینەوە. ئەویش بەتایبەت کە لە بەشی پێنجەمی ئەم بەرهەمەدا ئەریک فرۆم ئاماژە بەو تێکستە دەدات کە : "وەرگرتنی ئایین مانای ئەوە نییە کە مرۆڤ ئاییندارە". بۆیە پێویستە ئایین داری لە دەمارگیری جیابکەینەوە بەتایبەت لەو کاتەدا کە فرۆید "ئایین بە دەمارگیرییەکی بە کۆمەڵ" نێو دەبات ، چونکە ئاییندار‌بوون ناچێتە قاڵبی ئایدیۆلۆژیاوە بەڵکو بە باوەڕی من، ئاییندار، ئەو کەسە کە رەهایە لە دابڕو سنوور دارییەتی، بەدەرە لە پەرەستنی رەگەز و خاڵییە، لە وەهمی دەمارگیری.

جگە لەم بابەتانە، فرۆید سەبارەت بە ئایین دەنووسێت کە : "ئایین وەهم فێری مرۆڤ دەکات ..و ئەگەر مرۆڤ وازی لە وەهمی خواوەندی باوک هێنا ، ئەوکاتە وەک ئەو منالە وایە کە مالّی باوکی جێهێشتووە".لێگەڕێن لەبەر ئەوەی هەم مرۆڤ ناتوانێت و هەم ناشخوازێت خودای خۆی بەجێ بێڵێت ،با بە ئایەتێکی ئاسمانی وەڵامی ئەم وەهمەی فرۆید بدەینەوە: "رۆژهەڵات و رۆژ ئاوا -هەموو لایەک- هەر خوا خاوەنییەتی ، جا رووبکەنە هەر لایەک خوا لەو جێیە ئاگای لێتانە، بەڕاستی خوا فراوانگیر و زانایە/ سورەتی البقرە -ئایەتی ١١٥ تەفسیری ئاسان".

لەوێدا وشەکانی فرۆید کە ئەریک فرۆم ئاراستەی دەکات ،رووداوێکی سەیر روودەدات، ئەوەی ئەو دەیەوێت وەک پاساوێک بۆ ئەقڵی ئازاد و وەک بەهایەک بۆ گەورەبوونی مرۆڤایەتی وەسفی بکات،ئاییندارییە و لە کاتێکدا هەرچەندە دەیەوێت بکەوێتە قەوارەیەکی نادینییەوە، قەوارەیەکی ئایینی تەوقی گوتارەکەی دەدات، چونکە ئەو دەنوسێت:

" ئەو مرۆڤەی ئازادی خۆی بەدەست دێنێت..تەنها ئەو دەتوانێت هێزی عەقڵی خۆی بەکار بهێنێت..و پەی بە گەورەبوون ببات"٥.

"بەشی سێ هەم

شیکردنەوەی شێوازەکانی پسپۆری ئایینی"

یەکێک لە جەوهەریترین نووسراوەکانی ئەم بەشە، بریتیە لەو دێڕەی کە تێیدا فرۆم نوسیوویەتی: "مرۆڤ ئازاد نییە لەوەی نمونەی باڵای هەبێت یان نەبێت، بەڵام ئازادە لە هەڵبژاردنی جۆرەها نمونەی باڵای جیاواز".

با لە گوتاری عیرفانی ئیسلامی لەم بارەیەوە بنواڕین.گوتارێکی عیرفانی هەیە کە دەڵێت :هیچ کەسێک ناتوانێت بێ باوەڕ -کافر- بێت. ئەوەی کافر بێت هەڵبەتە دەبێت ناباوەڕی خۆی بەرامبەر بە دیاردە یان رووداو یان باوەڕێک ، دیاری و دەست نیشان بکات. بۆ ئەمەش پێویست دەبێت لەسەر مرۆڤێک کە باوەڕی بە خودا نەبێت، خودا بناسێت٦ چونکە هەتا نەیناسێت ، نازانێت بە چی-کافرە.

بۆ ل (١١)

laparakan.qxd 26/01/1426 10:11 ã Page 8

کەواتە لێرەڕا ئەگەر ئەو مرۆڤە گەیشتە ئەوەی خودا بناسێت، ئیدی مەحاڵە کافر بێت. کەواتە بێ باوەڕی ڕاستەقینە هەمان باوەڕداری ڕاستەقینەیە.

سەبارەت بە ئازادی هەڵبژاردنی جۆرەها نمونەی باڵاش، جگە لە دەقە ئاسمانیەکان، دەتوانین پشت بە دەقی مێژوویی ببەستین. کە بە درێژایی مێژوو، مرۆڤ سێمبۆل گەلێکی حەق و ناحەقی کردۆتە نمونەی باڵای خۆی و شوێنی کەوتووە، کڕنووشی بۆ بردووە، خوێنی بۆ ڕشتووە، بەڵام جگە لە حەق، هەرچی ماڵوێرانیەک کراوەتە پشکی مرۆڤایەتی لەئاکامی هەڵبژاردنی نمونەی باڵای نەشیاو -واتە نمونەی ناباڵاوە- بووە.

دەبینین هەر لەسەر نمونەی باڵا، فرۆم دەنووسێت کە : "ئەگەر مرۆڤ وێنەیەکی نەبوو نزیک بێت لە حەقیقەت ، ئەوا ئەوکات وێنەیەکی وەهمی بۆخۆی پێکدێنێت". لێرەدا بە نمونەیەک وەهم پەرەستی ڕوون دەکەمەوە و درێژە بەم تێکستە دەدەم کە: گەر بە ڕۆژی ڕووناک، نابینایەک ڕەخنە لە خۆرەتاو بگرێت کە بۆچی تیشکەکەی ناگاتە سەر زەوی و زەوی ڕووناک ناکاتەوە، (لەکاتێکدا کە تیشکی خۆرەتاو، شەوەزەنگی ڕامالیبێت).. ئەوا ئیدی وەهم پەرەستی ڕۆشن دەبێتەوە.

هەر لەم بەشەدا ، ئەریک فرۆم جیاکاریەک دروست دەکات و ئایین، دەکات بە دوو بەشەوە: "ئایینە مرۆییەکان" و "ئایینە دەسەڵاتگەرییەکان". بەم شێوەیە بە بڕوای ئەریک فرۆم ، ئایینی مرۆیی بریتییە لەو ئایینەی لە دەوری مرۆڤ خول دەخوات و پێویستە لەم ئایینەدا ،مرۆڤ توانای ئەقڵی خۆی گەشە پێبدات تا لە خودی بگات و دەنووسێت: "مەسەلەی باو لە ئایینی مرۆییدا ، بریتییە لە شادی و تاقە هێزی مرۆڤیش هێزی خۆشەویستی و ئەقڵە". بەڵام کاتێک لە ئایینی دەسەڵاتگەری دەدوێت، ئەریک فرۆم دەنووسێت:"ئایین بریتییە لە باوەڕ هێنانی مرۆ بە هێزێکی باڵای نەبینراو کە کۆنترۆڵی چارەنووس ئەکات و لەسەر مرۆڤ پێویستە بیپەرستێت و بەرز ڕایگرێت" و هەم دەنووسێت: "مەسەلەی باو لە ئایینی دەسەڵاتگەریدا بریتییە لە خەم و هەستکردن بە تاوان".

ئەوەی من لێرە بە ئاشکرا دەیبینم، فەرامۆشکردنی حەقیقەتی ئایینە. فرۆم لێرەدا -یەک- دیاردەی لێکجیاکردۆتەوە و خودی ئایینی لێکترازاندووە و گەر بە دیدێکی سۆفیستانەوە، لە جیاکاریەکەی فرۆم بڕوانین، لاوازیەکانی فرۆم لەم بارەیەوە دەردەکەوێت:

لە تەسەوفی ئیسلامی دا ، بوونی خودا، بە سەرچاوەی هەموو بوونێکی دیکە دەژمێردرێت.و لەبەر ئەوەی "بوون" هەیە، کەواتە سەرچاوەیەک بۆ بوون هەیە. کەواتە بوونی خودا "کە جەوهەرە"، سەرچاوەی بوونی بوونەوەرانە، تەنانەت گەر سەرچاوەکەش نەبینرێت.

لێرەوە، و لەبەر ئەوەی ژیان پێویستە مانایەکی هەبێت و خاوەنی ماناش خودایە، کەواتە خودا شایانی خۆشەویستی و پەرەستنە. پەرەستنی خوداش کە مەزهەری چاکە و دادپەروەریە، و بەگوتەی ئەفلاتون-یش "باڵاترین شت چاکەیە"، چاکە وکەماڵی لێ دەکەوێتەوە. کەواتە بە پەرەستنی خودا، جیهانی مرۆڤایەتی بەرەو کەماڵ و ئەقڵی مرۆڤایەتیش گەشە دەکات. لە گەشەی عەقڵەوە گەڕان بەدوای خود دا دروست دەبێت "و ئەوەی بگەڕێت، دەیدۆزێتەوە"٧ و لێرەوە ئیدی چەمکێکی نوێ لە پەیوەندی، پەیوەندی نێوان مرۆڤ و خودا، سەرهەڵدەدات کە ئاکاری ئەقڵە ، ئەویش خۆشەویستییە.

تەسەوفی ئیسلامی و عارفانی ڕێبازی کەماڵ، سوڕی گەردوون، خەم و شادی، تەواوی بوون، لە عەشق دا دەبینن، عەشقیش لوتکەی خۆشەویستییە... ئیدی بەم پێیە، باوەڕم وایە ڕوونبۆتەوە کە ئایینی مرۆیی هەمان ئایینی دەسەڵاتگەر و بە پێچەوانەشەوە، دروستە.

بەڵام ئەریک فرۆم ،لە بەشی سێهەمی کتێبەکەیدا، بەمانەوە ناوەستێت بەڵکو باوەڕەکانی بەرەو چڵی دیکە ڕایەڵدەکات، فرۆم دەنووسێت:" ئەبینین خواوەند لە ئایینی دەسەڵاتگەری دا دەبێتە تاکە خاوەنی هەموو ئەو شتانەی لە سەرەتاوە موڵکی مرۆڤ بوون، مەبەستم ئەقڵ و خۆشەویستی یە....هەرکات خواوەند کامڵتر بێت، ئەوکات مرۆڤ کەمترە".

فرۆم لە کاتێکدا وا دەنووسێت کە ئێمە هەموو ئەوە دەبینین کە :خودا هەمیشە کامڵە، کامڵبوون تەنها سیفەتێک نییە لە سیفەتەکانی "ئەو"، بەڵکو کەماڵ، خودی خودێتی. کامڵترین و ڕاستەقینەترین بوونێک کە هەبێت ، خودایە٨. ئەوەی ناکامڵە ، مرۆڤە..مرۆڤ بۆ ئەوە هاتۆتە دونیاوە تا سەفەرێک بەرەو کەماڵ بکات. هاتووە تا لە جوانی، "کە یەکسانە بە فەزیلەت" بنواڕێت و لە شێوازی هونەردا تێی بگات. هاتووە بگەڕێت، لە عەشق بدوێت و ...خۆی بدۆزێتەوە.مرۆڤ هاتووە لە سیفاتەکانی خودا دا گەشت بکات، ئەزموونگەلێک تێپەڕێنێت.

ئیدی لە دوا دێڕەکانی سێهەم بەشدا ئەریک فرۆم، دەرگایەکی نوێ بەرووی باوەڕدا دەکاتەوە و لە حەقیقەتێک دەدوێت ، کە حەقیقەتی مرۆڤە. حەقیقەتێک کە گەردی فەرامۆش بوون، هەموو دەمێک، هەڕەشەی تار کردنی لێ دەکات. حەقیقەتێک کە گەر فەرامۆش بکرێت.فەرامۆش دەکرێت هەرچی ئازادییە.

ئەریک فرۆم لەم بارەیەوە دەنووسێت :"گەورەترین گوناهی تێکەڵاوبوونی ئایین لەگەڵ دەسەڵاتی دونیا دا بۆ حەقیقەتی مرۆڤ، بریتییە لەو نامۆ بوونەی لە خودی خۆی".ئەم نووسینەی فرۆم لە کاتێکدایە کە هەرچەندە زیاتر وەک باوەڕێکی سکۆلارانە دەرکەوتووە، بەڵام هاو مانای ئایەتێکی ئاسمانییە و لەبەر ئەمەشە کە تا دێ گرنگی لێکۆڵینەوە و گەڕان بە شوێن حەقیقەت دا دەگات بە قورسایی خۆی و ئەوەشی دەیەوێت ناسنامەی مرۆڤایەتی بدۆزێتەوە،هەڵبەت پێویستە خۆی فەرامۆش نەکات چونکە فەرامۆشکردنی خود و گیرۆدە بوون بە هەرزەگەرییەوە لەسەر ئاستی بوونمان پەشیمانی لە دوا دەبێت.زاتی قودسی پەروەردگار دەفەرموێت: "نەکەن وەک ئەو کەسانە بن کە خوایان فەرامۆش کرد،شوێن بەرنامەکەی نەکەوتن، خواش ئەوانی لە بیر خۆیان بردەوە، ئەوانە لە سنوور دەرچوو تاوانبارەکانن / سورەتی الحشر- ئایەتی١٩ لە تەفسیری ئاسان".

"بەشی چوارەم
شیکەرەوەی دەروونی وەک پزیشکێکی ڕۆحی":

بەشی چوارەم ، ئەو بەشەیە کە ئەریک فرۆم تێیدا هەندێک گرفتی سایکۆلۆژی قوڵ و گرنگ لێکدەداتەوە . لەم بەشەدا فرۆم لە چەند دیاردەیەک دەدوێت کە ئاماژە بە ناتەندروستی سایکۆلۆژیای کۆمەڵە کەسانێک دەکات. بەڵام ئەوەی لێرەدا جێی سەرنجە، هەرچەندە ئەو نمونانەی فرۆم باسیان دەکات، هەریەکەیان حاڵەتێکی سەربەخۆن ، بەڵام کرۆکی گرفتەکە لای هەموو، هەمان گرفتە و کێشەکەش هاوبەشە..ژیانێک ناژین، پڕ مانا. کەمبوونی: سۆز، خۆشەویستی، ڕاستگۆیی ، باوەڕ، ئیرادە و قەیرانی ئاییندارى، کرۆکی کێشەکەیانە.

فرۆم لە باسی نەخۆشێکی سایکۆلۆژی دا دەنووسێت:" ئەم پێویستی بە مرۆڤێکە کە یارمەتی بدات ، تا جڵەوی ژیانی بەرەو ژیانێکی مرۆییانە ئاراستە بکات".

هەڵوەستەیەک دەکەم و دەپرسم، کێیە لەم جیهانە جەنجاڵەدا پێویستی بە یارمەتی مرۆڤەکانی دی نییە وکێیە ئەوکەسەی دەتوانێت ژیانی خۆی بکاتە قوربانی ئاسوودەی خەڵکانی دی و بژێت بۆ ئەوانی دی و...بەڕاست، ئایا ئەرکێکی لەمە پیرۆزتر لە سوڕی ژیانی مرۆڤایەتیدا ، بەدی دەکرێت؟.

"بەشی پێنجەم
ئایا دەروون شیکاری هەڕەشەیە بۆ سەر ئایین"

لەم بەشەدا کە دوابەشی کتێبی ئایین و شیکردنەوەی دەروونی ،پێکدەهێنێت، فرۆم لە پێویستییەکی گرنگ دەدوێت. لە پێویستییەک کە قوڵایی مانا دەپێکێت. ئەریک فرۆم لە کۆتایی کتێبەکەیدا دەگاتە ئەو دەرەنجامەی کە ڕوکەش لە جەوهەر، جودایە و ئەوەشی گرنگە، جەوهەرە. بۆیە لەمبارەیەوە لە بەشی پێنجەمی کتێبەکەدا دەنووسێت: "پێویستە گرنگی بە جەوهەر بدەین".

باوەڕم وایە ،ئەو میتۆدەی لەم لێکدانەوەیەمدا پشتم پێ بەست، میتۆدێکە بایەخ بە جەوهەر و واتا دەدات و سەبارەت بە لێکدانەوەکەم بە هیوام توانیبێتم شێوازێکی نوێ لە خوێندنەوە یان لێکدانەوەی بەرهەمێک، بخەمەڕوو. چونکە باوەڕم وایە، تەنها دووبارەکردنەوەی وشەکانی نووسەر یان بیرمەندێک ناتوانێت جەوهەری بابەتێک بێت بەڵکو گەر ویستمان بگەینە کانگای حەقیقەت ،دەبێت لە هەموو ئەو دەرگایانە بدەین کە ڕۆژێک بە ڕووی مرۆڤایەتیدا کراونەتەوە، کە بەم ڕێگەیە دوو دەرەنجام دێنە دی . یەکەمیان بریتییە لەو دەرەنجامەی کە مرۆڤی لێکۆڵیار، مرۆڤێکی زیندووە وبە ئاراستەیەک دیاردەیەکی دیاریکراو دەبینێت کە ڕەنگە خاوەنی بنچینەیی بەرهەمەکە، بەو شێوەیە لە بەرهەمەکەی خۆی نەڕوانیبێت و ئەمەش دەمانخاتە سەر ڕاستەڕێی دەرەنجامێکی دیکە کە " حەقیقەت تەنها یەک دەرگای نییە بەڵکو زۆرن ئەو ڕێگایانەی بە حەق دەگەن بەڵام ڕەنگە ئێمە لە کات و شوێنێکی دیاریکراودا ، پێی نەزانین بۆیە باشتر وایە مەودای دیتنمان فراوان و بازنەی تێگەیشتنمان کراوەتر لە ڕووکەش هەڵفڕین چونکە بەردوام مرۆڤ باڵندەیەکە لە فڕیندا.

پەراوێز و سەرچاوەکان:

١-هەرچەندە بە داخەوە برای وەرگێر یا خود چاپەمەنیە بەڕێزەکە ئاماژەی بە دەقە ڕەسەنەکە و تەنانەت ئەو زمانەش نەکردووە کە بەرهەمەکەی لێوە وەرگێڕاوە.

٢-"یادی ئەو کاتەش بکەرەوە کە پەروەردگارت پشتاوپشتی نەوەی ئادەمی کۆکردەوە-لە جیهانی پەنهان و شاراوەدا پەیمانی لێ وەرگرتن- وکردنی بە شایەت بەسەر خۆیانەوە و -پێی فەرموون-:ئایا من پەروەردگاری ئێوە نیم؟!هەموو وتیان: نابێت تۆ خوای ئێمە نەبیت،بەڵێ شایەتیمان داوە -کە تۆ پەروەردگارمانیت-،ئەمەش بۆ ئەوەی نەوەکو لە ڕۆژی قیامەت دا بڵێین:بەڕاستی ئێمە بێ ئاگا بووین"سورەتی الاعراف/ ئایەتی ١٧٢/ تەفسیری ئاسان/چاپی چوارەم/٢٠٠٢

٣-مولانا جلال الدین رومی لە دیوان شمس

٤-پێغەمبەری ئیسلام.

٥-بە گەڕانەوە بۆ جەوهەری ئازادی،دەبینین کە ئەم گوتارەی فرۆید هیچی لە دەقێکی ئاسمانی سەبارەت بە ئازادی و باوەڕ، یان لە بانگەشەی ئاییندارێک بۆ ڕێگەی ڕاست، جیا نییە.

٦-تۆلستۆی دەڵێت ئەو کاتەی ویستم لێکۆڵینەوە لەسەر بەرهەمەکانی ویلیام شکسپیر ئەنجام بدەم، تێکرای بەرهەمە شیعری و دەقە شانۆییەکانی ئەو پیاوەم بە هەردوو زمانی ڕوسی و ئینگلیزی، خوێندەوە. ئەمەش ناسین بەر لە ڕەخنە، لەسەر هەر پەیوەندارێک پێویست دەکات.

٧-ئینجیل

٨-" بوونەوەران هەمووراوەستاو و پشت بەستوو بە خودان و خوداش پشت بەستوو بە خۆیەتی"/ شیخ محمودی شبستری لە گلشن راز.■

رۆشنتر لە خامۆشی

عەبدوڵا تاهیر بەرزنجی

□ پاش تێپەڕبوونی چەند دەیەیەک بەسەر دیاردەیەکدا، یا واقیعێکی کۆمەڵایەتی و فیکریدا.. هتد چاوەڕوانی ئەنجامی باشتر و ڕەوتری ڕاستتر و چاکتر دەکرێ..

گۆڕانکاری شتێکی حەتمییە بەڵام گۆڕانکاری بواری کۆمەڵایەتی وەک گۆڕانکاری کاریکی زانستیی خێرا نییە، چونکە لەسەر خۆیەو سروشتی تایبەتی خۆی هەیە.

ئێمە ئێستا لەساڵانی دوو هەزارو لەسەدەیەکی نوێداین، چاوەڕوانی ئەوەمان دەکرد پاش دەرچوونمان لەسەدەی بیست، واقیعی زانستی و ڕادەی خوێندنمان چاکتر بێت.

پاش ئەو هەموو پەرەسەندنە لەناوەڕۆک و تەکنیکی خزمەتکاری خوێندن، وای بۆ دەچووین ئاستی زانستی و ڕادەی هۆشی خوێندکار لەچاو ساڵانی پەنجاو شەستی سەدەی ڕابردوودا پێشکەوتووتر بێت، بەڵام وەستانێکی ئاسایی لەمەڕ واقیعی زانستی ئومێدمان کەمدەکاتەوەو شتێکی ترمان پێ دەڵێت کەبەدڵی هیچ لایەن و کەسێک نییە.

پێویستە هەموومان و ئەو لایەنە پەیوەندیدارانەی ئەم بوارە، پرسیاری قووڵ و فراوان بخەینەڕوو، پێویستە بپرسین بۆچی کارەکە واکەوتۆتەوە؟ بۆچی ئەنجامی زەمەنێکی زۆر لەچاوەڕوانی بەدڵی چاودێرانی بواری زانستی ناکەوێتەوە؟

ئێمە لەم گۆشەیەدا مەبەستمانە جەخت لەسەر یەک خاڵ بکەین و ئەوەیشمان لەبەرچاوە کەبەپێی ئاستی خۆیان، لایەنی پەیوەندیدار گفتوگۆ لەسەر ئەم کێشە زانستییە دەکات، بەڵام باگراوندێکی ڕۆشنبیری بەئاگا لەپاڵ ئەو بۆچوون و گفتوگۆیانەدا نییە. واقیعی زانستی ئێمە - مەبەستم تەنها لەزانستی ناو چوارچێوەی خوێندنی قوتابخانەو زانکۆیە، بێئەوەی دابیڕم لەپەیوەندی بەئاستی ڕۆشنبیری دەرەوە - بەڵێ واقیعی زانستی ئێمە بەئاستی خوێندکارو دەوروبەری زانستی و شێوازی خوێندنەوە، دواکەوتووە و بەشێوەیەکی ئەوتۆ پەرەی نەسەندووە.

بەڕای من یەکێک لەهۆ گرنگەکان ئەوەیە کەهەموو کاتێک کێشەکە دەبەستینەوە بەکۆمەڵێک ئیجرائاتی ئیدارییەوە، ئەگەر هەنگاوێکیشی بۆ بنێین لەکۆتایی هەنگاوەکەدا لەچەند بڕیارێکی ئیداریدا چڕیدەکەینەوە و لێی دەوەستین.

وەزارەتی پەروەردەو خوێندنی باڵا هەر تەنها سەنتەری ئیداری نین، پێش ئەوەی ئیداریبن ڕۆشنبیرین، بەڵام زۆر جار گوتارە پەروەردەییە زانستییە ڕۆشنبیرییەکە لەژێر فشاری ئیجرائاتی ئیداریدا بچوکدەکرێتەوە.

دەبێت گوتارێکی فەلسەفی پەروەردەیی زانستی وەها هەبێت کەلەسەری کاربکەین و پشتی پێببەستین.. بەڵام بەداخەوە زۆرینەی ئەوانەی کە لەم بوارەدا کاردەکەن هەوڵێکی وا بۆ ئەم مەبەستە نادەن.. دەبێت گوتارێکی لەم جۆرە هەبێت بەسەر ڕۆشنبیریی ڕۆژئاوادا بکرێتەوە، بەمەبەستی سوودوەرگرتن لەپەیوەندی فەلسەفە بەپەروەردەو ڕۆڵی ڕەوتی میسالیو واقیعیو هومانیزمو سروشتی پراکماتیزمو جودی - کە ئەم ڕەوت و قوتابخانانە جەخت لەسەر گەڕانەوە بۆ لای فەلسەفە دەکەن بۆ دامەزراندنی پڕۆژەیەکی پەروەردەیی زانستی پێشکەوتو. واتە هەنگاونان بۆ پڕۆژەیەکی وەها نابێت بەپەلەپروزێ و تەنکی و ڕۆتینی ئیداری ئیشی بۆ بکرێت.

لەهەموو گرنگتر پێویستە پێش هەموو شتێک بەکاری ڕۆشنبیری زانستی بزانرێت.

کێشەی پەروەردە کێشەیەکی زانستی ڕۆشنبیرییە. لایەنە ڕۆشنبیرییەکە لەم بوارەدا بچوک دەکرێتەوە یا بزر دەکرێت، دێتە سەر چەند بابەتێکی ناومەنهەج و تەواو. پێویستە هەموو قوتابخانەیەک یا پەیمانگەیەک یا کۆلێژێک بەسەنتەرێکی ڕۆشنبیری بزانرێت. لایەنی ئیداری هەرچۆنێک بێت بەڕێوە دەبرێت بەڵام لایەنە ڕۆشنبیرییەکە بەهەموو کەس و بەهەموو شێوەیەک ناکرێت.

ئەرکی کارمەندانی زانستی خۆشەویستی و سوتانی ڕاهیبێکی دەوێت بۆ خەڵوەتگەکەی. ناڵێین دابڕان، بەڵام چەشنێک دوورکەوتنەوەی دەوروبەری خوێندن - بەهەموو جۆرەکانییەوە - لەسەرچاوەی ڕۆشنبیری هەیە. ئەمەیە کەلێنی گەورەی ئەم بوارە.. نزیکبوونەوەی خوێندکارو مامۆستا لەسەرچاوەی ڕۆشنبیری بەردەوامو فەراهەمکردنی کەرەستەی خوێندنەوەی قووڵ ئەو کەلێنە پڕدەکاتەوە.. بۆیە چاکترە بخرێتە پێشەوەی خشتەی کارکردنمانەوەو بەڕاستی ئیشی بۆ بکەین..■

(دال + مانا + زمان) پێکهاتی دەق.. لەکورتە شیعردا

شارەزووری

□دەق بەمانا فراوانەکەی گەر ببەسترێتەوە بەمێژووی دروست بوونی و تەنها پێوەرێک دابنرێت بۆ شیکار کردنی دەق ئەوا وابەستە دەبێت بە میتۆدێکی کۆنکرێتیەوە، لێرەوە دەقی باش کاتێک نەمری خۆی وەک چەند مەجالێک نیشان دەدات، کە هەموو مانای دالەکانی بەپێی پشکنینی دەق و ڕەهەندە جیاوازەکانی ماناو ڕەهەندی فکری لەناو زماندا بەرجەستە بکات یان لەناو هاوکێشەیەکداکە دروست دەبێت ماناکان فرە مانا تر بکات، ئەو تەقسەی کە دەقێک دەیخولقێنێ نیشاندانی چەند وێنەیەک بێت بۆ هەموو کات و شوێنەکان، لێرەوە وێنەی نوێ ئەتوانێت ماناکان فرە مانا تر بکات و وێنەی ستاتیکی نیشان بدات، پاشان دەق مەوزوعە، یابوونی بابەتێکی سەربەخۆ یا چەند بابەتێک کەپەیوەست نەبن بەیەکەوە وەک ڕێزمان، یان دێرێک سەربەخۆیی خۆی هەبێت و بابەتێکی سەربەخۆی هەبێت، ئەمانە وەک پێویست کار ناکاتە (لەدەقدا) سەر بوونی ماناو زمان لە دەلالەتەکانیدا، بەڵام ئەگەر بەشێوەیەکی کە باس لەپەیوەندی دەق و خوێنەرەکەی بکەیت بۆ دیاری کردنی جانبەکانی دەقێک دەکاتە ئەوەی تا چەندێ ڕەهەندە فکرییەکانی ئەو دەقە لە ئاست تێگەیشتنی خوێنەردایە، یا خوێنەر تا چەند دەتوانێ چەند مانایەک بداتە مەدلولی دالەکان و پەی بەوێنەی تایبەت ببات و وێنەی دووەمی خۆی لەدەقێکدا بدۆزێتەوە، بەڵام ئەگەر ڕێبازە فەلسەفی و فیکرییەکان وەک (بیر)، یان پێوەرە تایبەتەکان بەسەر دەقێکی شیعریدا بسەپێنی ئەوا چاکی و خراپی ئەو دەقە دیاری دەکەیت، ئەمەش دەبێتە شیعری مستهلک، خۆ ئەگەر باس لەپاشکۆیەتی شیعر بکەین ئەوکات دەبێتە شیعری ڕیکلام، بەڵام تا لەرووی فیکری و ستاتیکاوە بڕوانیتە ماناو زمانو دەلالەتەکان ئەوا پەیوەندی نییە بەمێژووی دروست بوونیەوە، بەڵام لەدەقێکدا لەبابەتدا کات و شوێن دیاری دەکرێت، مەرج نییە کات و شوێنەکان پەیوەندییان پێکەوە هەبێت ئەمەش ماناکان فەزای شیعرێک دیاری دەکرێت، مەبەستمان بەستنەوەی شیعر نییە بەهارمۆنی مۆسیقاوە وەک شیعری لیریکی ئەگەر فکر بەمانا خوێندنگە فەلسەفیەکان لەزمانێکی شیعردا داڕێژرێت، ئەوا جگەلە ساحەیەک بۆ نیشاندانی فکر بە خیتابێکی شیعریانە هیچی تر نابێت، ڕەنگە بتوانێ نمایشی شتی نوێ لە گۆرەپانە ڕۆشنبیرییەکەدا بکات، بەڵام تەنها دەقی فرە دال و فرە مانا دروست کردنی پرسیاری فرە وەڵامی دەتوانێ خۆی نوێ بکاتەوە، ئەم نوێ کردنەوەیەش لەلای خوێنەری تازە دۆزینەوەی وێنەی دووەمی خۆیەتی لەناو دەقدا، نوسینی دەقێکی شیعری خۆ پەرش کردنە لەسەر جوگرافیای لاپەرەیەک لە زۆر لاوە بەزۆر پێوەر خوێندنەوە هەڵدەگرێت، دەکرێ میتۆدێ لەناو دەقێکدا : ——— بەتایبەت قەصیدە ڕێچکەی فراوانو مانای بەردەوامو وێنەی نوێ بدۆزێتەوە، سەر لەنوێ لەناو مەفهومێکی تردا بەزمانێکی تر بنوسرێت ئەمەش ناکاتە ئەوەی ئەم دەقە هەڵگری بارگەکانی دەقی پێش خۆیەتی. ناکاتە ئەوەی بڵێین لەشیعری پێش خۆی وەرگیراوە، بەڵام دۆزینەوەی ڕێچکەی تایبەت لەناو کایەیەکداو ئیشکردن لەسەر ماناو زمانو دالو وێنەی شیعری، ڕەهەندەکانی فرە خوێندنەوە دەدەنە شیعرێک. دەتوانرێت بینینی تازەی تیا ببینرێ، بەڵام کاتێک دەقێکی شیعری بۆ خوێنەری تایبەت و بۆنەی تایبەت و ریکلام بچوک بکرێتەوە زیندو نابن. بەڵام دەکرێت بۆنەیەک وەک مفردات لەناو بابەتدا کاری جوانی لەسەر بکرێت، قەصیدەش ئەو فەزایەیە کە شاعیر زیاتر دەتوانێت بفرێت و ئازادانەتر لەسەر هەموو ماناکان و دال بوەستێت و ئیش بکات و یاری بەهەموو وێنەکان بکات، کام مانا لەرووی ستاتیکیەوە و پەیوەندیە بابەتیەکانەوە پێ باش بێت دروست بکات یا ڕامانەکانی ئازادانە تر بێ چوارچێوە لە وشەکان دروست بکات، مەرج نییە بتەوێت بنوسیت، قەصیدەیەکی شیعری بنوسیت، بەپێی فیکری خۆت و فراوانی ڕامانەکانت قەصیدە دروست دەبێت، گەر بتەوێت شیعرێک بکەیتە قەصیدەیەکی درێژ ئەوا هەندێ جار ناچار دەبیت ئەو دەقانەی کەپێشتر کاریگەری لەسەرت هەیە بیان نوسی ببێتە هۆی گواستنەوەی وێنەیەکی فۆتۆ بۆ ناو ئەم قەصیدە تازەیە، خۆ ئەگەر قەصیدەیەکیش پەرش کردنی تەنها یەک دێری شیعری بێت بۆ چەند دێرێکی تر، یان قەصیدەیەک فۆتۆکۆپی تەنها یەک دێر بێت ئەوا لەبعدە شیعرییەکە کەم دەکاتەوە، لێرەوە قەصیدەی شیعری بوارێکی سەربەخۆی زیاتری تیایە بۆ شاعیر، بەڵام کورتە شیعر ئەگەر بتەوێت وێنەو ڕێچکەی تایبەت و بابەتی سەربەخۆو فرە ماناو دەلالات و خوێندنەوە هەڵبگرێت، ئەوا شاعیر زۆر ماندوو دەکات مەگەر لەبەر خاتری وێنەیەکی بچوکی شیعری چەند وێنەیەکی تر دروست بکات، ئەوکات نیشاندانی چەند وێنەیەکە کە نزیکن لەو وێنەیەوە، ئەگەر شاعیر خوێندنەوەو خەیاڵەکانی فراوان نەبێ ئەوا شیعری کاڵ و بۆنەیی دەنوسێ، بەم مانایە کورتە شیعر یەک دێر شیعرەو درێژ دەکرێتەوە، لێرەوە دەقی زیندوو تا پێوەرەکان وردترو تا هەڵکۆڵینەکان قوڵتر بن دیوەکانی شیعر ئاشکراتر دەبن و شتی تازە دروست دەکات، شیعرە ڕیکلامیەکانیش لەناو دەچن، قەصیدە ئەو دنیا فراوانەیەکە شاعیر دەتوانێت بەچەندەها باڵ بفرێتە ناو ڕۆحی وشەو ماناکان لەکەنار هەموو وێنەکاندا دابنێ و بیان گۆڕێ.■

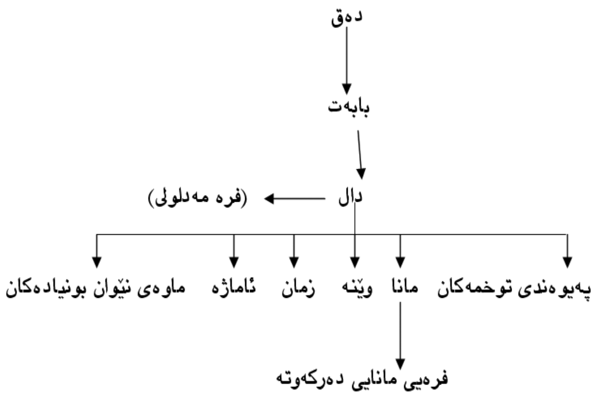

laparakan.qxd 26/01/1426 10:12 ã Page 9

بەعسو زمانی بەڵگەنامەکان

لەتیف فاتح فەرەج

□ تا ئێستا زۆرێک بەڵگەنامەی سەیرو سەمەرەی بەعسم بڵاوکردۆتەوە لەسەر تەعریبو راگواستنو لادێ روخانو راپۆرت نوسینو شتی دیکەی لەو بابەتە، ئەمجارە بۆ رۆژنامەی چاودێر چەند بەڵگەنامەیەکی هاوشێوەی یەکتر لەسەر وێرانکردنی گوندەکانی سنوری کەرکوک بڵاو دەکەمەوە، بەڵام ئەوەی لێرەدا جێگەی سەرسورمانە ئەوو وێرانکردنو رووخاندنە لەئەدەبیاتی بەعسدا بە(تطویر) ناوبراوە.

بۆ نمونە لەبەڵگەنامەیەکدا هاتووە، تکایە دەست مەگرن بەسەر شۆڤڵی ژمارە (١٦٨، بەسرە)دا بۆ بەشداری (تطویر)ی ناوچەی باکور، لەبەرئەوەی لەتۆڕەکانی ئاوی کەرکوک کار دەکات.هەڵبەت خوێنەر دەزانێ کەهیچ شۆڤڵێک لەو سەردەمەدا لە کوردستان بۆ پێش خستنو خزمەتگوزاری نەبووە، مێژووی ئەم بەڵگەنامەیە ١٩٨٧/٥/٢٠ نوسراوە، ئەو دەمە حیزبی بەعس لەوپەری گەرموگوریدا سەرقاڵی وێرانکردنی گوندەکانی دەوروبەری کەرکوک بوو، ئەم بەڵگەنامەیە لەلایەن نوسینگەی پارێزگارەوە ئاراستەی بەرێوەبەرێتی هاتوچۆی کەرکوک کراوە، ئەم بەڵگەنامەیە هیچ سەرسورمانێکی تێدا نییە، بەڵام بەڵگەنامەیەکی دیکە هەیە کە لەگەڵ ئەم بەڵگەنامەیەدا (٢١) رۆژیان نێوانەو پرسی تەتویرەکەش دەخاتە درۆوە. ئەم بەڵگەنامەیە کەژمارەکەی (٤٠٦)ەو لە ١٩٨٧/٦/١١ لەلایەن پارێزگاری کەرکوکەوە ئاراستەی سەرکردایەتی هێزی رەشید کراوە، داوا دەکات کە شۆڤڵێکیان لەکردەی (تطویر)ی ناوچەی باکوردا، کەوتۆتە دۆڵێکەوە لەناحیەی شوان، بۆیە پێویستە دەبابەیەکیان بۆ بنێردرێت تا شۆڤڵەکەی پێ دەر بکەن. نوکتەکەی ئەم بەڵگەنامەیە لەوەدایە کەبەروونی ئەوە ئاشکرا دەکات کەکارەکە کاری وێرانکردنەو هاوکاریەکەش لەنێوان سوپاو پارێزگادایە، ئیدی مەسەلەی پێشخستنو خزمەتگوزاریو ئەو شتانە قسەی رووتەو هیچی دیکە.

پاش ئەم بەڵگەنامەیە، بەڵگەنامەیەکی دیکە دەخەینە بەرچاو کە ژمارە (خ/٤٧٨)ەو لەرۆژی (١٩٨٧/٦/٢٩) دەرچووە، واتە ئەمیش نزیکەی ١٨ رۆژی لەگەڵ ئەوی پێشوو لەنێواندایە، لەم بەڵگەنامەیەدا ئیدی بەئاشکرا ئەوە رادەگەیەنرێ کە شۆڤڵو بلدۆزەرو ئەو کەلوپەلو ئامێرانەیان بۆچییە، ئەم بەڵگەنامەیە ئاراستەی (کۆمپانیای نەوتی باکور) کراوە، لەلایەک سەعدی رەشید سالحی نوسینگەی پارێزگاری کەرکوکەوە، داوا دەکات کە کۆمپانیای نەوت بلدۆزەرێکو ناقیلەیەکیان لەگەڵ شۆفێرەکاندا بۆ دابین بکاتو بیان نێرێ بۆ ناحیەی شوان لە رۆژی ١٩٨٧/٦/٣٠ واتە یەک رۆژ دوای داواکەی پارێزگار، ئەمەش بۆ ئەوەی گوندەکانی پێ وێران بکەن، هەڵبەت ناونراوە (محلە تجمیع القری)، لەنێوان ئەم بەڵگەنامانەدا، بەڵگەنامەی دیکە هەیە کە من نەمویستووە لێرەدا ئاماژەیان پێ بدەم، هێندە نەبێت بەلامەوە گرنگ بووکە رژێمی بەعس چۆن تەنانەت ئەو شۆفێر شۆڤڵو بلدۆزەرانەشی لەهەنگاوی یەکەمدا تەفرە داوە، ئێمە دەبینین لە بەڵگەنامەکاندا، جارێک بەناوی (تطویر)و جارێکی تر بەناوی (تجمیع)ەوە، کارەکان جێبەجێ کراوە، بەڵام ئەمەش هێشتا سەرەتای هەنگاوەکەیەو لەبەڵگەنامەیەکی دیکەدا کە لەلایەن (بارق عەبدوڵا حاجی حەنتە)وە ئیمزاکراوە، بەئاشکرا داوا لە پارێزگا دەکرێت کە شۆڤڵێکیان بۆ بنێرن بۆ رووخانی گوندی چیمەنی سەرجادەی کەرکوک، دەقی بەڵگەنامەکە دەڵێ: (تکایە هاوکاریمان بکەن بە ئامادەکردنی شۆڤڵ بۆ رووخاندنی ئەو خانوانەی لە رەبایەکانی یەکەی (سەدام ٧١ج ش)ەوە نزیکن، کەدەکەوێتە گوندی چیمەنەوە)، هەروەها دەڵێ: ئەم خانوانە پێشتر نەرووخێنراون، واتە پێشتر خانوەکان بەتەواوەتی وێران بوونە، بەڵام تاکو تەرایەک لێرەو لەوێ ماون، داوا دەکات شۆڤڵ بنێرن تا ئەو تاکو تەرایەش بروخێنرێ، ئەم داوایە لەلایەن بارقەوە ئاراستەی پارێزگار کراوە بەژمارە ٤٧١٨/٤١ لەرۆژی ٣٠ حوزەیرانی ١٩٨٧، واتە یەک رۆژ دوای بەڵگەنامەکەی پێشوو، جێی گوتنە کەلەو دەمەدا بارق عەبدوڵڵا بەپلەی عەمید روکن سەرکردایەتی هێزی پارێزگاری نەوتی کەرکوکی لەئەستۆ بووە، ئەم پیاوە لەئەنفالدا هاوکارێکی درندەی عەلی حەسەن مەجید بوو، بەتایبەتی لەناوچەکانی شوانو ساڵەییو شێخ بزێنیو سنگاو و جەباریو ناوزەنگەنەو ..هتد، هەربۆیە لەو رۆژگارەدا گەورەو بچووک ناوی ئەو کابرایەیان دەزانی، دیارە جاشەکانیش لەو رۆژگارەدا، ئەم پیاوەیان زۆر گەورە کردبووەوەو هەموو خەڵکیان پێ دەترسان، بەتایبەتی لەناوشاری چەمچەماڵ، هەرچەندە هاورێیەکی شاعیرم دەڵێ ناویان مەهێنە لەبەرئەوەی هەندێکیان مەسئولن، ئەوانە رۆڵێکی خراپیان گێرا لەگەورەکردنی بارق عەبدوڵڵا، تەنانەت پڕوپاگەندەی ئەوەیان کرد کە ئەگەر خەڵکی چەمچەماڵ بەردەوام بێت لەسەر بەگژداچوونەوەی بەعسو سوپاکەی لەکاتی شاڵاوی ئەنفالدا، ئەوا بارق ئەم شارە بەدەردی هەڵەبجە دەبات، لەم بابەتەدا یەک بەڵگەنامەی دیکە دەخەینە بەردیدەی خوێنەران، کەتێیدا بارق عەبدوڵڵا داوا لەپارێزگار دەکات تایە بۆ خاوەنی چەند گەڵابەیەک دابین بکات کەبەشدارییان لەوێرانکردنی گوندەکاندا کردووە، ئەم بەڵگەنامەیە ژمارە(٤٣١٩)یەو رۆژی دەرچوونی ١٩٨٧/٧/٢٧ەو داوا دەکات کەتایە بۆ خاوەنی ئەو ئۆتومبیلانەی خوارەوە دابین بکرێو دەڵێ: (لەرۆژی ١٩٨٧/٦/٢ ئەم گەڵابانەی خوارەوە کەهی هاوڵاتیانو جۆرو ژمارەو ناوی شۆفێرەکەشیان لەخوارەوە هاتووە، بەشدارییان کردووە لە رووخانی گوندەکانداو لەکاتی رووبەروو بونەوەی تێکدەراندا زەرەرو زیان بەرتایەی ئۆتۆمبیلەکانیان کەوتووە، بۆیە تکایە تایەیان بۆ دابین بکەن لەبەرئەوەی لەبازارەکاندا دەست ناکەوێ) لەخوارەوە ناوو جۆری ئۆتۆمبیلەکانو، قەبارەی تایەکەو ناوی شۆفێرەکە هاتووە، بەم جۆرە:

ت	رقم السيارة و نوعها	قياس الاطار	اسم السائق
١.	٥٩٣ تأميم مان قلاب	١٢٠٠× ٢٤ عدد/٢	احمد ابراهيم امين
٢.	٨١٩٦تأميم مرسيدس قلاب	١٢٠٠× ٢٤ عدد/٢	خلف اسماعيل حسين
٣.	٢٥٨٩ تأميم صلاح الدين	٢٠×١٢٠٠ عدد/٢	فخرالدين غريب عبدالله

لەراستیدا ئەم بەڵگەنامانە دەکرێ وەک بەڵگەنامەی گەواهی لەدادگایی کردنی سەدامو داروەستەکەیدا بەکاربهێنرێت، ئەمە جگەلەوەی دەکرێ لەرێگای ئەم بەڵگەنامانەشەوە حەقیقەتی ئەوە بەدنیا بگەیەنرێت کە بەعس هێندەی شەری لەگەڵ خەڵکی سڤیلدا کردووە، هێندە شەری لەگەڵ هێزی پێشمەرگەی کوردستاندا نەکردووە. ماوەتەوە بڵێم ئەمە بەشێکن لەو بەڵگەنامانەی کە تەنانەت ناوی هەموو ئەو سایەق شۆڤلانەشی تێدایە کە بەشدارییان لەرووخانی گوندەکانداکردووە.■

محافظة التاميم
لجنة التعبئة

الجمهورية العراقية

العدد / خ / ٢٢
التاريخ / ٢٠ / ١٩٨٧/٥/

الى / مديرية مرور محافظة التاميم
م/ شفل

يرجى عدم السيطرة على الشفل المرقم ١٨٦ بصرة لاغراض حملة تطوير المنطقة الشمالية نظرا لاستخدامه في اعمال شبكة ماء كركوك ..

سعدي رشيد صالح
ن/محافظ التاميم

((برقية سرية وفورية))

من : محافظة التأميم / لجنة التعبئة
الى : قيادة قوات الرشيد / الحركات

رقم العش /خ / ٤٠٦
التاريخ ١٩٨٧/٦/١١

بالنظر لسقوط احدى الشفلات العاملة في حملة تطوير المنطقة الشمالية الى وادي في ناحية شوان . نرجو اعارتنا دبابة انقاذ بغية سحب الشفل المذكور من الوادي شاكرين تعاونكم معنا مع التقدير .

سعدي رشيد صالح
ن. محافظ التأميم

محافظة التاميم
لجنة التعبئة

الجمهورية العراقية

العدد / غ / ٤٧٨
التاريخ / ٢٩ / ١٩٨٧/٦/

(سري)

الى / شركة نفط الشمال
م/ استخدام معدات

يرجى تخصيص بلدوزر واحد وناقلة مع سواقها وارسالها الى ناحية شوان صباح يوم ١٩٨٧/٦/٣٠ لاغراض حملة تجميع القرى واعلامنا لطفا مع التقدير .

سعدي رشيد صالح
ن/ محافظ التاميم

بسم الله الرحمن الرحيم

سري للغاية

قيادة
قوات حماية النفط
الاركان العامة
الحركات
العدد / ٤١ / ٤٧١٨
التاريخ / ٢ / حزيران ٨٧

محافظة التاميم
لجنة التعبئة والاحصاء

الى / محافظة التأميم

الموضوع / تخصيص شفل

يرجى الايعاز لتخصيص شفل لهدم الدور القريبة من ربايا قاطع صدام / ٧١ ج ش الواقعة في قرية جيمن لعدم تهديمها سابقاً واعلامنا مع .. التقدير .

العميد ق خ الركن
بارق عبد الله الحاج حنطه
قائد قوات حماية النفط

نسخة الى /
امرية قاطع جبل بور / كتابكم السري للغاية ٨٦١ في ٨٧/٨/٢٦ نرجو متابعة التخصيص

سري للغاية

فرحان/ ٢٩

بسم الله الرحمن الرحيم

قيادة
قوات حماية النفط
الاليات
العدد / ٤٢١٩
التاريخ / ٢٧ / ٧ / ١٩٨٧

محافظة التاميم
لجنة التعبئة والاحصاء

الى / محافظة التاميم
الموضوع / طلب اطارات

بتاريخ ١٩٨٧/٦/٢ كانت العجلات المدنية المبينة ارقامها وانواعها واسماء سواقيها مجهود حربي بالواجب لتهديم القرى واثناء المصادمة مع المخربين حدث انفجار بالاطارات . يرجى تجهيزهم بالاطارات لعدم توفرها في الاسواق المحلية واعلامنا ... مع التقدير .

ت	رقم السيارة ونوعها	قياس الاطار	اسم السائق
١	(٥٩٣) تاميم مان قلاب	١٢٠٠× ٢٤ عدد ٢/	احمد ابراهيم امين
٢	(٨١٩٦) = مرسيدس قلاب	١٢٠٠× ٢٤ = ٢/	خلف اسماعيل حسين
٣	(٢٥٨٩) = صلاح الدين	١٢٠٠× ٢٠ = ٢/	فخر الدين غريب عبد الله

العميد ق خ الركن
قائد قوات حماية النفط

بسم الله الرحمن الرحيم

مديرية الاستخبارات العسكرية العامة
م١ / ش٣

السيد / مدير الشعبة

الموضوع / السيد محمد شيخ عبد الكريم الكسنزاني

١. كتاب مجلس قيادة الثورة - لجنة شؤون الشمال والمتضمن معلومات عن السيد محمد شيخ عبد الكريم الكسنزاني .
٢. ... السيد نائب رئيس مجلس قيادة الثورة نائب رئيس لجنة شؤون الشمال مذاكرة السيد المدير العام
٣. تم التذاكر مع السيد نائب رئيس مجلس قيادة الثورة نائب رئيس لجنة شؤون الشمال حول الموضوع من قبل السيد المدير العام
٤. وجه سيادته بادامة العلاقة مع الموما اليه من قبل مديريتنا . تم رفع المعلومات الى لجنة شؤون الشمال (المصاحبة رقم ١)
٥. كتاب مجلس قيادة الثورة - لجنة شؤون الشمال . المعنون الى لجنة شؤون الاكراد ... ومديريتنا . حصلت الموافقة على ادامة العلاقة مع الموما اليه من قبل مديريتنا (المصاحبة رقم ٢)

٢/١٨

بسم الله الرحمن الرحيم
سري

وزارة الدفاع
مديرية الاستخبارات العسكرية العامة

يرجى الاشارة الى الرقم كاملاً

(من يقاتل بشرف يستحق المجد)

الرقم : م١ : ش٣ : ق ٤ / ١٨٩١
التاريخ ٢٢ / اذار / ١٩٨٢

الى / منظومة استخبارات المنطقه الشماليه

الموضوع / تنسيق

حصلت موافقة مجلس قيادة الثوره - لجنة شؤون الشمال بكتابهم سري وشخصي ١٠٨٣ في ١٥ اذار ٨٢ على ادامة العلاقه مع الشيخ محمد عبد الكريم الكسنزاني من قبل مديريتنا .
نرجو تنفيذ ذلك من قبلكم واعلامنا .

العقيد الركن
ع . مدير الاستخبارات العسكريه العامه

سري

laparakan.qxd 26/01/1426 10:12 ã Page 10

داهاتووی کوردەکان لەدابینکردنی دیموکراسیو فیدرالیزم دایە

وتووێژی عیرفان قانعی فەرد لەگەڵ جەلال تاڵەبانی کاندیدی سەرۆک کۆماری عێراق

وەرگێرانی لەفارسییەوە: کاروان کوردستانی

□ عیرفان قانعی: بەرێز تاڵەبانی، دوای هەڵبژاردنەکانی عێراق، دەستوری پێشنیاری ئێوە چییەوچ کاریگەرییەک لەسەر رەوتی ئاڵوگۆرەکانی عێراق دادەنێ؟

تاڵەبانی: پێموایە ئەم دەستورە دەبێ بە بنەمای دەستوری بنەرەتی عێراقو داخوازی ئێمەش پێکهێنانی عێراقێکی یەکگرتوو، دیموکراتیکو فیدراڵو تەوافوقییەو دەستوری بنەرەتی عێراقیش دەبێ لەسەر بنەمای مافی مرۆڤو بەشێوەیەکی تەوافوقی لەنێوان لایەنە عێراقییەکاندا بێت. هەموومان دەمانەوێ کێشەو گیروگرفتەکانمان چارەسەر بکەین، بۆ نمونە پەیوەندی دینو دەوڵەت. پێموابێت هەم دین دەتوانێ ئیسلام بێو هەم دەتوانێ لەسەر بنەمای دیموکراسی دینیو ئازادی مەزهەب بێت. بەڵام ناتوانین چاوەرێ بین کەئیسلام تەنیا دینو سەرچاوەی دەستوری عێراق بێت. ئێمە لەگەڵ هەموو حیزبە ئیسلامیەکان قبوڵمان کردووە کە بەرێوەبردنی عێراق دەبێ بەشێوازی جمهوری فیدراڵی بێتو یەکێتی نەتەوەییش دەبێ بەشێوەیەکی ئارەزوومەندانە بێت. واتە ئێمە لەگەڵ هەموو حیزبە

تاڵەبانی:

پێموایە، هەر بەرەو پێش چوونێکی کوردستانی عێراق بەرەو فیدرالیزم، دیموکراسیو ئامانجی رزگاریخوازیو مەدەنی کوردەکان، کاریگەرییەکی باشو گەورەی لەبەشەکانی کوردستاندا دەبێ

ئیسلامیەکان بەسوننەو شیعەوە لەم بارەیەوە رێک کەوتوین. لەحاڵی ئێستادا بوار بۆ پێکهێنانی حکومەتێکی ئیسلامی هاوشێوەی کۆماری ئیسلامی ئێران، یابەشێوەیەکی تەواو ئیسلامی لەعێراقدا بوونی نییە. ئێمە خوازیاری پێکهێنانی جمهوریفیدراسیۆنی عێراقین. پێموابێت ئەوەی کوردەکان داوای دەکەن، هەر ئەو داخوازیانەن کە ١٣ ساڵ لەمەو پێش داوایان دەکرد. ئێمە لەپێکهێنانی حکومەتێکی کوردی سەربەخۆ چاوپۆشیمان کردووە تا لەگەڵ عەرەبی عێراقیو شیعەکاندا بە یەکگرتوویی حکومەتێکی دیموکراتیکو فیدراڵی دابمەزرێنین.

عیرفان قانعی: پەیوەندی کوردەکان لەگەڵ ئاغای سیستانی رێبەری ناوداری شیعەکان چۆنەو ناوبراو چ رۆڵو کاریگەرییەکی لەمەیدانی سیاسەتی عێراقدا هەیە؟

تاڵەبانی: بەرای من، پەیوەندی ئێمە لەگەڵ جەنابی ئاغای ئایەتوڵڵای سیستانی زۆرباشەو ئەمن بۆ خۆم چەند جار سەردانیم کردووەو دیدگاکانی زۆر دیموکراتیکو لەبەرژەوەندی خەڵکی عێراقدایە، پێموایە رۆڵیان زۆر باشەو بەرای من کەسایەتی ناوبراو سەروترلە ئەحزابو کێشە سیاسیەکانە. بەرێزیان زیاتر وەک چاودێرێک وان، کەمترین دەستێوەردانی لەسیاسەتی عێراقدا نییە.

عیرفان قانعی: ئێوە راتان گەیاندووە کە مەرجی ئێمە بۆ وەرگرتنی یەکێک لە پۆستە سەرەکیەکانی دەوڵەتی عێراق، دانی خودموختاری (فیدراڵی)یە بەکوردستانو دەرکردنی عەرەب لەکەرکوک و گێرانەوەی ئەم شارە بۆ سەر کوردستانو درێژەی تێکۆشانی پێشمەرگەو تەرخان کردنی چواریەکی بودجەی وڵات بۆ کوردستان. مەسەلەی خودموختاری (فیدراڵی)، تا چ رادەیەک لەکێشە سیاسیەکانی عێراقدا بایەخی هەیە؟

تاڵەبانی: ئەمە داخوازی گونجاوو مەنتقی کوردەکانە کە بەشێوەی خودموختاری ناوچەکەیان بەرێوە بەرنو بەشێوەی مەنتقیو دیموکراتیک لەپاڵ نەتەوەکانی دیکەو برا شیعەکان لە دامەزراندنەوەو ئاوەدانکردنەوەی عێراقدا هاوکار بنو خۆشبەختانە دۆستانی ئێمە بەنیسبەت ئەم داخوازییە مێژووییەی کوردەکانەوە روانگەیەکی باشیان هەیە. هەوڵ دەدەین بە هاوکاریی یەکتر چوارچێوەیەکی دروست بۆ ئەم داخوازیە نەتەوەییو مێژووییە دابنێین. چونکە داخوازی گشتی جمهوری دیموکراتیکو دیموکراسی لەعێراقدایە وێرای پاراستنی مافی شارو هەندێ کەمایەتییەکان.

ویستی کوردەکانیش پێکهێنانی کیانێکی ئارامو مەنتقیو دیموکراتیکە بۆ پێکهێنانی بواری پەرەسەندنو بەرێوەبردنی بەرنامەی دڵخوازی رێبەرانو بەشداربووانی گۆرەپانی سیاسی عێراقەو بۆ ئەوەی کە بەتەواوی لەفەزایەکی دۆستانەدا بتوانرێ پاش هەڵبژاردنی ٣٧٥ نوێنەری پەرلەمانی عێراقی نوێنەرانی ١٨ ئەنجومەنی پارێزگا رەوتی پێکهێنانی حکومەتی عێراق دەست پێ بکەین. لە لایەکی ترەوە دووەمین خولی هەڵبژاردنەکانی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستانی عێراق بۆپرکردنەوەی ١١١ کورسی بەرێوە چوون، دکتۆر کەمال فواد لە لایەن یەکێتی نیشتمانیەوە سەرۆکایەتی پەرلەمانی وەرگرتووە...

لەو بروایەدام کە جگە لە کوردەکان، دەبێ هەموو عێراقیەکان مافی وەک یەکیان هەبێت بەشێوەیەک کە نابێت هیچ جیاوازییەک لەنێوان عەرەب، کورد، تورکمان، ئاشوری، موسوڵمان، مەسیحیو شیعەو سوننەدا هەبێ. هەرچەندە یاسا دەبێ هەمووان وەک یەک چاو لێبکات. دامەزراندن دەبێ بەپێی لێهاتوویيو پسپۆری بێ نەک بەپێی رەگەزیو مەزهەبی. ئێمە چیدی

نابێ ئەم کێشانە گەورە بکەینەوە.

عیرفان قانعی: خودموختاری کوردەکانی عێراق چ کاریگەرییەکی لەسەر داخوازی کوردەکانی ئێرانو تورکیا دەبێت؟

تاڵەبانی: پێموایە، هەر بەرەو پێش چوونێکی کوردستانی عێراق بەرەو فیدراڵیزم، دیموکراسیو ئامانجی رزگاریخوازیو مەدەنی کوردەکان، کاریگەرییەکی باشوگەورەی لەبەشەکانی کوردستاندا دەبێ. بێگومان ئەم پرۆسەیە کاریگەرییەکی باشی خۆی لەسەر بەشەکانی دیکەی کوردستان دادەنێ ولە ئاکامدا رێگە بۆ دیموکراتیزەکردنی ناوچەکە ئامادە دەکاو بەسەرنجدان بەو توانایانەی لەناوچەکەدا هەن، ئەمە گەورەترین پشتیوان دەبێ بۆ دابینکردنی ئاشتیو ئاسایش لەناوچەکەداو کوردەکان دەیانەوێ هەنگاوێک زیاتر لە خودموختاریو خۆبەرێوەبەری بچنە پێش... هەموو هۆکارو دەرکەوتەکان دەرخەری ئەو راستیەن کە کوردەکان دەیانەوێ لەموزانێکی دەسەڵات لەناوچەکەدا رۆڵی بەردەوامو چالاک بگێرن.

عیرفان قانعی: ئێوە کاندیدی پۆستی سەرۆک کۆمارییین، ئایالە پۆستی سەرەک وەزیری دا رۆڵێکی باشترت دەبێت یان لە پۆستی سەرۆک کۆماردا؟

تاڵەبانی: دیارە کوردەکان لە پۆستی سەرەک وەزیریدا دەتوانن رۆڵێکی باشتروکاریگەرتر بگێرن، بەڵام برایانی شیعە پێ دادەگرنو دەڵێن ئەوان خوازیاری ئەو پۆستەنو ئێمەش نامانەوێ لەگەڵ برایانی شیعە ناکۆکییەکمان هەبێ ئەمنیش لەلایەن رێبەری کوردستانی عێراقەوە کاندید کراوم بۆ پۆستی سەرۆک کۆماری.

بەهەرحاڵ ئێمە سورین لەسەر ئەوەی کە ئازادیو دیموکراسی لە وڵاتەکەماندا دابمەزرێو هەوڵ دەدەین کەسێتیەکی دیموکراتیکو فیدراڵو دیموکراسی لەوڵاتەکەماندا دابمەزرێ. پێش هەموو شتێک لەسەرئەم قسەیە دەرۆمو دەڵێم کە حکومەتی نوێی عێراق دەبێ لەنوێنەرانی هەموو ئەحزابی سیاسی پێک بێو بتوانن نوێنەرانی هەڵکەوتەیەک لەشورای حکومەتیدا هەبێ. لە شورای حکومەتیدا دەبێ نوێنەرانی عەرەبی سوننە بەتەواوی دیاری بکرێنو ئەندامانی شورای حکومەتی دەبێ زیاد بکرێنو نوێنەرانی عەرەبی سوننەش دەبێ لەلایەن خۆیانەوە هەڵبژێردرێن نەک ئێمە بۆ یان هەڵبژێرینو حاڵەتی دیاری کردنو داسەپاندنی هەبێو پێویستە حکومەتی نوێ بەتەواوی مانا، سەربەخۆ بێو دەسەڵاتی تەواوی هەبێ بۆ بەرێوەبردنی کاروباری عێراق.

هەمیشە گوتومانە دابەش کردنی دەسەڵات لەقۆناغی ئینتیقالیدا دەبێ بەرێککەوتن لە نێوان سێ گروپی گەورەی عێراق واتە سوننە، شیعە کوردستانیەکاندا بەرێوە بچێ. لەو کاتەدا جمهوری عێراق لەلایەن هەموولایەنەکانەوە پشتیوانی لێ دەکرێو چیدی کەس نارەزاییەکی نابێ. بەڵام پاش کۆتایی هاتنی ئەو قۆناغە ئێمە بەسەرنجدان بەلێهاتوویی کەسەکان پۆستەکان دیاری دەکەینو لەو کاتەدا هیچ جیاوازییەک لەنێوان کوردو عەرەبو شیعەو سوننەدا نامێنێت. لەوکاتەدا ئێمە لێپرسراوی شورای سەرۆکایەتی دەبین نەک سەرۆک کۆمار، ئەگەر سەرۆکی ئەم شورایە عەرەبی شیعە یا کوردی سوننە بێت، پێویستە سەرەک وەزیر عەرەبی سوننە یا کوردی سوننە بێتو هەر بەم شێوەیە بەرپرسیارێتیەکان دابەش دەکرێن. ■

سەرچاوە: www.Media.net

پێگەی تیرۆر لەعێراقدا

ن/شادان ئەبوبەکر

□ دەسەڵاتی پێشووی عێراق کەخۆی لەرژێمی لەناوچوونی بەعسدا دەبینیەوە هیچ بنەمایەکی دەسەڵاتی دیموکراتیو مەدەنی تێدا نەبوو، جگە لەهێزو تیرۆرو بەکارهێنانی سامان.. زۆرینەی ئەو هێزانەی کەرژێم پشتی پێدەبەستن بۆ راگرتنی حوکمەکەی هەر لەئەمنو هێزی تایبەتو موخابەراتو گاردی کۆماریو جاش شعبیو.. هتد لەسەر پەیرەوی تیرۆرو تۆقاندن گۆشکرابوون و بەشێوەیەک پەروەردە کرابوون کەهیچ رەوشتو ئاکارو هەستی مرۆڤانەیان تێدا نەبوو، دەرئەنجامەکانی ئەمرۆی سەرجەم رووداوە دڵتەزێنو تیرۆریستیو پەلامارە خۆکوژیەکانیش لەوانەوە سەرچاوە دەگرن..

واتە پاشماوەکانی رژێمی بەعسی رووخاون. جگە لەوانە و پێش رزگارکردنی عێراق کەلەزاری وەزیری راگەیاندنی ئەوکاتەی عێراق "محەمەد سەعید صەحاف" هاتو هەموو گوێبیستی بووین کاتێک رایگەیاند کەچەندین هەزار بەناو فیدائی لەوڵاتانی ترەوە هاتوون بۆ عێراقو بەرگری دەکەن بەکۆکردنەوەی هەموو ئەو پاشماوانەو ئەوانەی هاتبوونو ئەوانەی کەبەردەوام لەوڵاتانی دەرو دراوسێیەوە خۆیان دەکەن بەعێراقدا دەگەینە بەرەنجامێک وەک لەم رۆژانەی پێشوودا بەرێوبەری دەزگای مخابەراتی ئەمەریکی ئاماژەی پێدا وتی: "عێراق بۆتە پێگەیەک بۆ راهێنانی تیرۆریستان".

بۆیە ناتوانین خۆمان لەو راستیانە لابدەین کەعێراق ئەمرۆ رووبەرووی مەترسیەکی گەورە دەبێتەوە لەگەشەکردنی پێگەی تیرۆر، چونکە تیرۆریستان رۆژانە سوود لەتەکنیکی نوێ وەردەگرنو هاوکاریەکی بێ وێنە دەکرێن چ وەک سەرمایە چ وەک یارمەتی لۆجستی..

جێی خۆیەتی بەراوردێک بۆ دیاردەی تیرۆرو بنەماکانی بکەین لەنێوان ناوچەکانی هەرێمی کوردستانوتەواوی ناوچەکانی تری عێراق کەخۆی لەم خاڵانەدا دەبینێتەوە:-

١-تیرۆریستان لەناوچەکانی ناوەراستو خوارووی عێراقدا تارادەیەک دەتوانن لەنێو جەماوەردا خۆیان حەشار بدەن، بگرە هاوکاریشیان دەکەن، بەڵام لەکوردستان کۆمەڵانی خەڵک بەهیچ شێوەیەک تیرۆرو تیرۆرستان قبوڵ ناکەنو زەمینەیان نیە.

٢-لەکوردستانو پاش (١٣) ساڵ حوکمی خۆماڵی نرخی ئازادیو دیموکراسی گرانەو ئامادەنین لەدەستی بدەن بەڵام لەناوچەکانی دی تائێستا لەبەر حوکمی چەندین ساڵەی زەبرو زەنگ نرخی ئەو ئازادیە نازانن..

٣-ئاین زیاتر کاریگەری خۆی لەناوچەکانی خواروو ناوەراست هەیە لەژێر ئەو پەردەیەوە تیرۆریستان مەرامی خۆیان بەجێ دەهێنن، بەڵام لەکوردستان بەهۆی وشیاری کۆمەڵانی خەڵکو دروستی بەکارهێنانی بنەماکانی شەریعەت تیرۆرستان زۆر بەکەمی دەتوانن بەو بیانوە کارەکانی خۆیان بکەن..

٤-دەزگاکانی ئاسایش لەکوردستان زۆر چالاکنو دڵسۆزانە کاردەکەن بەڵام لەناوچەکانی تر بەو شێوەیە نییە.

هەربۆیە حکومەتی داهاتووی عێراق لێپرسراوێتیەکی گەورەی دەکەوێتە سەرشان بۆ رووبەربوونەوەو قەلاچۆکردنی تیرۆریستانو دیاردەی تیرۆر، ئەمەش پێویستی بەپەرەیەکی نیشتمانی پتەوو هوشیارکردنەوەیەکی ئەکتیفو مەدەنیانە هەیە پشت بەستو بەپرنسیپەکانی دیموکراسیو مافی مرۆڤ. ■

سۆسیۆلۆژیای دیموکراسیو تیرۆریزم

رەنج جەعفەر

□ هەمووکۆمەڵگەیەک بەپێی ئەوسروشتەکۆمەڵایەتیو دەرونییەی هەیەتی کۆهەستێکی کۆمەڵایەتی دیاری دەکات، ئەمەش لەو هەڵوێست وەرگرتنانە دەردەکەوێت لەبەرامبەر کەمایەتیەکاندا یان ئەو رووداوانەی لەپرۆسەیەکی مێژووییدا یەکیان دەخات یان لەیەکتریان دەترازێنێت.

لەخوێندنەوەیەکی مێژووییدا سروشتی کۆمەڵایەتی کۆمەڵان دەردەکەوێت دیموکراسین یان دژە دیموکراسین، بەواتایەکی تر لەپانتاییە کۆمەڵایەتییەکانی کۆمەڵ دا، چەندە توانراوە بەرامبەرە لەیەکتر جیاوازە ئاینیو مەزهەبیو نەتەوەییەکانی قبوڵ بکرێت، هەڵکردنو ئاساییانە ژیان بەرێکردن لەرەوەندێکی مێژووییدا زەمینە خۆش دەکات بۆ بەیەکەوە ژیانی دیموکراسیو پێکهێنانی سیستمێکی کۆمەڵایەتی سیاسی لەسەر بنەمایەکی دامو دەزگای مۆدێرن دا.

بزوتنەوەی کوردایەتی سەرباری داگیرکاریو ململانێ لەگەڵ رژێمە داگیرکارەکان، هەمیشە هەوڵی داوە رەوایی دۆزەکەی بەگەلانو جیهان بناسێنێ، لەهەوڵی بەردەوامیش بووە بۆکۆکردنەوەی کۆمەڵی کوردستانی بەکلدۆ ئاشوریو تورکمانو عەرەب لەدەوری بزوتنەوە رزگاریخواو دیموکراسی خوازەکەیەوە.

یەکێک لەو خەسڵەتە دیارانەی بزوتنەوەی کوردایەتی کەسروشتێکی دیموکراسیانەی پێ بەخشیووە، هەڵوێستی رێزدارانەیە لەبەرامبەر کەمایەتییە ئایینیو نەتەوەییو کەسایەتییەکانیان، هەروەها پێکەوەنانی دەیان رێکخراوی پیشەییو دیموکراسیو پارتی سیاسییە کەنوێنەرایەتی توێژەکانی ئەو کەمایەتیانە دەکەنو بەشداری دەکەن لەپرۆسەی دیموکراسیو دەسەڵاتی دیموکراسیدا، بەشداری کەمینە لەدارشتنی سەرەتاو هەنگاوە کردەییەکانی کۆمەڵی مەدەنی کوردستانی، دەرەنجامی ئەو ئەزموونە مێژووییەیە لەبەیەکەوە ژیانی کۆمەڵایەتی، بەم شێوە بەشدارییەیان لەپێکهێنەرو رەگەزەکانی کۆمەڵی کوردستانی، هەست کردنو خۆناسینیانە وەک بەشێک لەکەسایەتیو ناسنامەی کوردستانی بوون، هەر ئەوەش وای کردووە هیچ بزووتنەوەیەکی جودا خواز سەر هەڵنەدات، بەپێچەوانەوە سەدان کەسایەتی لەم کەمایەتییانە لەنێو حزبەکوردستانییەکاندا دەبینرێن.

قەوارەی سیاسی کۆمەڵی کوردستانی لەسەرئەم بنچینە دیموکراسییەیە خۆی فۆرمۆلە کردووە، بۆیە تازێتر سەرەتاکانی دیموکراسی بێت لەژیانی سیاسیمان دا قەوارەی سیاسی کۆمەڵی کوردستانی بەهێزتر دەبێت.

شتێک نیە ناوی ترس بێت لەپرۆسەی دیموکراسیدا بەپێچەوانەی گەلێک لەئەندێش مەندانی عەرەب،

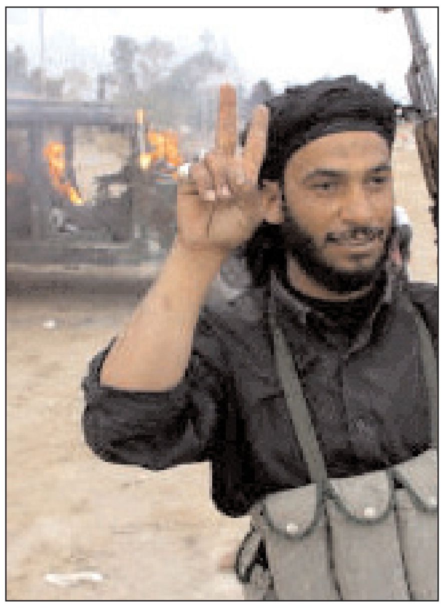

دیموکراسی گرێ دەدەن بەقەیرانی ناسنامەو تێکشکانی کلتوری رەسەنو دواتر ترس لەدیاردەکانی جیهانگیریو.. هتد.

تیرۆریزمی عەرەبی ئیسلامی دیاردەیەکی کۆمەڵایەتی دونیای عەرەبییە خۆی لەو باکگراوندە کلتورییە عەرەبییە ئاڵاندوە، هەمیشە بەرامبەرەکانی بەرەهای رەت کردۆتەوە، رەوەندێکی پڕ لەمل ملانێی مێژوویی هەیە لەگەڵ کەمینەکان دا، راهاتن لەسەر کەڵەگاییو تاڵان، لۆژیکی هێزو زاڵبوونی بەرهەم هێناوە، بەپێچەوانەی ئەوە سەرەتاکانی دیموکراسی هێزی لۆژیک بەرهەم هێنیەتی، کەنرخو رێزداری بەمرۆڤەکان دەبەخشێتو بەها مرۆڤایەتییەکانی بۆ دیاری دەکات.

بۆ راکردن لەو ناوەرۆکەی کەدیموکراسی میکانیزمی بەیەکەوەژیانی ئایدۆلۆژییاکانەو شێوازێک دیاری دەکات لەهەڵسوکەوتی گروپو کەساندا، نەیارانی دیموکراسی کەعەرەبە ناسیۆنالیستەکانو ئسوڵیە ئیسلامیەکانی مۆدیل قاعدەن، بەناوی رەسەنایەتیو گەرانەوە بۆ کلتوری میرات، نەیاری تەواوی ئەو بەها مرۆڤایەتیانە دەکەنو بەبەشێک لەئایدۆلۆژیای داگیرکەری ئەژمار دەکەن.

بەم شێوەیە کلتوری تیرۆر نامۆییەکەی لەبەرامبەر کلتوری کۆمەڵایەتیدا بەلوتکە دەگات کەسەربرینی مرۆڤی برا دەبێتە دیاردەیەکی ئاسایی، ئێسک دەرهێنانو گاڵتەکردن بەپیرۆزییەکان دەبن بەئەرکی دینو ئیمان، جەخت کردنەوە لەسەر زاتی پێ دیاری دەکرێت. ■

laparakan.qxd 26/01/1426 10:12 ã Page 11

لەگەڵ (جۆزیف بۆیس) بەنێو کوردستانی شاخاویدا

ڕۆژنامەی (frank fort alljime)

فریدهێلم مێنیکس

و. لەئەڵمانیەوە: ئاری عومەر

□ پرسیاری ناوێت، ڕەق ترین وێنەی ئەم گەشتەم بۆ کوردستانی عێراق لەکاتی پەڕینەوەی سنوری نێوان باشوری ئەنادۆڵ و عێراق دا "سلۆپی و زاخۆ" خۆی پیشان دەدات.

بەدرێژایی چەند کیلۆمەترێک لەسەر ئەو ڕێیەی دەڕواتە سەر سنور، تانکەرەکان وەستاون، بەپڕی لەبەری تورکیاداو خاڵی لەبەری عێراق دا. شەڕی خواوەند (مۆلۆخ)، لێرە سوتەمەنی خۆی هەڵ

(تاڵەبانی) کەنیسەیەکی بۆ مەسیحییەکان دروستکردووە. لەڕێی میوانداری کردنیانەوە لەلایەن حکومەتی هەرێمی کوردستان - ئیدارەی سلێمانییەوە، پێویست ناکات چیتر مەسیحییەکانی دانیشتووی هەرێمەکە ترسیان بەرامبەر دەسەڵاتی شیعەکانی عێراق هەبێت

دەلووشێت.

حەپەساو.. بێ بڕوا.. دوو هەزار تانکەر لەپەڕینەوەیاندا دەژمێرم، ڕۆژ لەدوای ڕۆژ سووتەمەنی دەگوازنەوە، کەشەڕ بەدەوریدا دەسوڕێتەوە و لێوەی دەڕژێت.

لەناوچە شەڕلێکراوەکانەوە نەوتی خاو بەنێو لوولە پینەکراوەکاندا دەگوێزرێتەوە دەرەوەی وڵات چونکە پاڵاوتە خۆماڵییەکان بۆمباران کراون، نەوتی خاو لەوڵاتانی دەرەوە پاڵاوتە دەکرێت لەشێوەی (کارۆسین، دیزل یاخود بەنزین) دووبارە دەگوێزرێتەوە ناوەوە. ئەمە پاساوێک دەخوازێت بۆ شەڕ.

گەشتەکە لەسەر داوای حکومەتی هەرێمی کوردستان ، ئیدارەی سلێمانی بووکە "کەرکوک"یش میترۆپۆلی ئازادکراوەیەتی.

لەسەر سنور درەنگ دەکەوین. چونکە تازەترین چاپی کتێبەکەی "گوینتەر دێشنەر" لەسەر کورد تەنگو چەڵەمە دەخاتەوە: یاساغەو ڕێپێدراو نییە!. پەڕەکانی کتێبەکە بەهەڵەشەیی هەڵ دەدرێنەوە، ژمارەی پاسپۆرتەکە یاسایی تۆمار دەکرێت. یاری پێکردنێکی

(هەڵەکە لەو ساتەوە دەست پێ دەکات، کاتێ هونەرمەندێک چوارچێوەو بۆیەی ڕۆن دەکرێت!) لێکدانەوەیەکی ئازادانەی ئەم دێڕەی سەرەوە لەزمانی ئەڵمانییەوە، خۆ بەرەوابینینی یەکێک لەباڵە هونەرییە شێوەکارییە چەسپاوەکانی سلێمانی لەچاڵ دەنێت.

ناخۆش، هەروەک ئەوسای ناوخۆی ئەڵمانیا. بەلایەنی کەمەوە کتێبەکە سنوور دەپەڕێنێتەوە و ئەوروپا سڵاو دەکات.

بڕینی نۆ خاڵی پشکنین لەسنوری تورکیا، سێ کاتژمێر دەخایەنێت، تا لەناکاو (بەخێرهاتن بۆ کوردستان) خۆی ئاشکرا دەکات. لەوێ کۆمیتەیەکی پێشوازی کردنی تایبەت چاوەڕوانە (دوو هونەرمەند، تیمێکی کامێراو شەش ئەفسەر) حکومەتی هەرێم ئیدارەی سلێمانی وریاو خەم خۆران لەپێناو دڵنیایی گەشتەکەی من دا، دوو جێی پاراستنی بۆ هاوڕێیەتیمان دابین کردبوو.

درەنگ تربووولەبەرهۆکاری نائارامی ناتوانین ڕێگای ڕاستەوخۆی موسڵ - کەرکوک بگرین، لەبری ئەو ڕێگای شاخاوی بەری ڕۆژهەڵات، بەنێو کوردستانی شاخاویدا.

بەم جۆرە بڕیاری شەو مانەوەمان لەشاری دهۆک دەدرێت، زۆربەی میوانخانەکان بەئاوارەی عەرەب پڕ بوون، ئەوانەی پارەیەکی زۆر بۆ مانەوەیان خەرج دەکەن تا خۆیان و خێزانەکانیان لەشەڕ بپارێزن، بەڵام میوانخانەیەکی بچووک وەک چارەیەک دەدۆزرێتەوە.

بەردەوام بوونی گەشتەکە لەڕۆژی دادێ، بۆ سلێمانی بەشەش تا هەشت کاتژمێر دەخەمڵێنرێت. لەڕێگا سەردانێکی گەشتیارانە بۆ جێگایەکی چەپەکی حەج

فرید هیلم مینیکس

کردنی ئێزیدییەکان ڕێک دەخرێت، بۆ سێنتەری یەکێک لەدیانەتە سونکرێتییەکانی میسۆ - پۆتامیا. بەپێی پەتی سەردەکەوین بۆ نێو ئەشکەوتی تاریکی پڕ لەگۆزەی قوڕی بەتاڵ. لێرەو لەوێ چرایەکی قوربانی بچووک دادەگیرسێت. ئێزیدییەکان تایفەیەکی ئایینی کوردن، ئاینەکەیان پێکدێت لەئیسلام و ئاینە کۆنە سەرەتاییەکانی ڕۆژهەڵات وەک ئاینە (خۆری و درەختی و سەرچاوەیی)یەکان، بەڵام هەروەها پڕ لەتوخمی زەردەشتی یانەو مانییانەو مەسیحییانەش، کە لەگەڵ ئەوانەی تریش هەموویان لەم ئاینەدا پێکەوە بەستراون. هاوشان لەگەڵ خودای داهێنەردا، مەلەک تاووس، لەشێوەی فریشتەیی یانەی تاوسێکدا پیرۆز دەکرێت، کە لەڕاستیدا هاویەکە لەگەڵ شەیتان دا، کەدوای گەڕانەوەی لەلای خوداوە پیرۆزکراوە.

دواجار لەگەڵ داهاتنی تاریکیدا سلێمانی دەردەکەوێ. نزیکەی هەشت سەد هەزار کەس لەم شارەدا دەژین، پێشکەوتنێکی بیناسازیانەی خێرا، ئەم میترۆپۆڵەی لەگەڵ خۆیدا هێناوەتە جووڵە. (شانگ های) یەکی بچووک. زۆربەی دانیشتوانی شارەکە موسڵمانی سونەی کراوەن. پۆشاکی ئیسلامی عەرەبیانە (جبەی ئافرەتان و .. هتد) دەگمەن دەبینرێن، لەبری ئەوە زۆربەی پیاوان جلوبەرگی کوردییان لەبەردایە.

لەجێگایەک، لەنێو ریزێک خانووەوە، خاچێک لەپارچە کۆنکرێتی پێکەوە بەستراو بەئاسماندا چووە، لەویادا (تاڵەبانی) کڵێسیەکی بۆ بۆ مەسیحییەکان دروستکردووە. لەڕێی میوانداری کردنیانەوە لەلایەن حکومەتی هەرێمی کوردستان - ئیدارەی سلێمانییەوە، پێویست ناکات چیتر مەسیحییەکانی دانیشتووی هەرێمەکە ترسیان بەرامبەر دەسەڵاتی شیعەکانی عێراق هەبێت. باوەش بۆ کردنەوەیەک کەنابێت لەکارکردنیدا لەمیانەی ئەو بارودۆخە ناسکەی عێراق دا هیچ هەڵەیەک بکات. مەسیحییە کلدانییەکان لەئێستای بارودۆخی عێراق لەترسێکی گەورەدا دەژین، زۆربەیان نیشتەجێکانیان بەجێ دەهێڵن، لەکوردستان بەخێرهاتنیان دەکرێ و دەتوانن ئازاد بژین، ئەمە بانگەوازەکەیە. بەڵام ئاخۆ ئازادی ئەم خاچ پیشاندانە ڕێگای داهاتوو پیرۆز دەکات؟

میوانخانەی بێگانان لەشاری سلێمانیدا ناوی (سلێمانی پاڵاس)ە، کە لەئاستی ستاندەردی خزمەت گوزاری نێودەوڵەتیدایە لەژێر چاودێرییەکی توندداو کەناڵی تەلەفزیۆنی DWی ئەڵمانی لەخۆی گرتووە. لەساڵی ڕابردوودا دیوارێکی ئاسایشی تریش بەچوار دەوری میوانخانەکەدا لێدراوە. شەڕ لێرەش سێبەری خۆی بەخشی وەتەوە.

لەسلێمانیدا هونەرمەندێکی زۆر دەژین، زیاتر لەسەرجەمی هونەرمەندان لەشارەکانی تری هەولێرو - دهۆک. لەسەردانێکی ساڵی پارم دا بۆ ئێرە، پرۆژەیەکی (گۆڕینەوە) ڕۆڵێکی دیاری کەری بینی، کەبیرۆکەی چەند هونەرمەندێکی گەنج بوو بۆ ڕێکخستنی پێشانگایەکی نێو دەوڵەتی. بۆ ئەم کارە پێویستی یان بەخانوویەک لەچوار ژووری خاڵی بوو.

ئەوان زۆر شڵەژابوون لەبەر کارگێڕی هونەری ئەوێ، چۆن دەستەڵات دارە لەنێو پەیمانگای هونەریدا یان لەئەکادیمیای هونەرە جوانەکان یاخود لەنێو مۆزەخانەیەکی دەوڵەتی شاردا. ئەوان خوازیاری لێدانێکی ئازادانەو سەربەست بوونیان بوو لەستایلی باو، تا ئەو کاتە هونەری دەوڵەتی سۆشیالیستی و (قوتابخانەی بەغداد) باڵادەست بوون، کەباڵێکیان لەفیگوراسیۆنێکی نەخۆش دا، نەزانانە کار دەکات، تا یادگارییەکانی قەتڵ و عام کردنی خەڵکی شاری هەڵەبجە، کەزیاد لەپێنج هەزار کەس قوربانی بوون. بەزیندوویی بهێڵێتەوە.

ئەو تاوانەی کە (سەدام حوسێن) بەر لەساڵانێک بەچەکی کۆکوژی کیمیایی پێی هەڵستا لەو شارەی دەکەوێتە سەر سنووری ئێران. باڵەکەی تریان داواکاری ئیستاتیکای بێ وەیی عەرەبین کەدیکتاتۆرەکە هەموو ڕەسەنایەتی و تازەیی لێ تەراند. نێوەندی هونەری گەنجان بەپێچەوانەوە هەست بەپەیوەست بوونی دەکات بەگفتوگۆی هونەری جیهانییەوە.

سامی حەمەموئمین.

هۆرین غەریب و شیروان خان دەست پێکەری ئەم پرۆژەی گۆڕینەوەن، کەلەیەن بنکەی هونەری شاری کۆڵن و بنکەی هونەری خاکەوە ڕێکدەخرێت.

سامی: وەک شێوەکار دەستی بەکاری هونەری کردووە، ئێستاش وەک فۆتۆگراف کاردەکات و بۆ گوزەرانی ژیانیشی وەک سەرنوسەری تەلەفزیۆنی کار دەکات.

هۆرین: هونەرمەندی شانۆیەو کاری (ڤیدیۆ)ش دەکات.

شیروان: نزیکەی هەشت ساڵە لەئەڵمانیا دەژی و دەرچووی ئەکادیمیا هونەری (ماینز Maniz)ە و وەک داهێنەرێکی ئازاد چالاکە.

ئەم سێ هونەرمەندە نزیکەی نۆزدە هونەرمەندو خوێندکاری هونەری شاری سلێمانیان داوەت کردوو، کەبەگەلێک پەرۆشییەوە ئامادەی سیمینارەکە دەبن (هونەرمەند لەئەوروپا).

وتووێژەکان لەسەر دوو پاڵەوانی هونەرین: فرانسیس بیکۆن و جۆزیف بۆیس. کەلەگەڵ داهێنانە هونەرییەکانیان دا دەبێ ئەو تاقە هونەرییەی لە (پابلۆپیکاسۆ) وە دەست پێ دەکات، تا هەنووکە بچەمێتەوە.

فرانسیس بیکۆن، شێوەکاری ترادیسیۆنی دەخاتە ژێر پرسیارەوەو دووبارە سەرچاوەکانی هونەر وەک بکەر و ئاگای لەهونەرمەند خۆیدا دەهێنێتەوە ریزی پێشەوە.

جۆزیف بۆیس بەپێچەوانەوە نوێنەری (خستە ژێر پرسیارکردنی ڕادیکاڵانە)ی هونەر دەکا، کە لەپێناوی ڕەوایەتی و ماف خواستنیدا فراوان دەبێت و دەگۆڕێتە سەر بیرۆکەیەکی (پلاستیکی کۆمەڵگەیی).

یەکەمین بەرکەوتنی هونەرمەندە گەنجەکان بەداهێنانە سەرەتاییەکانی فرانسیس بیکۆن جێگای خرۆشانە، کەچۆن لەقۆناغی سوریالییانەی (پیکاسۆ) وە پەرەی بەخۆی داوەو پێش کەوتووە. بەڵام سیمینارەکە بابەتەکانی فۆتۆگرافی، فیلم و شانۆ چلەکان و پەنجاکانی (سەدەی بیست)یش لەخۆ دەگرێت.

دوا بەدوای ئەم سەرەتایانە سیمینارەکە، چاوێک بەپۆترێتەکانی بیکۆن و ئەوەی کەلەحەفتاکاندا ناونرابوو (سێ ئێکونەرەشەکە) دەخشێنرێت.

بەهۆی ئەم تابلۆیانەوە، خێرا ناڕەزایی لای هونەرمەندە بەتەمەنە کوردەکانەوە دروست دەبێت، کەپەیوەستن بەئیستاتیکای عەرەبی زاڵەوە یان بەشێوەکاری یادەوەری لێوانلێوەوە، بۆ ڕۆژی داهاتوو ناڕەزاییەکە لەلایەن هونەرمەندە گەنجەکانەوە تێک دەشکێنرێت.

پرسیاری ناوێت.. تابلۆکانی بیکۆن نادڵنیابوونێکی بەهێزیان لێوە دەکەوێتەوە. شێوەکاری هەڵقووڵاو لەهەستیاری سوبێکتیفییانەو شێوەکاری وەک جەنگێکی بڕیاردەر لەگەڵ ڕیالیزمی فۆتۆگرافی، بە بەرەو ڕووبوونەوەیەکی گەورە مەزەنە دەکرێت.

خوێندنەوەو گفتوگۆکان لەسەر (جۆزیف بۆیس)

شیروان نزیکەی هەشت ساڵە لەئەڵمانیا دەژی و دەرچووی ئەکادیمیای هونەری (Maniz)ەو وەک داهێنەرێکی ئازاد چالاکە

بەبزاوتە کۆنەکانی دەست پێدەکات و ڕووەو پێکەوەنانە داهاتووەکانی بەردەوام دەبێ و سەرلێتێکدانێکی زیاتر لەکارەکانی بیکۆن دەخاتەوە. (هەڵەکە لەو ساتەوە دەست پێ دەکات، کاتێ هونەرمەندێک چوارچێوەو بۆیەی ڕۆن دەکرێت!) لێکدانەوەیەکی ئازادانەی ئەم دێڕەی سەرەوە لەزمانی ئەڵمانییەوە، خۆ بەرەوابینینی یەکێک لەباڵە هونەرییە شێوەکارییە چەسپاوەکانی سلێمانی لەچاڵ دەنێت.

کارەکانی وەک (کورسی چەوری) یان (چۆن کەسێک تابلۆکان بۆ کەروێشکێکی مردوو شی دەکاتەوە ١٩٦٥) و سەرجەم ئەو کارانەی کە لەمێژە سەر بەمێژووی هونەرن، سەرسوڕمان دەخاتەوەو بەم شێوەیەش وروژاندنێکی بەتوانا دووبارە دەبێتەوە، وەک لەحەفتاکان و هەشتاکانی هونەری ئەوروپیدا. پێکەوەنانە فراوانەکانی وەک (حەوت هەزار داربەڕوو)، شێوەکردنە جیاوازەکان بۆ (کۆتایی سەدەی بیست ٨٢-١٩٨٣ز)، بەڵام هەروەها پێکەوەنانی وەک (تەنگانە ٥٨-١٩٨٣ز) و (ژووری ئازار ١٩٨٣ز) یان دواتر (بروسکە لێدان و ڕۆشنکردنەوەی کەڵەکێوی ٥٨-١٩٨٥ز) لەم کوردستانە دورەدا کاریگەریەی بەردەوام تازەی هەیەو ڕێ بۆ وتووێژکردنی ڕوانینە هونەریەکانی ڕابردووی ئەوروپا دەکاتەوە.

لەدوای سیمینارەکەدا تاشەو درەنگ گفتوگۆی ناڕەسمی دەست پێدەکات، کەتەنانەت سیاسەتمەدارو سەرکردەکانیش بەشداری تێدا دەکەن.

بۆچوونێکی چاوەڕوان نەکراو دەخرێتە گفتوگۆکانەوە، کە یەکگرتنێکی سیاسیانە لەگەڵ ئێرانییەکان و تورکەکان دا جێگای پێشبینی کردنە، چونکە ئێستا لەتورکیای ئومێدەواری چوونە ناو ئەوروپای یەکگرتووەوە، کارکردن بۆ هاوسەنگ بوون و هۆشمەندی سیاسی دەستی پێ کردووە، بەڵام بەرامبەر بەعەرەبەکانی عێراق، بەتایبەت شیعەکان، دوو دڵی و نا دڵنیایی لەفراوان بووندایە. چۆن دەکرێ کۆمەڵگەیەک لەدەوڵەتێکی فیدراڵیدا پێکەوە بژی، کاتێ یەکێک لەگروپەکانی ئەو کۆمەڵگەیە خوازیاری ئەو پێکەوە ژیانە نەبێت!.

کوردستان لەواقیعێکی تراژیدی دا دەژی، کوردەکان گەلێکی بۆ دەوڵەتن، کەچی کوردستان وەک (نەتەوە - کلتور) ئامادەیە. ئەم بارودۆخە زۆربەی جار داوای مەحاڵ لەسیاسییەکان دەکات. ڕەنگە ئەوەش هۆکارێک بێت، کەهونەرو فەرهەنگ بەوشێوەیە گرنگە.

سەرەڕای هەموو ئەمانە، ئەم پرۆژە ئاڵوگۆڕکردنە هونەرییەی نێوان (کۆڵن و سلێمانی) هەوڵ دەدت لەم بارودۆخە ناسکەدا پشتی هەموو ئەو هێزانە بگرێت کەبۆ پێناسێکی کلتوری کاردەکەن و بەتوانا بکرێن. نەک خراپترین هونەر، وەک لەمێژوومان دادەیزانین.■

فرید هیلم مینیکس - شیروان

لەگەڵ داهاتنی تاریکیدا سلێمانی دەردەکەوێ. نزیکەی هەشت سەد هەزار کەس لەم شارەدا دەژین، پێشکەوتنێکی بیناسازیانەی خێرا، ئەم میترۆپۆڵەی لەگەڵ خۆیدا هێناوەتە جووڵە. (شەنگەهای)یەکی بچووک. زۆربەی دانیشتوانی شارەکە موسڵمانی سونەی کراوەن. پۆشاکی ئیسلامی عەرەبیانە (جبەی ئافرەتان و .. هتد) دەگمەن دەبینرێن

مۆزیک ژەنە ناودارەکانی جیهان

ئارام ئیلیتش خاچادۆریان (١٩٠٣-١٩٧٨)

ئا: باران

□ دانەرێکی موزیکی بەڕەچەڵەک ئەرمەنیە، ساڵی ١٩٠٣ لەتیبیلیتسی جورجیا لەدایک بووە، سەرەتای ژیانی موزیکی خاچادۆریان، جۆرێک لەنارێک و پێکی تیایە، لەفێربوونی موزیکدا، ئەمەیش تا تەمەنی ١٩ ساڵی بەردەوام دەبێت، ساڵی ١٩٢٢ دەچێتە خوێندنگەی جنسن، لەوێشەوە ڕاستەوخۆ دەچێتە سەرژەنینی فیولونسیل.

ساڵی ١٩٢٩، لەمۆسکۆ لەژێر دەستی میاسکۆفسکی و فامسیلنکۆ، وانەکانی موزیک دەخوێنێ، هەر لەسەرو بەندی خوێندنیدا، چەندین بەرهەمی ناوازە دادەنێت ئەمانیش، سێینەی کلارنێت (١٩٣٤) سەمفونیەکی یەکەی (١٩٣٤) لێرەیشەوە بەدوو ساڵ لەدەرچوونی لەکونسرفالۆار، سەرنج بۆلای خۆی ڕادەکێشێ. کاتێکیش کونشرتۆی پیانۆی ئۆرکسترای لەساڵی (١٩٣٦) پێشکەش دەکات، لێرەیشەوە جوڵەی دووەمی ئەم بەرهەمە "ئەندانتی کون ئەنیمو" ناوبانگێکی گەورە لەدونیای موزیک بەدەست دێنێ. بەڵام هەندێ لەرەخنەگرو مامۆستایانی موزیک. پێچەوانەی ئەو ناوبانگە، ڕەخنەکانی خۆیان نیشانداوە، ئەمانیش، "برۆکیفە" کەپێی وا بوو "لەم کارەدا پیانۆ بەتەواوی پەراوێز خراوە، بۆیە بەزووترین کات داوای چاکردنی لەخاچادۆریان کردووە. کەرۆڵێی زۆر بەرچاوتر بدات بەپیانۆ. هەردوا بەدوای ئەمانیش خاچادۆریان، ئەم بەرهەمە گرنگانەی پێشکەش کردووە: سەمفۆنیای گۆرانی ساڵی (١٩٣٨) کۆنسرتۆی کەمانچە (١٩٤٠) سەمفۆنیای دووەمی ١٩٤٣ یەکێک لەو کارە گرنگانەی کەلەژیانیدا بەرهەمی هێناوە، بەڵام زۆر بەدرەنگ وەخت ناوبانگی پێدرایەوە ئەمیش لەساڵی ١٩٥٥، کەجارێکیتر دوای چاوپیاخشاندنەوەیەکی خێرا لەسەر شانۆی بەرلین واتا، بەرلین ڕۆژهەڵاتی ئەوسا بەناوی سبارتاکۆس، پێشکەش کرد.

کارە گرنگەکانی خاچادۆریان

سێ بالیە، گرنگەکانی: جایان - سبارتاکۆس.

چەندین کۆشرتۆ: "بۆ پیانۆ ١٩٣٦" بۆ کەمانچە ١٩٤٠ فیولونسیل ١٩٤٦ سێ سەمفۆنیا: یەکەم ١٩٣٤ دووەم ١٩٤٣ سێیەم، سەبارەت بەموزیکی فلمیش، فلمی شەری ستالینگراد، هەروەها دابەش و ڕێکخستنی ژمارەیەکی زۆر لەگۆرانیو ئاوازی فولکلوری.■

laparakan.qxd 26/01/1426 10:12 ã Page 12

پەیامی لاپەڕە

پرسگەو وەرزشکارێکی دێرینی بێ پشت

حەمە بچکۆل

□ لەم ماوەیەی پێشوودا لەنزیکەوە ئاگادار بووم کەوەرزشکارێکی دێرینی خاوەن بڕوانامەی وەرزشیو نیشتیمانپەروەرو زۆر بەهەڵوێست، بەهاورێکەی وت ئەچم بۆ لای فلان وەرزشکار "کەوەرزشکارێکی زۆر گەنجەو تازە کەوتۆتە ناو دنیای وەرزشەوەو پشت ئەستوورە بەخەڵکی بەرپرسی حیزبیو حکومی ".. تاکو سوپاسی بکەم کەفلانە کاری وەرزشی بۆ ئاسان کردم، ماڵی ئاوەدان بێ!

هاورێکەشی کە هەڵوێستو ئاستی وەرزشیو نیشتیمانپەروەریو رۆشنبیریو بڕوانامەی هەردوولایەنی سوپاسکەرو سوپاسکراوی بەباشی ئەزانی، وتی:

"نازانم بڵێم چی! ئەگەر مرۆڤی شیاو لەشوێنی شیاودا بوایە، .. ئەو کەسەی تۆ ئەچیت بۆلای سوپاسی ئەکەیت کەکارێکی وەرزشی بۆ ئاسان کردوویت، ئەبووایە ئەو بەسێ پرسگەدا تێپەڕیایە ئەمجا بۆ کارێکی وەرزشی بگەیشتایەتە لای تۆ، تۆش دەستێکی باوکانەو دڵسۆزانەو وەرزشکارانەو نیشتیمانپەروەرانەت بەسەریدا بهێنایەو ئەمجا کارەکەت بۆ جێبەجێ بکردایە، بەڵام ماڵی ئەو دوو دنیا جیاوازەم بەقوڕ گرت، .. دنیای نەفس بەرزیو دنیای ماستاوو هەلپەرستی " !!! بەڵێ راستە بارودۆخو زەمانە بەدڵی خۆمانە.. بەڵام کەسی شایستە بۆ شوێنی شایستە بێ جوانە.■

خولی فوتبۆڵی یانە پلە یەکەکانی عێراق

□ **"پێشمەرگەو ئاکرێ بێ گۆڵ بەرامبەر بوون"**

لەچوارچێوەی خولی فوتبۆڵی یانە پلە نایابەکانی عێراق سەعات ١.٥ی پاش نیوەڕۆی ٤ شەممە ٢٠٠٥/٣/٢ لەیاریگای سلێمانی هەردوویانەی پێشمەرگەو ئاکرێ لەیارییەکی ئاست مامناوەندیو خوار مامناوەندیدا بەبێ گۆڵ بەرامبەر بوون، بەمەیش سەرو خاڵ بۆ هەردوو تیپەکە نووسرا.. شایانی باسە یانەی ئاکرێ لەساڵی ١٩٩٥ دامەزراوە، سەرۆکی یانەکەشیان بەڕێز "د/نەزیر ئەحمەد"ە.

تیپی فوتبۆڵی ئەم یانەیەش کەبەڕێز "تاریق ئەلحەجیە" راهێنەرێتیو بەڕێز "زێوەر عومەر: یارمەتیدەری راهێنەرە، تیپێکی تۆکمەو رێکوپێکە، ئاستی هونەرییان بەرزە، حەوت یاریکەری خەڵکی موسڵیان تیادایە، کەسیانیان عەرەبنو چواریان کوردن، ئەوانی تریشیان هەموویان خەڵکی ئاکرێن، ئەم تیپە ئایندەیەکی گەش چاوەڕوانیان ئەکات.

تیپی فتبۆڵی یانەی ئاکرێ

شایانی باسە کەخولی فوتبۆڵی یانە پلە یەکەانی عێراق لەرۆژی ٢٠٠٥/٢/٢٣ دەستی پێکرد، تیپی فوتبۆڵی یانەکانی ناو شاری سلێمانی "پێشمەرگە، ئازادی، ئەزمڕ" لەکۆمەڵەی دووەم دانو ئەنجامەکانی ئەم دوو هەفتەیەی پێشووی ئەم کۆمەڵەیەش بەم شێوەیەیە:

هەفتەی یەکەم:

ئاکرێ ٢ گۆڵ مەتین هیچ لەیاریگای ئاکرێ

ئازادی ٢ گۆڵ پێشمەرگە یەک لەیاریگای کەلار

سەورە هیچ ئەزمڕ هیچ لەیارگای سەورە

هەفتەی دووەم:

پێشمەرگە هیچ ئاکری هیچ لەیاریگای سلێمانی

مەتین هیچ ئەزمڕ یەک لەیاریگای دهۆک

سەورە هیچ ئازادیدوو لەیاریگای سەورە■

ساتێک لەگەڵ ناوبژیوانی پلەیەک تارق سەعید

ئا: ئاکۆ عارف

□ تارق سەعید زۆراب لەدایکبووی ساڵی ١٩٧٢ی شاری سلێمانیە ساڵی ١٩٩٩ دەستی کردووە بەکاری ناوبژیوانیو لەسەردەستو بەسەرپەرشتی مامۆستا سەلاح محەمەد کەریم وانەبێژی نێودەوڵەتی پلەکانی ناوبژیوانی بڕیوە، تاکو بووە بەناوبژیوانی پلەیەک لەسەر ئاستی هەرێمی کوردستان.

(مەرجی ناوبژیوانی تەواو ئەوەیە گرنگی بدات بەبواری جەستەو خوێندنەوەی یاساکانی تۆپی پێ هەروەها پاراستنی شەخسیەتی خۆی لەناو یاریگاو دەرەوەی یاریگا. وە بەرێوەبردنی یاریەکان بەشێوەیەکی عادیلانە) ئەمە وتەی ناوبژیوانی پلەیەک تاریق سەعید زۆرابە. -تارق پێی وایە:- ئاستی ناوبژیوانانی کوردستان چاکترە لەئاستی ناوبژیوانانی ناوەراستو باشووری عێراق. هۆی سەرەکیش دەگەرێتەوە بۆ بەرێز مامۆستا سەلاح و یەکێتی فوتبۆڵی کوردستان. -لەوەڵامی پرسیارێک داکەتا چەند لەکارەکانی لیژنەی ئۆڵۆمپی کوردستان رازیت وە رەخنەو پێش نیازت چییە.

تارق پێی وایە کارەکانی لیژنەی ئۆڵۆمپی کوردستان تاڕادەیەکی باش رێکوپێکە. بەڵام پێویستە گرنگی زۆر بدەن بەدروست کردنی یاریگای نموونەیی بەتایبەتی یاریگای تۆپی پێ. وەهۆڵی داخراو لەهەموو شارو شارۆچکەکانی کوردستان.

-تارق سەعید ئەڵێ: خولەکانی کوردستان باش بەرێوەدەچن بەڵام پێویستە خولەکانی تۆپی پێ زیاتر لەوەرزی هاویندا بەرێوەبچن ئەویش بەهۆی ئاووهەوای هەرێمی کوردستان.

تارق پێشنیار دەکات لیژنەی ئۆڵۆمپی و ئەنجومەنی باڵای وەرزش پێکەوە خولی سەرتاسەری ساز بکەن چونکە جامی یانەکانی سەرتاسەری کوردستان زۆر بەسەرکەوتوو دەبینێ.

-شایانی باسە تارق سەعیدی ناوبژیوانی پلە یەک لەسەر ئاستی جیهان هەڵبژاردەی ئەڵمانیاو یانەی بایرن میونخی خۆش دەوێت.■

هەواڵی وەرزشی جیهانی

سامان دوکانی

یەکێتی تۆپی پێی مەغریب داواکەی لەسەر بارتێز دوا دەخات

یەکێتی تۆپی پێی مەغریب بڕیاریدا داواکەی لەسەر (فابیان بارتێز) گۆڵچی هەڵبژاردەی فەرەنساو یانەی (مەرسیلیا)ی فەرەنسی دوابخات.

(فابیان بارتێز) لەیاری نێوان یانەی (وداد البیچاوی) و یانەی (مەرسیلیا) تفی لەناوبژیوانی یارییەکە کردوە، هەرچەندە یانەی (مەرسیلیا) سزای بارتێزیان دا بەبڕێک پارە، بەڵام پێدەچێت (بارتێز) لەیاری رابگیرێت ئەگەر یەکێتی مەغریب داواکەی لەسەر بارتێز بدات بەفیفا.

بەهۆی پێکانەوە (میشل سەلگادۆ) بۆ چوار هەفتە لەیاریگا دوور دەکەوێتەوە

□ یاریزانی هەڵبژاردەی ئیسپانیاو یانەی ریال مەدرید (میشل سەلگادۆ) بەهۆی ئەو پێکانەی کەتووشی قاچی بوو لەیاری نێوان ریال مەدریدو یۆڤنتس لەخولی یانە پاڵەوانەکانی ئەوروپادا، بۆماوەی چوار هەفتە لەیاریگا دووردەکەوێتەوە، دکتۆرەکەی (سەلگادۆ) رایگەیاند کەپێویستی بەنەشتەرگەری نییە، بەڵام پێویستە بۆماوەی چوار هەفتە یاری نەکات.

بەمەش لەچوار یاری خولی یانەکانی ئیسپانیاو یاری گەڕانەوەی خولی یانە پاڵەوانەکانی ئەوروپادا بەرامبەر (یۆفنتس)ی ئیتاڵی بێ بەش دەبێت.

ئەنجامەکانی خولی یانە پاڵەوانەکانی ئەوروپا

رۆژانی ٢٢، ٢٣-٢-٢٠٠٥ یاریەکانی رۆشتنی خولی یانە پاڵەوانەکانی ئەوروپا ئەنجام درا. ئەنجامەکان بەم شێوەیە بوون.

بڕیاریش وایە رۆژانی ٨ی٩-٢-٢٠٠٥ یاریەکانی قۆناغی گەڕانەوە ئەنجام بدرێت

ریال مەدرید ف یۆڤنتس	١-سفر
لیڤرپول ف بایرن لیڤرکوزن	٣-١
ئیندهۆڤن ف مۆناکۆ	١-سفر
بایرن میونخ ف ارسنال	٣-١
بەرشەلۆنە ف چلسی	٢-١
بۆرتۆ ف ئەنتەرمیلان	١-١
مانشستەریونایتد ف ئەی سی میلان	سفر-١
ڤێردە ریریمەن ف لیۆن	سفر-٣

سێ یاریکەری تیپی فوتبۆڵی بێچووە شێرانی یانەی پێشمەرگە، سێ ئەستێرەی ئایندەی سلێمانی

سارال رەحمان مەحمود

هونەر محەمەد قادر

هاورێ بورهان حەمە

□ خولی فوتبۆڵی بێچووە شێرانی یانەکانی سلێمانی

یەکێتی ناوەندی فوتبۆڵی کوردستان لەسەر داخوازی یەکێتی ناوەندی فوتبۆڵی عێراق سەرلەبەیانی هەینی ٢٠٠٥/٢/٢٥ بەمەبەستی دەستنیشان کردنی تیپی فوتبۆڵی بێچووە شێرانی هەڵبژاردەی شاری سلێمانی خولێکی بۆ لەدایک بوانی ساڵی "١٩٩٢" و بەرەو ژوورتر کردەوە کەیانەی سیروانی نویو یانەی پێشمەرگە، یەکی بەدوو تیپو یانەی سلێمانیو ئەزمڕیش، یەکی بەیەک تیپ بەشدارییان کرد، کەئەکاتە شەش تیپ، خولەکە بەشێوەی دەوری بەیەک قۆناغ لەیاریگای کۆمپانیای بەڕێز ئەکرێ، کەیاریگایەکی بچووکە چیمەنەکەی دەستکردە، یەکەمین هەفتەی خولەکەش ئەنجامەکانی بەم شێوەیە بوو:

سیروانی A لەئەزمڕی بردەوە بە ٤ بەرامبەر بە ١ گۆڵ.

پێشمەرگەی A لەگەڵ سلێمانی بە ٣ گۆڵ بەرامبەر بوون.

پێشمەرگەی B لەسیروانی B بردەوە بە ٧ گۆڵ بەرامبەر بە ٦ گۆڵ.

ئەنجامی هەفتەی دووەمی خولەکەش بەم شێوەیە بوو:

سیروانی A لەپێشمەرگەی A بردەوە بە ٣ بەهیچ لەبەر دواکەوتنی پێشمەرگە.

ئەزمڕ لەسیروانی B بردەوە بە ٦ گۆڵ بەرامبەر بە ١ گۆڵ.

سلێمانی لەپێشمەرگەی B بردەوە بە ٥ گۆڵ بەرامبەر بە ١ گۆڵ.

شایەنی باسە ئەم خولە لەکۆمەڵگای وەرزشی ئازادی سەر بەکۆمپانیای بەڕێز سەر لەبەیانی رۆژانی هەینی درێژەی هەیە.■

هاورێ بورهان

هونەر محەمەد

سارال رەحمان

تیمی بالێی منداڵانی عێراق دەستی کردووەتەوە بەمەشق

روبی فان بیرس یاریزانی ئەرسنال لەیاری خولی ئینگلیزی

شوماخر لەکاتی تاقیکردنەوەی ئەزمونی لەئەلبێرت پارک